

अमृतोपदेश

भिक्षु अमृतानन्द

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

“दायकानन्ति दानाभिरतानं सुदत्तो गृहपति अनाथपिण्डको अग्गोति दस्सेति ।”

दायकपिं मध्ये दानय् अभिरतम्ह सुदत्त गृहपति अनाथपिण्डक अग्र खः ।

- एकदग्ग वग्ग

थथे बुद्धया शासन कालय् दुपिं अनन्त दायकपिं मध्ये अनाथपिण्डक दकसिवे अग् जूगुया कारण भी वौद्ध श्रद्धालुपित धात्थे हे व्वने वहः जू । सयेके सीके यायेत प्रेरणाप्रद जू । अनाथपिण्डकया महान श्रद्धा व अचल श्रद्धायात बांलाक थुइकेत ग्वाहालि जुइग्ग कथा प्रकरणया चर्चा याये न्ह्यो वयाग्ग पूर्व कथा व जन्म प्रसंगया कथा स्पष्ट यायेग्ग आवश्यक खने दु ।

“मनोरथपुरणी” या उल्लेख कथं अनाथपिण्डकया पूर्व कथा थथे खः -

अनाथपिण्डक न्हापा पदुमुत्तर तथागतया शासन कालय् हंशवती कुलय् जन्म जूग्ग जुया च्वन । वं थथे श्रद्धा भक्तितया सद्धर्म श्रवण याना च्वंवे हे छम्ह उपासकयात अग्र दायकया स्थानय् तया तःग्ग खन । थ्व खना वं थः नं भविष्यय् अथे हे जुइ दयेमा धका प्रार्थना यात ।

थ्वयां लिपा छग्ग कल्पं मयाक देव व मनुष्य योनी अनाथपिण्डक जन्म जुल । वयां लिपा थुम्ह शाक्यमुनि बुद्धया शासन कालय् श्रावस्ती सुमन श्रेष्ठिया कुलय् जन्म जुल । वयात न्हापां सुदत्त तिस्स धयाग्ग नां छुत । लिपा व छें कथहन थकाली जुया वल । हानं बुलुं बुलु याना धाथे हे अनाथपिण्डक अर्थात् सुं हाःनाः मदुपिं दुःखीपिण्डक दया व करुणा पूर्वक नयेग्ग, त्वनेग्ग व पुनेग्ग दान विम्ह जुया वल । अले थथे अनाथपिण्डक धात्थे हे नयेग्ग त्वनेग्ग चुलाका विम्ह जुया लोकय् वयाग्ग नां हे ‘अनाथपिण्डक जाप्ये वीम्ह’ धयाग्ग अर्थय् ‘अनाथपिण्डक’ धका प्रख्यात जुल ।

कथनं अनाथपिण्डक महाजन या ‘काल’ धयाम्ह काय् ‘महासुभद्रा’, चुलसुभद्रा व सुमना धैपिं स्वम्ह म्थ्यापिं दुग्ग जुया च्वन । वं विशाखा उपासिकाया दक सिवे कान्छीम्ह केहे अर्थात् धनञ्जानी सेठया कान्छीम्ह म्थ्याय् सुजाता धैम्ह कुमारी नापं थःम्ह काय् कालयात विवाह याना ब्यूग्ग जुया च्वन - अबले अनाथपिण्डक गृहपति राजगृहवासी सेठया केहेया भात जुया च्वंगु जुल । छन्हूया दिनय् अनाथपिण्डक गृहपति छुं ज्याखे ५०० न्यास गाडाय् मालसामान ज्वना राजगृह वंगु जुल ।

अबले राजगृहे च्वंम्ह महाजनं भगवान् बुद्ध सहितं भिक्षु संघपिण्डक भोजनया लागि निमन्त्रणा यानातःग्ग जुयाच्वन उकिं वं दास कर्मचारी पिण्डकः धाल, हे भाईपिं ! का न्हे इलय् हे दना याग्ग भोजन, के, तरकारी थिक याना ति ।

अन अनाथपिण्डक महाजनया मनय् वन न्हापा न्हापा जि थन थ्यंक् वयग्ग वखतय् ससः दाजुं फुक्क ज्या त्वता न्हापा लाक जि नापं ल्हायेमाःग्ग कुशल वार्ता खँ निं ल्हाईग्ग तर आ ज्याखें तःसकं लिमलाका दास कर्मचारीपिण्डकः इलय् हे दना कन्हे याग्ग भोजन, के व तरकारी थिक या धैच्वन । थ्व महाजनया कने छुज्या दुजुइ ? आवाह विवाह जक दुला, महायज्ञ दयाच्वन ला अथवा कन्हेया निमित्तं मगध जुजु सेनीय विम्बिसार सहितं सेनापिण्डक निमन्त्रणा जकं यानातःग्ग दुला धैग्ग विचार यात ।

अनंली राजगृहवासी सेठ दास कर्मचारीपिण्डक यायेमाःग्ग ज्या खँ अरे परे याय् धुंका अनाथपिण्डक महाजनयाथाय् वना ल्हाये माःग्ग कुशल वार्ता खँ ल्हाये सिधयेका छखे फत्तुत । अनंलि राजगृह सेठयाके अनाथपिण्डकं थथे न्यन :-

“भो गृहपति ! न्हापा न्हापा जि थन थ्यंक वयेगु वखते छपिसं फुक्क ज्या तोता जिनाप खँ ल्हाइगु, किन्तु (थौं) छपिसं तःसकं लिमलाका दास दासी कर्मचारीपिन्त कान्हेँ इले हे दना थ्वया वया धैच्वन । छु कन्हे छपिन्थाय् आवाह विवाह दुला महायज्ञ जक दया च्वनला अथवा मगध राजा सेनीय विम्बिसार सहितं सेनापिन्त निमन्त्रणा याना तयागु जक दया च्वन ला कि गथे ?”

“भो गृहपति ! (जिचाभाजु) जिथाय् न त आवाह विवाह हे दु, न त मगध राजा सेनीय विम्बिसारा सहित हे निमन्त्रणा याना तयागु दु, वरु महायज्ञ कार्य सम्पन्न याय्माःगु धाःसा दया च्वन व खः- कन्हेया निमित्तं जिं बुद्ध प्रमुखं भिक्षु संघपिन्त निमन्त्रणा यानातयागु दयाच्वन ।”

“भो गृहपति ! छु छपिसं बुद्ध धै च्वनाला ?”

“खः जिं बुद्ध धै च्वना ।”

“भो गृहपति ! छु छपिसं बुद्ध धै च्वनाला ?”

“खः जिं बुद्ध धै च्वना ।”

“भो गृहपति ! छु छपिसं बुद्ध धै च्वनाला ?”

“खः जिं बुद्ध धै च्वना ।”

थुलि खँ न्यना अनाथपिण्डक महाजनं थथे धालः

“भो गृहपति ! ‘बुद्ध’ ‘बुद्ध’ धैगु शब्द तकं थ्व लोके न्यनेगु दुर्लभ । छु आः भगवान् अरहत् सम्यक्सम्बुद्धयात दर्शन याय् फैला !”

“भो गृहपति आः वस्पोल भगवान् अरहत् सम्यक्सम्बुद्ध दर्शन याय्गु ई मखु, लिबाय् धुंकल । कन्हे छपिं इलेहे वस्पोल भगवान् अरहत् सम्यक्सम्बुद्ध नाप ला विज्याहुँ ।”

अनंलि अनाथपिण्डक महाजन “कन्हे न्हापालाक दना भगवान् अरहत् सम्यक्सम्बुद्ध दर्शन याःवनी धया बुद्धयात अनुस्मरण यायां वन । “द्यो तुइल धका चान्हे स्वको तक दन । अनंलिपा अनाथपिण्डक महाजन गन(राजगृहया) शिवद्वार (नगरद्वार) दु अन वन । अमनुष्य (देवआदि) पिसं ध्वाखा चाय्काबिल । नगरया ध्वाखां पिने जक थ्यने वं जब्हां थिना च्वगु जः लोप जुया अन्धकार जुल । अवले अनाथपिण्डक महाजनया मने चिमिसँ तिंस्वाना (जिरिङ्ग) जुया वल । अनहे ल्याहाँ वनेगु विचाः यात । अवले शिवक यक्षं अन्तर ध्वनि विया थथे धका न्यंकलः-

१- “सतं हन्थी सतं अस्सा सतं अस्सतरी रथा ।

सतं कञ्जा सहस्सानि आमुक्क मणि कुण्डला ।

एकस्स पदवीतिहारस्स, कलं नाग्घति सोलसि ॥

२- “अभिककम गहपति, अभिककम गहपति ।

अभिककन्तं ते सेय्यो नो पटिककन्तंति ॥

अर्थ - “ सच्छि किसि, सच्छि सल, सच्छि खच्चर सहित रथ, मणि कुण्डल आभरणं तियातःपि द्वालछि, कन्यापिं, (छंगु) छपलाया भिखुगु व्वय् छब्ब नं मग्यनि । अथेया निति गृहपति ! (छ) न्हयब्बानाहे वनेगु स्व न्हयब्बानाहे वनेगु स्व !”

उलिधासेलि अनधकार लोपजुया आलोक प्रादुभवि जुल । अले ग्या गुलि जिरिङ्ग वःगु भाव दुम्ह अनाथपिण्डक गृहपति या मनं ग्याःगु तना वन ।

(थुगु हे प्रकारं) निको स्वकोया पाले ग्यागु भाव तना वसेलि । अनंलिपा अनाथपिण्डक महाजन गन शीतवन दु अन वन ।

उगु अवस्थाय् भगवान् तथागत चान्हेसिया नसंचा इलय् दना चकंगुथासे चंक्रमण (टहल) याना विज्याना च्वंगु जुया च्वन । अनाथपिण्डक महाजन वैच्वंगु तापाक निसें खना, भगवान् बुद्ध चक्रमण स्थल व्वहाँ विज्याना लायातःगु आसने फेतुना विज्यात । अर्नलि भगवान् बुद्ध अनाथपिण्डक महाजनयात थथे धया विज्यात, “हे सुदत्त ! (थन) वाः !

अनाथपिण्डकं भगवानं जित जिगु नांकया सःता विज्याना च्वन धका वडो हे खुशी जुया हर्ष गद् गद् जुया गन भगवान् दु, अन वना, भगवान्या श्री चरण कमले शीरंवन्दना याना वं भगवान्याके भन्ते ! सुखपूर्वकं न्हयो वे का विज्यात मखुला ? धका न्यन ।

भगवानं लिसः यिवा विज्यातः-

१) “सब्वदावे सुखसेति ब्राह्मणो परिनिव्वुतो ।

यो नलिम्पति कामेसु सीतिभुतो निरुपधि ॥

२) सब्वा आसन्तियो छे त्वा विनेय्य हदयेदरं

उपसन्तो सुखं सेति सन्ति पप्पुय्य चेतसाति ।

अर्थः-‘गुम्ह निर्वाण प्राप्तम्ह ब्राह्मण (पापमदुम्ह) गुम्ह काम वासनाय् लिप्त मजू व द्वेष रहितम्ह शीतलम्ह जुयाच्वनीम्ह खः उम्हसिनं सदानं आराम पूर्वकं न्हयोवेकी ।

चित्ते परम शान्ति प्राप्तयाना गुम्ह सिनं हृदय दुःखायात छेवे चीका ब्याक्क आसक्तियात छेदनयाना ब्छेफू उम्हसिनं हे उपशान्त जुया आराम पूर्वकं न्हयोवेकी ।

अर्नलिपा अनाथपिण्डक महाजनयात आनुपूर्विकया कना विज्यासे भगवान् बुद्ध दान कथा, शील कथा, स्वर्ग कथा, काम विषय अवगुण तुच्छता, सँकिलिप्तता तथा नैष्कम्यया आनिसंस (गुण) प्रकाश याना विज्यात । गवले अनाथपिण्डक गृहपतिया चित्त उपयुक्त जुल नाइसेच्वन निवरणं जुल हर्षित व प्रसन्न जुल धयागु भगवान् तथागतं सीका विज्यात, अवले वस्पोलं स्वयं प्राप्त याना विज्यागु गुगु धर्म खः वहे धर्म प्रकाशयानाविज्यातः- “थ्व दुःख खः, थ्व दुःख समुदय खः,थ्व दुःख निरोध (निर्वाण) खः, थ्व दुःख निरोधया मार्ग खः ।” गथे कि यचुसे च्वंगु कापते बाँलक रंग ज्वनिगु खः अथे हे अनाथपिण्डक गृहपति उगू हे आसनय् विरज वीतमल धर्मचक्षु प्राप्त भयो । अले गुली नं समुदय धर्म खः व ब्याक्कं निरोध धर्म खः धैगु ज्ञान नं प्राप्त जुल । अर्नलिपा अनाथपिण्डक गृहपतिं -दृष्ट धर्म प्राप्त धर्म विदित धर्म व धर्मया दुस्यो थ्यंक् बुभ्जेजुइ धुंसेलि निःशंका निश्चित तथा वेशारद्य प्राप्तम्ह जुया धर्मयागु बारे स्वैगु नं सहायता आवश्यक मदुम्ह जुइधुंका भगवान् याके थथे प्रार्थना यानः-

“धन्य भन्ते ! धन्य भन्ते !! गथेकि भोपुगुयात थपुइका वीथें ख्यंथगुथासे वीथें मिखाँ खँपिसं रुप खनिथें छल्मोल तथागतं अनेक प्रकारं धर्म प्रकाश याना विज्यात । भन्तेः आः जि छँपिनि शरणे वया च्वना धर्म व भिक्षु संघयानं । थौं निसें जित आजीवन तक शरण वोम्ह उपपासक धका स्वीकार याना विज्याहँ !”

“कन्हेया निम्तिं भिक्षु संघ सहितं जिगु निमन्त्रणा स्वीकार याना विज्याहँ ।”

भगवान् बुद्धं मौन भावं निमन्त्रणा स्वीकार याना विज्यात ।

अनाथपिण्डक गृहपति भगवान् बुद्धं जिगु निमन्त्रणा स्वीकार याना विज्यात धैगु खँ सीका आसनं दना भगवान्यात वन्दना व प्रदक्षिणा याना ल्याहां वन ।

थुगु खबर उखे पाजुम्ह श्रेष्ठीं नं सिया अनाथपिण्डक याके न्यन- “छं नं भिक्षु संघ सहित भगवान्यात निमन्त्रणा याना ला ? यदि खःगु जूसा छ था पाहुना वोम्ह खः । तसर्थ हे अनाथपिण्डक, छं संघ सहित भगवान् बुद्ध निमन्त्रणा यायेत मा व जिं वी ।”

अनाथपिण्डकं धाल, “मखु पाजु, खर्च जिंके दु ।” थुगु खबरं उखे हानं राजगृहयाम्ह नगरया मेम्ह श्रेष्ठीं वयात अथे हे खर्च वित धाल । नैगम धयाम्हसिनं थ्व खँ सिया अनाथपिण्डकयात सःताः धाल ।

“गृहपति छं संघ सहित बुद्ध भगवान्यात निमन्त्रणा यात धाःगु खबर न्यना । छं अति उत्तमगु धर्म कार्य यात । थुक्रियात खर्च माक्व जिं वी ।”

अनाथपिण्डक - “मखु आर्य, खर्च जिके हे दु ।”

थुगु खबर अन मगध राजां सिल । मगधराजायात नं अनाथपिण्डक अथे लिसः बिल ।

अनलि अनाथपिण्डकं रात्रि बिते जुइवं उत्तम २ खाद्य पदार्थ तयार याका भगवान् बुद्धयात समय सूचना वीके छवत ।

“भन्ते भगवान् ! भोजन समय ठीक जुल ।”

अन भगवानं पात्र चीवर धारण याना विज्यासे राजगृह श्रेष्ठीयागु गृहय् अनाथपिण्डकयागु निमन्त्रणाय् विज्यात । हानं लायातःगु आसनय् फेतुना विज्यात । अन अनाथपिण्डकं संघ सहित भगवान् बुद्धयात थःगु ल्हातं हे उत्तम उत्तमगु खाद्य पदार्थ सश्रद्धा दोहलपिल । संघ सहित बुद्ध भगवानं अनाथपिण्डकयात आशीर्वाद विसे भोजन भपा विज्यात । भोजन भपा विज्याये धुनेवं भगवान् बुद्धं ल्हाः लिचिका च्वना विज्यात । अनाथपिण्डकं नुचाय्का छखे लिना फेतुत । हानं भगवान्याके प्रार्थना यात-

“भन्ते भगवान् ! भिक्षु संघपिं सहितं श्रावस्ती वर्षावास विज्याकेगु जिगु इच्छा दु । भन्ते, थ्व जिगु निमन्त्रणा स्वीकार याना विज्याहुं ।”

भगवान् - “हे उपासक ! तथागत शून्यागारय् हे जक अभिरमण याइ ।”

अनाथपिण्डक- “भन्ते जिं थुल सुगत, जिं थुल ।”

राजगृहन श्रावस्ती वनेत ४५ योजन या लें दु धाई अले छगू छगू योजन विहार व आराम दयेकेत थमं नं सहयोग यिवा मे मेपिन्त नं दयेके लगेयात ।

उगु समयय् अनाथपिण्डकया आपालं सहायक उपकारीपिं दुगु जुया च्वन । राजगृहय् याये माःगु ज्या सिधयेका श्रावस्ती वन । हानं लें नं अनाथपिण्डकं थः इष्टमित्रपिन्त धाधां वन, “हे इष्ट मित्रपिं, आराम दयेकि । विहार स्थापना या । लोकय् बुद्ध उत्पन्न जुया विज्याये धुंकल । वस्पोल भिक्षु संघ विहार यायेत विहार दयेकी । धार्थे थथे धाःगु अनाथपिण्डक यागु वचन न्यना फुपिसं फुथे आराम (धर्मशाला) विहार आदी दयेकेबिल । दान शीलादि नं स्थापना यात ।

उखे अनाथपिण्डकं श्रावस्ती थ्यंका विचाः यात ।

“भगवान् गुथाय् विहार याना विज्याई ? ग्रामं न अति तापाक, न अति सत्तिक, तापानं मजू, सत्तिक मजुइगु, इच्छा दुपिन्त गमना गमन यायेत सुयोग्यगु, निहने आपालं नरनारीपिं मार्गय् जू मदुगु, चान्हे नं शब्द रहितगु हल्ला मदुगु एकान्तगु ध्यान यायेत योग्यगु थुजागु थाय् गन दइ धका मती तथा श्रावस्तीस छचाखेरं विहार देकेत स्थान स्वः जुल । माला जुजुं अन्ते अनाथपिण्डकं जेत राजकुमारयागु उद्यान हे यथायोग्यगु थाय् धैगु खन । अले अनाथपिण्डकं जेत राजकुमारयाके विन्ति यात ।

“ आर्य ! धर्मशाला देकेत छपिनिगु थ्व थाय् छकू फवने ।”

राजकुमार- “गृहपति ! छं थुगु थाय् असर्फि लाया ब्यूसां वी फई मखु ।”

अनाथपिण्डक- आर्य जितः थाय् पावे जुल ।

राजकुमार -“गृहपति ! छन्त जिं थाय् मवियानि । छं थौ हे पावे धाल ।”

अनाथपिण्डक - पावे जूला मजूला अमात्य (न्याय् याइम्ह) याके न्यना स्वया दिसं ।

धात्थें जेत राजकुमारं अमात्ययाके न्यन । अमात्यं धाल -

“आर्यपुत्र ! गृहपतियात पावे जुल । छायाःसा गन आर्यपुत्र मूल्य आज्ञा जुल, अन गृहपतियात उद्यान पावे जुल ।”

उलि अमात्यं धाये मात्रं अनाथपिण्डकं गाडां असर्फि ल्प्येका जेत राजकुमारया न्ह्योने चककं लाया निना बिल । तर छ्धू गाडां जायेकं असर्फि हःगुलिं क्वठायागुलि कुं छ्कू जायेके मफुत । उकिं हानं अनाथपिण्डकं दासपिन्त सम्बोधन याना धाल -

“का हूँ भणे ! हानं छ्धू निं कयाहिं हूँ । कुं छ्कू मजाःगु नं जायेकाः बीमाः हुं ।” थथे असर्फि लाया जग्गा काःगु खना जेत राजकुमारया मती वन, “थ्व गृहपतियागु कार्य चिकिधंगु खइमखु ।” उकिं थथे विचार याना अनाथपिण्डकयात धाल -

“वस गात गृहपति, मजाःगु कुं जायेके म्वाल, थ्व मजाःगु कुं छ्कू जिं दान बियागु जुल ।”

अनाथपिण्डकया मती वन- थ्व राजकुमार गण्य मान्य तथा प्रसिद्धम्ह व्यक्ति खः । वसपोलया कारणं भगवान् बुद्धयागु धर्मय् थुगु प्रकारयापिं व्यक्तिपिनि प्रेम उत्पन्न जुइ यो । थथे विचार लुइका राजकुमारयात पुण्य भाग बीगु हिसाबं कुं छ्कू दान स्वीकार याना काल ।

उगु भूमि कायेत (१८) भिंच्यागू कोटि सुवर्ण लगे जुल ।

अनंलि अनाथपिण्डकं उगु उद्यानय् चूक सहितगु विहार दयेके बिल । थासय् थासय् भिक्षुपिं च्वनीगु क्वथा, थासय् थासय् उपस्थान शाला (सभागृह) अग्निशाला (क्वाः लः दयेकेगु भुतू) भण्डार व भिक्षुपिं चंक्रमण यायेगु स्थान, ख्वाउँ लः लयेगु थाय् आदि सम्पूर्ण याना दयेके बिल । उगु जेतवन महाविहार ब्याक्क तयार यायेत भूमियात (१८) भिंच्यागू कोटि दयेका तयार यायेत (१८) भिंच्यागू कोटि, हरेक क्वथायात सरसामान पुरे यायेत (१८) भिंच्यागू कोटि याना जम्मा (५४) न्येप्यंगू कोटि धन त्याग याना जेतवन विहार तयार याःगु जुल ।

तसर्थ उगु थासय् विहार वने जुइवं जेत राजकुमारं नं जग्गाया कुं छ्कू पुण्यार्थ दान ब्युगू जुया नितिं उगु स्थानयात जेतवन विहार धका अनाथपिण्डकं नां छुना बिल ।

उखे भगवान् बुद्ध राजगृहय् इच्छानुसार विहार याना विज्यात । क्रमशः भ्रमणं याना विज्यासे भगवान् बुद्ध वैशालीस थ्यंक विज्यात । अन भगवान् बुद्ध वैशालीया महावनयागु कूटागारय् विहार याना विज्यात ।

उगु समयय् लोकजनपिसं श्रद्धा पूर्वक न्हूगु विहार दयेके यिवा च्वन । थुवलय् हे अन छम्ह दरिद्रया मती वन-

“थ्व थमिस श्रद्धापूर्वक विहार दयेका च्वंगु, चिकिधंगु कार्य मखु । छाय् जिं नं मदयेके ?” थथे मती तया उम्ह दरिद्र भक्तं नं थम्हंतुं चा न्हाया, अप्पा छिना, अंग दना हल । तर अपशोचयागु खँ खः कि बालाक दयेके मसःगुया कारणं व धाःसा दना हःलिसे अंगः दुना २ वन । थुगु हे प्रकारं निको स्वको तक दन । स्वकोलनं दुना हे वन । अन उम्ह दरिद्रया मती वन “थ्व शाक्यपुत्र भिक्षुपिसं गुम्हसैं चीवरादि चतुप्रत्यय दान याइ, उम्हसिया विहार दयेकू थाय् धाःसा ज्यू मज्यू स्वया पिया च्वन जि दरिद्र जुयानितिं भतीचा हे हेर विचार याना ब्यूपिं मदु । मसः थाय् स्यना बीपिं नं सुं मदु ।”

च्वे वंगु श्रद्धा पूर्वक विहार दयेका च्वन धयागु थासय गन २ गथे २ गथे यायेमाः खः हेर चार यायेत चतुप्रत्यय (चीवर, भोजन, आसन व भैषर्य) यिवा आदर याना तगु दयाच्वन । व हे खँ लुमंका दरिद्र भक्तं भिक्षुपिन्त दोष यिवा खँ ल्हागु ख ।

थुगु खँ भिक्षुपिसं सिया भगवान्थायाय् वना विन्ति यात । थ्व हे खँया सम्बन्धय्, भगवानं भिक्षुपिन्त धर्म कथा आज्ञा जुया विज्यासे भिक्षुपिन्त सम्बोधन याना आज्ञा जुया विज्यात ।

“भिक्षुपिं ! न्हूगु विहार दयेकेगु (नवकर्म बीगु) अनुमति बिये । नवकर्मिक (विहार दयेकीथाय् हेरविचार याइम्ह) भिक्षु याकनं हे तयार यायेगु स्वयेमाः । उकिं टूट फूट दुसानं मरम्मत याकेमाः । हानं नवकर्मिक भिक्षुं न्हापां भिक्षु संघपिंके प्रार्थना यायेमाः । थुकी थथे छम्ह चतुरम्ह समर्थ दुम्ह भिक्षुद्वारा ज्ञापित (सूचना बीगु) याकेगु । यथाः-

“भन्ते संघ ! जिगु थ्व निवेदन नयना विज्याहूँ । यदि संघपिनि प्रसन्न जूसा फलानाम्ह गृहपतिया विहार दयेकेत नवकर्म फलानाम्ह भिक्षुयात बिये ।” थुलि ज्ञप्ति (सूचना खः)

“भन्ते संघ ! जिगु थ्व निवेदन नयना विज्याहूँ । फलानाम्ह गृहपतिया विहार दयेकेत नवकर्म, फलानाम्ह भिक्षुयात बीगु । स्वीकार दुसा मौन जुया विज्याहूँ, स्वीकार मदुसा थुकी ‘मज्यू’ धका धया विज्याहूँ ।”

“हे भिक्षुपिं ! पूर्वकालय हिमालयया आसपासय अतिक हे विशालगु बरया छमा दया च्वन । वहे बरमायागु आश्रय याना तित्तिर माक व किसि स्पम्ह मित्रपिं च्वना च्वन । अपिं स्वम्हय परस्पर सुयानं सुयात आदर मतः । सहायता मयाः । सहजीविका मयासें च्वंच्वन । छन्हु इपिं स्वम्हसियां गुजागु विचार जुल “अहो ! जिमि स्वम्हय सु जेष्ठ थे ?” जन्मं जेष्ठम्हयात सत्कार यायेमाः । आदर यायेमाः । माने यायेमाः । पूजा यायेमाः । जेष्ठपिनिगु उपदेश न्यनेमाः । उपदेशनुसारं नियमय च्वमनेमाः ।

हे भिक्षुपिं ! थुजागु विचार लूगुलिं न्हापालाक माकनं किसियाके न्यन-

“सौम्य ! छंके पुलांगु छुं खँ लुमंला ?”

किसिं- “सौम्य ! जि मचातिनिगु बखतय थूगु वरमा हाचां गाया जुइ नंगु दु । उगु बखतय थ्व वरमा या च्वकां जिगु प्वाथय थ्यू । सौम्य, जितः पुलांगु खँ थुलि जक लुमं ।”

हे भिक्षुपिं ! अनं हानं तित्तिर व किसिं माकःयाके न्यन-

“हे सौम्य माकः ! छंके गुलि पुलांगु खँ लुमंगु दु ?”

माकलं धाल, “हे सौम्य ! जि मचा तिनिगु बखतय, बँय फेतुना, थ्व वरमायागु च्वकाय चुलिं जाःगु हः क्वताना २ नये नंगु दु । सौम्य ! जिंके लुमंगु पुलांगु खँ उलि हे खः ।”

“हे भिक्षुपिं ! अनं हानं माकलं व किसिं तित्तिरयाके न्यन-

“सौम्य तित्तिर ! छंके गुलि पुलांगु खँ लुमं ?”

तित्तिरं धाल - “सौम्य ! हुंकरन नं अतिकं हे विशालगु वरमा छमा दु । उकीयागु फल नया वया, थुगु थासय जिं विष्टा त्याग याना । उकिं हे थुगु वरमा उत्पत्ति जुयावल ।

सौम्य ! उगु समयय जि ल्याय्म्ह जुइ धुंकरल ।”

हे भिक्षुपिं ! अले अनं हस्तिं व माकलं तित्तिरयात धाल -

“सौम्य ! जिमियासितं छु अधिक हे जन्मं जेष्ठ खः । उकिं जिमिसं छन्त माने याये । आदर याये । सत्कार याये । पूजा याये । जिमित उपदेश व्यु । जिमिसं उपदेश स्वीकारयाये ।”

हे भिक्षुपिं ! अन तित्तिर हस्तिं व माकःयात शीलाचरणय स्थापना यात । थः नं शीलाचरणय च्वन । परस्पर सत्कार यासे सहायक जुया सह जीविका याना च्वन । इपिं स्वम्हं मरणान्तय सुगति-स्वर्ग लोकय उत्पन्न जुल ।

हे भिक्षुपिं , गुम्ह खः ज्ञानीम्ह धर्म ज्ञात जूम्हं याःगु सत्कार व वृद्धयात म्हस्यूम्ह जुइगुया प्रशंसा थुगु हे थ्व जन्मय जुइ अन्तय सुगति व स्वर्गय वनी ।

हे भिक्षुपिं ! उकिं स्वम्हं तिर्यक जाति जुया नं परस्पर आदर यासे सह जीविका याना च्वन धासेलि छिपिं थुजागु ‘अनुपम’ सुआख्यात धर्म विनयये भिक्षु जुया च्वपिं जुया नं परस्पर आदर भाव धयागु हे मयासें , सहायक मजुसें, सह-जीविका मयासें, न्हयव वया विहार आसन दखल याना च्वनेगु छुं शोभा दुला ? थ्व ज्या अप्रसन्नपिन्त हे नं भन् अप्रसन्न जुइकीगु ज्या जक जुल । थये धका धिक्कार यायां धर्मोपदेश यासे व विहार दखल याना च्वपिं भिक्षुपिन्त सम्बोधन याना आज्ञा जुया विज्यात :-

“सो भिक्षुपिं ! ज्येष्ठपिं व वृद्धपिन्त अभिवादन यायेगु, ल्हातं जोजलप्यगु, कुशल प्रश्नयायेगु, हानं प्रथम आसन, प्रथम भोजन , प्रथम लः आदि प्रदान यायेगु समेतं अनुज्ञा (वचन) यिवा च्वना । सांघिक पदार्थ ज्येष्ठ वृद्धपिन्त मथेके मज्यू । गुम्हसें मथेक दखल याई, उम्ह भिक्षुयात दुष्कृत्य आपत्ति लाई ।

हे भिक्षुपिं ! भिक्ता प्रकारया अवन्दनीय खँ नं दु ; यथा -

(१) हापां उपसम्पन्न जूहसें लिपा उपसम्पन्न जूह भिक्षुयात अवन्दनीय (वन्दना याये योग्य मजू), (२) उपसम्पन्न भिक्षुं अनुपसम्पन्नयात अवन्दनीय । (३) अधर्मवादी जुया च्वंहयात, (४) स्त्रीयात, (५) नपुंसकयात, (६) परिवासया दण्ड भोगियात, (७) नाना सहवासीयात, (८) न्ह्योने लाक व्यक्तीनाप जुह्मयात, (९) मूल यागू प्रतिकर्षण यात । (१०) मानत्वमानत्व चारक यात, आव्हान इत्यादि भिक्ता अवन्दनीय जुल ।

हानं हे भिक्षुपिं ! स्वता प्रकारया व्यक्तीपिं वन्दनीय जू । व थये -

(१) लिपा भिक्षु जूहसें न्हापा भिक्षु जूहयात वन्दनीय ।

(२) अधर्मवादी धर्मवादीयात वन्दनीय ।

(३) हानं दया च्वंक्क देव मार ब्रह्म सहितं सकल मनुष्य, श्रमण ब्राम्हण व सकल लोकपिसं तथागतयात वन्दनीय जुया च्वन ।

थुलि भिक्षुपिन्त उपदेश याना विज्याये धुंकाली भगवान् बुद्ध क्रमशः भ्रमण यासे श्रावस्ती नगरय् थ्यंकः विज्यात । थ्व खँ सिया अनाथपिण्डक महाजनं थः पुत्रयात तिसाःवसतं पुंकाः म्येपिं न्यासक कुमारीपितं नं तिसा वसतं पुंका, ध्वाँय् धुपाय आदि नस्वाःगु स्वाँ ज्वंकाः, इमिगु ल्युने महासुभद्रा, चूल सुभद्रा धयापिं म्प्याय् मयजुपिं लिसे न्यासल कुमारीपितं पूर्ण कलश ज्वंकाः, वयां ल्युने तयाः दके ल्युने थः स्वयं तुइसे च्वंगु शुद्धगु वस्त्रं पुनाः, न्यासल उपासकपिं मुंकाः भगवान् यात लँस्वः वन । अन भगवान् नाप लात । अनाथपिण्डकं वसपोलयात पूजा यासे छसिं निसिं जेतवन विहारय् व्वना यंकल । अले व सेठं भगवान् प्रमुख भिक्षु-संघपितं, सुवर्ण कलशं लः हायेका दुवायेकल ।

“भन्ते भगवान् ! कन्हे भोजनार्थं जिगु निमन्त्रणा स्वीकार याना विज्याहूँ ।”

भगवान् तथागतं मौन जुसे स्वीकार याना विज्यात । अन अनाथपिण्डकं “तथागतं जिगु निमन्त्रणा स्वीकार याना विज्यात” धका सीका आसनं दना तथागतयात अभिवादन तथा प्रदक्षिणा याना ल्याहाँ वन । वना उखुनुयागु रात्रि विते जुइवं उत्तम २ भोजन तालाका भगवान्या थाय् समयया सूचना बीके छवत । अन भगवान् संघपिं सहित पात्र चीवर धारण यासे अनाथपिण्डकया गृहय् विज्यात । विज्याना लायातःगु आसनय् फेतुना विज्यात । अनाथपिण्डकं थःगु हे ल्हातं संघ सहित बुद्ध भगवान्यात उत्तम २ भोजन श्रद्धा पूर्वक दोहलपिल । भगवानं भोजन समाप्त याना पात्रं ल्हाः लिसाला विज्यायेवं अनाथपिण्डकं नु चायेकल । नुचायेके धुंका छखे लिना फेतुना भगवान्याके प्रार्थना यातः-

“भन्ते भगवान् ! जेतवन विहारयागु विषयय् गथे याय् ?”

भगवानं आज्ञा जुया विज्यात- “गृहपति, जेतवन विहार, आगत अनागत चतुर्दिश संघपिनिगु नामं प्रदान याना ब्यु ।”

भगवानं “विहार दान वियेगु पुण्य मध्ये श्रेष्ठोत्तमगु पुण्य खः” धका अनेक प्रकारं समयोचित धर्मोपदेश याना विज्यात । भगवान् बुद्ध श्रावस्ती नगरय् थ्यंसांनिसें अनाथपिण्डक सेठं लानला तक विहारोत्सव याना भिंच्यागू कोटि धन खर्च यात । थुगु हे प्रकारं अनाथपिण्डक महाजनं जेतवन विहार छग्या नितिं न्येप्यंगू कोटि धन खर्च यात ।

शास्ता बुद्ध अनाथपिण्डकं दयेका ब्यूगु सुवर्ण भूमि जेतवन महाविहारय् दकले सकले अप्वः भिंङ्गु वर्षावास वितेयाना देव मनुष्यपिन्त आपालं अमृतमय धर्मपान याकाविज्यात ।

तसर्थ, अनाथपिण्डक महाजनं केवल विहार दयेकेत (५४) न्येप्यंगू कोटी धन हे जक बुद्ध शासनया नितिं त्याग याःगु मखु अपितु वं स्वंगू रत्न (बुद्ध, धर्म व संघ) यात महान रत्न भालपा मेगु छुं गुगु रत्नयात हे रत्न भाल मप्युसे जेतवन विहारय् सम्यक्सम्बुद्ध विज्याना च्वनी बले प्रतिदिन न्हिं स्वकोक्तक भगवान् बुद्ध दर्शन याःवनीगु जुयाच्वन । प्रथमवार प्रातःकालय् निकोगुवार जलपान याकेगु सपयय, स्वकोगु बहनी पाखे थुकथं न्हिं स्वको विहारय् वनीगु । अवसर जक दया वन धाःसा विचे विचे नं वनीगु जुयाच्वन । अथे वनीगु बखते वंक्व पतिं ‘श्रामणे’ वा मेपिं मचातयसं छुं ज्व ना वल जुइ धका अनाथपिण्डक या ल्हापाखे मिखा व्वइगु उकिं अनाथपिण्डक गुबलें हे खालि ल्हातं विहारय् मवनीगु जुयाच्वन । प्रातकाल वनीबले जलपानयात यागु ज्वनावनीगु अले न्हिनय भोजन, बान्हिं लिस वनीबले धाःसा घ्यः, कष्टि, साख आदि ज्वनावनीगु अले बहनी वनीगु समयय् गन्धमाला, वस्त्र आदि ज्वना वनीगु । उगुहे प्रकासं प्रतिदिन परित्याग यायां गुलि परित्याग यात उकिया सीमाहे मदु । आपालं व्यापारीतयेसं च्वयाया भरसे भिंच्यागू कोटि धन ऋण काःगु दयाच्वन । महाश्रेष्ठिं इमिके गुबलें हि. मधाः । मेगु नं वया कुल परम्पराया भिंच्यागू कोटी धन खुसि सिथे गाडे जुया च्व च्वंगु लः व फसं खुसिया

धःस्याना समुद्रय् चुयेके यंकल । हानं वया छे न्यासः भिक्षुपिंत नित्य भिक्षा नं विया च्वंगु दनि । सेंठया छे ला भिक्षुसंघपिनि निति प्यकालें च्वंगु पुखुथे हे जुयाच्वन । सेंठ व्याक्क भिक्षुपिनि निमित्त माँ वौ थें । अले सेंठया छे सम्यक् सम्बुघ नं विज्याइगु । चय्म्ह महास्थविरपिं नं बनीगु । मेमेपिं भिक्षुपिनि ला खँ हे दु । सेंठया छे न्हेगू तल्ला न्हेगू चुक दया च्वन ।

तर उगु हे छे प्यगूगु तल्लाय् छम्ह मिथ्या दृष्टिम्ह देवी दया च्वन । चय्म्ह महास्थविर तथा मेपिं स्थविरपिं दुहाँ विज्याइवले व प्याहाँ विज्याइवले व थःगु विमानं क्वाहा वये मालिगु । उकिं वं विचाः यात, “गुबले तक श्रमण गौतम अथवा वया श्रावकपिं थ्व छं वये वने याइ उबले तक जित सुख शान्ति दइ मखु । जि न्हयावले प्याहाँ वया पिने दना चवने फइ मखु । उकिं जिं छगू ग्वःसाः ग्वये माल,गुकि याना इपिं थ्व छं दुहाँ मवइगु खः।

छन्हुया दिने उम्ह देवी महाकर्मचारी घना च्वंवले वना थःगु प्रभावं प्काश फैले याना दनाच्वन । “थन सु खः ? धका न्यंवले लिसः बिल, “जि प्यंगूगु तल्लाय् च्वंम्ह देवः खः ।”

“छुकिया नितिं वयागु ? ”

‘छु छं सेंठं याना च्वंगु ज्या मखनाला ? वं थ गु भविष्यया छुं न ख्याल मतसे धन यंका केवल श्रमण गौतमयात जक पूजा याना च्वन । धनयात न व्यापारय् छयल, न वुँ ज्याय् हे छयल । छं सेंठयात उपदेश, ब्यू गुकि याना वं थःगु धन ज्याय् ख्यले याइ गुकिं याना श्रावक सहितं । मण गौतम पिनि थुगु छे प्रवेश जुइ मखू ।’

तर व महाकर्मचारीं वयात लिसः बिल -मूर्ख देवी ! सठं गुकी धन खर्च यानाच्वन व कल्याणकारी बुद्ध-शासनया नितिं खर्च याना च्वंगु खः । उकि जित थनं पितिना छ्वये धातले नं जि थुजागु खँ छुं नं सेठयात धायेमखु । हुँ छ ।”

उगु हे प्रकारं छन्हुया दिने वं सठया काय्या थाय् वना धाल । सेठया काय नं न्हापायाम्हेसिन थें लिसः बिल । सेठयात ला वं वना छुं धाये छाः गु मखु ।

अनाथपिण्डक महाजनं व्यापारय् ध्यान मब्यूसे दान वीगु हे जक याना जुल । गुकि आमदानी कम जुया ह्रास जुजुं वन । महाजन क्रमशः थुलि तकं दरिद्र अवस्थाय् थ्यंकः वन कि वयागु साविक नयेगु त्वनेगु पुनेगु नापं न्हापाथें मजुल । अथे जुलं नं भिक्षु संघपिन्त दान विया वं च्वन तिनि । खः प्रणीत आहार धाःसा वं बी मफया वन । छन्हु वन्दना याना छखे लिक्क फेतुम्ह सठयाके शास्ता बुद्धं न्यनाविज्यात-“गृहपति ! छंगु छे दान जुयावं च्वनि ला ?”

“भन्ते दान जुयावं च्वंगु दु । तर च्वाँक जाकि व साधारण वयें जक ।” अले शास्तां आज्ञा दयेका विज्यात -

“गृहपति ! छं थःगु चित्तयात संकुचित याये मते । जिं तुच्छगु दान विया च्वना ।” प्रसन्न व पवित्र चित्तं बुद्ध, प्रत्येक बुद्ध तथा बुद्ध-श्रावकपिन्त ब्यूगु दान तुच्छ धयागु जुइ मखु । छाय् ? फल महान जुया च्वंगुलिं । चित्त प्रसन्न व पवित्र याये फुम्हसिगु दान तुच्छगु दान जुइमखु धयागु खँ थुगु प्रकारं सीक् फेकेमा-

नत्थि चित्ते पसन्नमिह, अप्पिका नाम दक्खिणा ।

तथागतते वा सम्बुद्धे, अथवा तस्स सावके ॥

नकिरत्थि अनोमदस्सिसु, पारिचारिया बुद्धेसु अप्पका ।

सुक्खाय अलोणिकाय च, पस्स फलं कुम्मास पिण्डया ॥

चित्तय् प्रसन्न जुइका तथागत सम्बुद्ध व श्रावकपिन्त ब्यूगु दान दक्षिणा ‘भति’ जुइ मखु । अनोमदर्शी आदि बुद्धपिनिगु सेवा छु अल्प जुइला ? सुखवागु वि मदुगु पुलांगु भोजन दान या फल हे नं स्वया का ।

वयात मेगु खँ नं आज्ञा जुया विज्यात - हे गृहपति, छं तुच्छगु दान हे विया च्वसा च्याम्ह आर्यपुद्गलपिन्त विया च्वंगु दु । जि वेलाम ब्राह्मण जुया च्वनावले सारा जम्बुद्विपयात हे खाली याये थें च्वंक न्हेगू रत्न दान विया न्यागू महानदीयात छगू हे प्रवाहं (तरंगं) जायेके थें च्वंक महादान विया । तर त्रिशरणय् वीपिं पञ्चशील जक हे नं पाले याइपिं सुं छम्हसित प्राप्त याये मफु । ब्यूगु दानयात ग्रहण

याये योग्यपिं पुद्गलपिं धइपिं थुलि तकं प्राप्त याये थाकु । उकिं सो “जिगु दान तुच्छ खनिका” धका छं चित्तयात संकुचित याये मते । थये आज्ञाजुया “बेलाम सूत्र” न्यंका विज्यात ।

अनाथपिण्डिका काय्या खँ

भगवान् शाक्यसिंहया पालय् अनाथपिण्डिक धयाम्ह सेठ छम्ह दुगु खः । वया ‘काल’ धयाम्ह काय् छम्ह नं दुगु खः । व कुमार जुलसां श्रद्धा व भक्ति दुम्ह सुदत्त (अनाथपिण्डिक) महाजनया कायमचा जुसां तभी, भाव-भक्ति छुं छुं मदुम्ह हानं भगवान् याथाय् वने मयोम्ह जुया च्वन । भगवानेपिं थःगु छुं विज्यासां न वसपोलपित नमस्कार यायेमा धयागु विचार वयाके दुगु मखु । धर्म कथा न्यने धैगु इच्छा नं वयाके दुगु मखु । बौम्हस्यां न्याको धासां खँ न्यनीम्ह मखया च्वन । अन बौम्हसिया मने - “थ्व मचा गथे थपायचो मिथ्यादृष्टि जूगु ? अथे हे जुल धाःसा थ्व मचा दुर्गति लाःवनी । जि दयेकं नं थ्वैत मिथ्यादृष्टि याना दुर्गति छवया च्वनेगु ज्या उचित मजु । ‘अदन्तं दमनं दानं’ अर्थाते न्याथे जापिं अदम्य पुङ्गलपित नं दानद्वारा दमन याये फे, विनीत याये फई धका धयातःगु दु धासेली थ्व काये छम्हसित जिं विनीत याय् मफइला ? थ्वयात जिं दानद्वारा दमन याये” धैगु विचार लुयावया पुत्र कालयात सःता थये धाल -

“प्रिय पुत्र ! विहारे वना छं अष्टशील पालन याना वल धाःसा छन्त जिं दोछि दाँ बिये ।”

“धात्थे बिया विज्याय्गु खःला ?”

“धात्थे खः ।”

थुगु प्रकारं बौम्हसित कराल याका शीले च्वनीम्ह जुया व कुमार विहारे वन । विहारे वना शील काल । शीले च्वंसेली बहनी ‘धर्म कथादि न्यनेमाः’ धैगु विचार वैके छुं छुं दुगु मखु । व जा बहनी जुयवं छथाय् चिच्छं छम्ह ज्वीक चना कन्हे खुनु सुथ न्हापां दना थःगु छुं ल्याहाँ वन ।

अन बौम्हस्यां वैत “मिथ व्रत च्वनीम्ह पित्यातज्वी” धका याकनं भोजन याकल ।

तर काय्महस्यां “जितः भोजन हथाय् मजुनि वरु गो जितः मिहग दाँ बी धयागु ?” धका भोजन याय् वास्ता मया ।

अले बौम्हस्यां काय्मह हाला च्वंगु स्वयमफया दाँपो न्योने तया विल । दाँपो ल्हातिज्वना तिनि व कुमारं भोजन यात ।

लिपा हानं छन्हू, व महाजनं काय्महसित सम्बोधन याना थये धाल -

“प्रिय पुत्र ! यदि छ भगवान् याथाय् वना वसपोल आज्ञा जुया विज्यागु धर्म-पद छत्वा सयका वत धाःसा छन्त हानं दोछि दाँ बिये ।”

बौम्हस्यां थये धाःगु न्यना व कुमार खुशी जुयाः विहारे वना भगवानं धर्मोपदेश याना च्वथाय् फ्यतु वन ।

वया मनया भाव सीका तथागतं थःगु ऋद्धिया प्रभावं, वं छत्वा हे धर्मोपदेश लुमंका तय मफंगु याना विज्यात ।

व बुमारं नं भगवान् या उपदेश छत्वा कायगु खुब कोशिश यात । तर छत्वा नं काय मफु । अले वं ‘च्वेयागु मद लुमंका तय मफुरा ब्केयागु पद जा अवश्य नं लुमंका तये’ धका खूब ध्यान तया एकाग्रचित्त याना धर्मोपदेश श्रवण यात ।

गुम्हस्यां ‘धर्म-पद लुमंका तयमाः’ धका एकचित्त याना धर्म श्रवण याई, उम्हस्यां अवश्यमेव श्रोतापत्ति आदी मार्गफल प्राप्त याना काय् फई । व काल कुमारं नं अथे हे दृढ याना धर्म खँ न्यना च्वन । भगवानं धाःसा व धर्मोपदेश हतपतिं लुमंका तय मफइगु किशिमं थःगु ऋद्धिबलं तोपुया तल । परन्तु व कुमारं थःगु उत्साह व उद्योगयात भं भं बढे यात । ‘थुगु मखु सा मेगु, मेगु मखुसा मेगु लुमंके’ धायां चिच्छ्रयंकं ध्यान तया धर्मोपदेश श्रवण यागु बखते वया चित्त श्रोतापत्ति फले प्रतिष्ठित जुल । थुलि जुसेली कन्हे खुनु सुथे व कुमार भगवान् प्रमुख सकल भिक्षु संघपिं व्वना श्रावस्ती थःगु छुं ल्याहाँ वन ।

अन अनाथपिण्डक महाजनं थः पुत्रया खा स्वया थथे मती ल्वीकल -

“थौं जा जि पुताया खा साप हे प्रसन्न खा वो, चित्त नं थौं वया खूब प्रसन्न थें च्वं ।”

काल कुमारया मती धाःसा “ओहो थौं जितः जिमि अबुजुं म्हिग थें दाँपो महसा ज्यू !”

वया मती अथे जूगु छाया धाःसा दाँपो न्ह्योने तय हल धायवं वं शील पालन याना च्वंगु ‘दाँपोया कारणे खनिका’ धैगु खँ सकसिनं सिई धका ग्याना । किन्तु तथागतं थ्व खँ व्याक्क मस्युगु मखु ।

अनाथपिण्डक महाजनं, बुद्ध प्रमुख भिक्षु संघपिण्त व थः काय् काल कुमारयात नं भोजन लवल्हाना बिल ।

न्हापा न्हापा जा दाँपो न्ह्योने मतयक भोजन मयाइम्ह कुमारं थौं उकिया वास्ता-किस्ता हे मयासे, न-नि मवासे भोजन यात ।

भगवान्या भोजन भपा विज्याय् सिधय्वं अनाथपिण्डक महाजनं दोछि दाँया पो छपो काय्महिसिया न्ह्योने तया थथे धाल -

“का पुता ! छंगु दोछि दाँ, गुगु जिं छन्त म्हिग शील पालन याना वल धाःसा बी धका कराल यानागु खः ।”

शास्ताया न्ह्योने बौम्हस्यां दाँपो न्ह्योने तय हःगु खना काल कुमारया साप मछालापुसे च्वन । उकिं वं धाल - “अबुजु ! थ्व दाँपो जितः माःगु मखु, यंका विज्याहूँ !”

बौम्हस्यां धाःसा मयंकुसे अथें तयातल । अले अनाथपिण्डक भगवान्या सम्मुखे वना पञ्चांग प्रणाम याना वसपोलयात थथे निवेदन यातः-

“भन्ते ! थौं पुत्र काल कुमारया खा अतिकं हे चक्कं चित्त नं अतिकं प्रसन्न थें च्वं ।”

भगवान्- छाया छु जुल ?

महाजन- भन्ते थ्वैत जिं उखुनु उखुनु ‘दाँ वी’ धका लोभ क्यना विहारे छवया शील पाले याका । विहारं ल्याहां वया दाँपो मब्यूतले नःहे मनैम्ह थौं दाँपो न्ह्योने तया बियां ‘जित दाँपो माःगु मद्दु मो’ धका लिसः बिल ।

भगवान्- भो महाजन, थौं छं काय् काल कुमारं चक्रवर्ती राज्य स्वया नं उत्तमगु, देवलोक ब्रह्मलोकया श्रीसम्पत्ति सिवे श्रेष्ठगु स्रोतापत्ति-फल प्राप्त यागु दु । आः वैत थज्यागु लौकिक धन-सम्पत्ति मागु मखु, वैत आः आमजागु धन-सम्पत्ति प्रधान मजुल ।

थुलि आज्ञाजुया विज्याय् धुंका भगवानं पुनः निम्न सिलः आज्ञा जुया विज्यात-

“पथब्या एकरज्जेन, सगस्स गमनेन वा ।

सब्ब लोकाधिपच्चेन, सोतापत्तिफलं बर’ति ।”

अर्थ- चक्रवर्ति राज्य व स्वर्गलोकया सुखभोगया सिनं, दयाचक्क लोकया अधिपत्ति जुया च्वनेगुयासिनं स्रोतापत्ति-फल प्राप्त याय्गु उत्तम ।

छाय् धाःसा-उपयुक्त राज्यादि सुख भोगयाना च्वंसां नं दुर्गति नर्के लाः वनीगु सम्भव दु । स्रोतापत्ति-फले थ्यने धुन धाय्वं उजागु सम्भव मन्त । स्रोतापन्न ज्वी धुंम्ह व्यक्तिया न्ह्याथे हे धर्म वःमलासां न्हेको सिवे अपो संसारे जन्मज्वी मखु न्हेकोगु जन्मे सम्पूर्ण क्लेश निरोध याना जन्मा-मरण-दुःखं मुक्त जुया च्वंगु, शान्त प्रणीतगु निर्वाण-पद प्राप्त याना काई । स्रोतापत्ति-फल निर्वाणधिकारी जूया नितीं पूर्वोक्त स्वर्ग-सुखयासिनं थुकियात उत्तम श्रेष्ठ धका धाःगु ।

थुगु प्रकारं माँ-बौपिसं थः सन्तानपित अनेक उपायद्वारा सुविनित व सुशिक्षित याय्त स्वइ ।

चूल सुभद्राया खँ

कोशल राज्यया उगग धैगु नगरे अनाथपिण्डक महाजनया मचावलेयाम्ह पासा छम्ह दुगु जुया च्वन । इपिं निम्ह छम्ह हे गुरुयाथाय् विद्या च्वना च्वंगु जुल । छन्हूया दिने इपिं निम्हसिया, “भी निम्हसिया काय् म्प्यापिं दत धाःसा, इपिं निम्हेसित परस्पर विवाह याना बीगु” धका कराल जुल । तद्विक जुसेली इपिं निम्ह थःथःगु नगरया सेठ जुल ।

छगु समये उगग नगरयाम्ह सेठ न्यासल गाडा ज्वना, वने ज्याः-ज्यां क्रमशः श्रावस्ती थ्यंक वना अनाथपिण्डकयाथाय् वन । अन अनाथपिण्डक महाजनं, थम्ह म्प्याय् चूल सुभद्रायात सःता “खंला छं त्वाय्-अबुजु उगग सेठ भाल । वयकयात बांलाक विद्या या” धका धाल । चूल सुभद्रां नं त्वाय्-अबुजु थ्यंक वखुनुनिसें, थःगु ल्हातिं हे भोजन तयार याना अत्यन्त सुविनीत स्वभाव बांलाक आदर तया सेवा टहल यात । भोजन याकेन्हेयो मोल्ह्वीत लःआदि तयाबीगु ज्या नं थःमंतुं यात ।

छन्हूया दिने अनाथपिण्डक सेठ व उगग सेठ निम्ह कुशल खँ ल्हाना च्वंगु वखते, चूल सुभद्राया आचरणे अति प्रसन्न जुया च्वंम्ह उगग सेठं अनाथपिण्डक सेठयात मचावले कराल यानातैगु खँ न्हिथना, थः पुत्रया लागी चूलसुभद्रा फवन । थ्व सेठ जुलसां अबौद्ध जुल । उकिं अनाथपिण्डकं थ्व खँ भगवान् यात न्यं कल । भगवानं, “चूल सुभद्राया कारणं भविष्ये व सेठया दृष्टि हिलावनी तिनी” धैगु सीका अनाथपिण्डकयात अनुमति विद्या विज्यात अले अनाथपिण्डकं थःम्ह धर्मपत्नी पुण्यलक्षण नाप नं सल्लाह याना उगगसेठया वचन स्वीकार यासे विद्या छ्वयगु दिन निश्चय यात ।

विद्या छ्वयगु दिने अनाथपिण्डकपिसं चूल सुभद्रायात सःता, धनञ्जय सेठपिसं विशाखा उपासिकायात ब्यूथें निम्न उपदेश बिल

“प्रिय पुत्री ! बाःजु माःजुपिंथाय् च्वनीम्हसिनं (१) दुने च्वंगु मि पितवी मज्यू, (२) पिनेच्वंगु मि दुत हय् मज्यू, (३) बीम्हसित जक बीमाः, (४) मबीम्हसित बी मज्यू, (५) बीम्हसित नं मबीम्हसित नं बीमाः, (६) बांलाक फेत्वीमाः, (७) बांलाक नय्मा, (८) बांलाक चनेमाः, अग्नि सत्कार याय्माः, (१०) अभ्यकर देवतापित नमस्कार याय्माः ।”

पाठकीपनि मनय् संदेह ज्वी फु कि छयें च्वना नं विना मिपुसा मवीकं वा मकाय्कं ज्या तरेज्वीला ?

उपयुक्त उपदेशया मुख्य अर्थ थथे सीके माल-

(१) ‘दुने च्वंगु मि पितवि मज्यू’ धाःगुया माने, धात्थें हे भुतुली वा मकले च्वंगु ‘मि’ मखु । छँ च्वपिं माःजु बाःजुपिनि छुं दोष अथवा अगुण खना पिने वना कतपिन्त कने मते धका धाःगु । थ्व थें जागु मि मेगु मदु ।

(२) ‘पिनेच्वंगु मि दुतहय् मज्यू’ धाःगुया माने, धात्थें हे ‘मि’ मखु । यदि सुं विश्वासीपिसं थः माःजु बाःजुपिनि अगुण खँ, दोष खँ न्यंकल धासा व खँ ब्याक्कं छें, च्वपिं माःजु बाःजुपिन्त न्यंक ज्वी मते धका धाःगु । थ्व थें जागु मि मेगु मदु ।

(३) ‘बीम्हसित जक वियमाः’ धाःगुया माने, छुं वस्तु न्यना यंका हानं लितवी हैम्हसित जक विद्या छ्वय् योग्य धका धाःगु ।

(४) ‘मबीम्हसित बी मज्यू’ धाःगुया माने, छुं वस्तु न्यना यंका हानं लितवी महेम्हसित छुं बी मज्यू धका धाःगु ।

(५) ‘बीम्हसित नं मबीम्हसित नं बीय्माः’ धाःगुया माने सुं गरीब-गुरुवा अथवा श्रमण ब्राह्मण अथवा भिक्षु अथवा थः ज्ञाति बन्धुपित थःगु गच्छे अनुसार बी योग्य धका धाःगु ।

(६) ‘बांलाक फेत्वीमाः’ धाःगुया माने, माःजु बाःजुपिं खनीबले आसनं दनेमाथाय् फेतुना च्वने मज्यू धका धाःगु ।

(७) ‘बांलाक नय्माः’ धाःगुया माने, माःजु बाःजु तथा थःस्वामीया सिबे न्हापालाक मनसे, इमित निं नका सकल जाहानपिनि नय धुंकल ला धका विचारयाना दके लिपा थः नयेमाः धका धाःगु ।

(८) ‘बांलाक चनेमाः’ धाःगुया माने, माःजु बाःजुपिं स्वया न्हापालाक मद्यंसे इमित याय्माःगु सेवा-टहल ब्याक्कं याय् सिधय्का दके लीपा थः चं वनेमाः धका धाःगु ।

(९) ‘अति सत्कार याय्माः’ धाःगुया माने, माःजु बाःजुपित व थः स्वामीयात मिज्वाला व नागराजा समान भालपा च्वनेमाः धका धाःगु । गथे मि थिल धाय्वं नागराजायात छुं यात धाय्वं थःत अनर्थ जुई, अथे हे थुमि उपरे छुं यात धाय्वं तुं अनर्थ जुई, पाप लाई ।

(१०) 'अभ्यन्तर देवतापिं नमस्कार याय्माः' धाःगुया माने, माःजु बाःजु व थः स्वामीयात द्य समान खना मान, सत्कार व आदर तथा च्वनेमाः धका धाःगु ।

थुलि उपदेश विया विशाखायात थें अनेक श्रीसम्पत्ति कोष विया, चूल सुभद्रायात विया छोःगु दिने बुद्ध प्रमुख भिक्षुसंघपिंत महादान विल ।

उग्गनगरे थ्यंसेली चूलसुभद्रायात, आपालं नागरिक महाजनपिं वया लँस्वो वल । चूलसुभद्रां नं थःगु श्रीशोभाग्य प्रकटयासे विशाखा महोपासिकां थें थःत सकसिनं खनीगु छाँटं रथे च्वना नगरे द्वाहाँ वन । नागरिक महाजनपिसं वी हःगु उपहार नागरिक जनतापिंत तुं इना विल । सकल नागरिकपिंत थःगु गुण द्वारा एकावद्ध यात ।

छन्हू मंगलोत्सव दिने चूलसुभद्राया बाःजुम्हसिनं चूलसुभद्रायात सःता 'जिमि श्रमणपिंत वन्दना याहुँ' धका धाल । चूल सुभद्रां अचेलकत (नांगा फकीरत) खना मछाला नमस्कार या मवं । बार-बार धाल नं मवंसेली उग्गसेठ तंम्वेका वया दोषादोष निर्णय याइपिं च्याम्ह नायोपिंत सःता व्याक्क कारण कना 'छिमि म्थ्याय्मचा लितयकि' धका धाल । इमिसं कारणाकारण व्याक्क बुभ्केयाना चूलसुभद्राया दोष मदु धैगु ठहरे यात । अले व सेठ थःम्ह जहानम्हसित सःता, "चूलसुभद्रा भ्नी श्रमणपिं अलज्जी धका वन्दना या मवं" धका धाल । थ्व खँ न्यना सेठनीं 'गथे च्वंल्या थुमि श्रमणपिं, थ्वंजा खूव वयान या' धका मतील्वीका चूल सुभद्रायाके थथे न्यन -

"कोदिसा समणा तुय्हं बाल्हं खो ते पसंससि ।

किं सीला किं समाचारा तं मे अक्खाहि पुच्छित्तो'ति"

अर्थ- भो चूलसुभद्रे, छं छिमि श्रमणपिनि खूव वयान याना च्वन, इपिं गुजापिं श्रमणपिं ल्या ? इमि आचरण गुजागुल्या ? हानं इमि शील स्वभाव गुजागु थें ? - थ्वखँ जिमित कँ !

थथे धाःगु न्यना चूलसुभद्रां भगवान्‌या व श्रावकपिनि गुण खँ प्रकाश यासे थथे धालः-

"सन्तिन्द्रिया सन्त मानसा सन्तं तेसं गतं ठितं ।

ओक्खित्त चक्खू भितभाणी तादिसा समणा मम ॥"

अर्थ- वसपोलपिनि इन्द्रिय शान्त । वसपोलपिनि मन शान्त । वनीगु च्वनीगु नं वसपोलपिनि शान्त वसपोलपिंके चक्षु संयम दु । स्वे जिल धका चाक-वाकं मस्वसे थःत माच्छि, जक अधोदृष्टि याना स्वया विज्याई । खँ ल्हासा मात्राछि, ल्हाना विज्याई । उजापिं जिमि श्रमणपिं ।

"कायकम्मं सुचि तेसं वाचाकम्मं अनाविलं ।

मनोकम्मं सुविसुद्धं तादिसा समणा मम ॥"

अर्थ- स्वता प्रकारया कायिक-पाप मदुपिं जूया निंति वसपोलपिनि काय-कर्म शुद्ध । प्वता प्रकारया वाचिक-पाप मदुपिं जूया निंति वसपोलपिनि वची-कर्म निर्मल । स्वता प्रकारया मानसिक-पाप मदुपिं जूया निंति वसपोलपिनि मनः- कर्म, सुपरिशुद्ध । उजापिं जिमि श्रमणपिं ।

"विमला संखमुत्ताभा सुद्धा अन्तर वाहिरा ।

पुण्णा सुध्वेहि धम्महि तादिसा समणा मम ॥"

अर्थ- निर्मलगु शंख मोति आदि रत्न थें वसपोलपिं दुने नं पिने नं शुद्ध तथा वसपोलपिं शुद्धगु धर्म परिपूर्ण जूया विज्यापिं खः । उजापिं जिमि श्रमणपिं ।

"लाभेन उन्नतो लोको अलाभेन च ओनतो ।

लाभालाभेन एकद्ध तादिसा समणा मम ॥"

अर्थ- लाभ जुल धायवं थस्वइपिं थं लोकजनपिं, अलाभ जुल धायवं क्वस्वइपिं थ्व लोकजनपिं । तर वसपोलपिं लाभ व अलाभे समान जुया च्वनी, उजापिं जिमि श्रमणापिं ।

“यसेन उन्नतो लोको अयसेन च ओनतो ।

यसायसेन एकट्ठा तादिसा समणा मम ॥”

अर्थ- यशद्वारा थस्वइपिं थ्व लोकजनपिं, अयशद्वारा क्वस्वइपिं थ्व लोकजनपिं । यश व अयशे समानरूपं च्वनीपिं वसपोलपिं । उजापिं जिमि श्रमणापिं ।

“पसंसायुन्नतो लोको निन्दाय च ओनतो ।

समा निन्दा पसंसासु तादिसा समणा मम ॥”

अर्थ- प्रशंसा द्वारा थस्वइपिं थ्व लोकजनपिं, निन्दाद्वारा क्वस्वइपिं थ्व लोकजनपिं । निन्दा व प्रशंसाय् समानरूपं च्वनीपिं वसपोलपिं । उजापिं जिमि श्रमणापिं ।

“सुखेन उन्नतो लोको दुक्खेन च ओनतो ।

अकम्पा सुख दुक्खेसु तादिसा समणा मम ॥”

अर्थ- सुख जुल धायेवं थस्वइपिं थ्व लोकजनपिं, दुःख जुल धायवं क्वस्वइपिं थ्व लोकजनपिं, तर सुख व दुःखय् कम्पान जुसें च्वना विज्याइपिं वसपोलपिं खः । उजापिं जिमि श्रमणापिं ।

थुलि न्हेपु शीलद्वारा भगवान् बुद्धया गुण वर्णन याना वाःजुपिन्त सन्तुष्ट यात ।

थुलि खँ न्यनेवं इमिसं चूल सुभद्रायाके, “फुला छं छिमि श्रमणापिं जिमित् क्यने” धका न्यन । सुभद्रा ‘फु’ धका उत्तर विल । अले इमिसं “कासा जिमित दर्शन याकी” धका धाल ।

अन चूल सुभद्रां, “ज्यू हवस्” धका धया, बुद्धसहित महासंघपिन्त महादान ज्वरेयाका प्रसादया कःसी च्वना जेतवनपाखे स्वया अत्यन्त भक्ति पूर्वक पञ्चांग प्रणाम याना बुद्धया गुण लुमंकुसे, सुगन्ध पुष्प धुपं पुजा यासे, “थ्व लक्षणद्वारा भगवानं जिगु निमन्त्रणा सीका कायेमा” धका जीस्वां च्याम्हू कया आकाशे तिना छवत ।

स्वां वना चतुपरिषदपिनि दथ्वी धर्मोपदेश याना विज्याना च्वम्ह भगवान् बुद्धया छयों फुसे इलाँ च्वंच्वन । उगु बखते अनाथपिण्डक महाजनं भगवान् यात कन्हेखुनुया निंतिं निमन्त्रणा यात । भगवान्, “गृहपति ! जिं कन्हेसिया निमन्त्रणा स्वीकार याय् धुन” धका आज्ञा दय्का विज्यात ।

अनाथपिण्डक-“ भन्ते ! जि दके सिवे न्हापां थन वया च्वना । जिं ला सुनां नं निमन्त्रणा यावोगु मखँ अले ?”

शाक्यमुनि- “खः उपासक ! जित चूलसुभद्रां निमन्त्रणा या वल । जिं वया निमन्त्रणा स्वीकार याये धुन ।”

अनाथपिण्डक- “मखु भन्ते ! चूलसुभद्रा ला थनं सच्छि, व न्चीगू योजन तापाथाय् च्वं च्वन मखुला ?”

शाक्यमुनि- “खः गृहपति ! व तापाथाय् च्वं च्वन । तर गृहपति सत्पुरुष धयापिं तापाक्क च्वंसां हिमालय थें खनेदया च्वनी ।”

थुलि आज्ञा जुया विज्याय् धुंसेली भगवानं निम्न गाथा उजुं दयका विज्यात-

“सन्तो पकासेन्ति हिमवन्तोव पब्बते ।

असन्तेत्थ न दिस्सन्ति रत्तिक्खित्तो यथा सरा’ति ॥”

अर्थ- सत्पुरुष ध्यापिं हिमगिरि थें तापालनिसें खने दया च्वनि । असत्पुरुष ध्यापिं बहनी कयका छोऱु तीर (बला) थें सत्तिक च्वंसां खने दइ मखु ।

कन्हे खुनु सुथे भगवान् बुद्ध, विशुद्ध क्षीणाश्रव भिक्षुपिं न्यासपिं मुंका आकाशमार्ग उरगनगरे चूलसुभद्राया छ्यें विज्यात ।

उखे चूलसुभद्राया खँ न्यना वया माःजु वाःजुपिं सहित सकल जहानपिं भगवान्या प्रतिक्षा याना च्व च्वन । भगवान नं भिक्षुसंघपिसं चाहयेका अतिक बाँलागु लीलां आकाशमार्ग अन थ्यंक विज्यात । चूलसुभद्राया माःजु वाःजुपिं सकलें साथ प्रसन्न जुल । अले इमिसं भगवानयात स्वागत यासे सास्तांग प्रणाम याना महादान बिल । भगवान् बुद्धया उपदेश न्यना चूलसुभद्राया माःजु वाःजु प्रमुख चयप्यदोल नर-नारी पिं बुद्धोपासक जुल ।

थुगु प्रकारं कल्याणमित्रं भिंगु कार्यस नियुक्त याई ।

(२) न्यने मनंगु खँयात न्यंका मनयात प्रसन्न याई । देश विदेशया भिं-भिंगु आदर्शवाद खँ कनी । तथागत पिनि उपदेशया वर्णन याई । न्यने हे मनंगु गुढार्थ खँ न्यनेनंगु खें नं हानं हानं विस्तृत याना छगू छगू खँयात थ्यीक बाँलाक कनी । नानाविध धर्मशास्ताया खँ तथा थुगुलोके (सन्दिहिक) व परलोके (सम्परायिक) सुख वृद्धि ज्वीगु, चित्त शान्त ज्वीगु खँ कनी ।

(४) सुगति स्वर्गलोक वनीगु मार्ग क्यनी । “दानादि शील पालन यातधासा कामावचर स्वर्गलोके वनी । समाधि यातधासा रुपावचर ब्रह्मलोक वनी” धका अनेक प्रकारं स्वर्गादि ब्रह्मलोक वनीगु मार्ग क्यना विई ।

खदीरंगार जातक

ख. अतीतया खँ

न्हापा वाराणसी देशय् जुजु ब्रह्मदत्तं राज्या याना च्वबले बोधिसत्व वाराणसी सेंठया कुलये जन्म जुल । अनेक प्रकारया सुख सामग्री युक्त जुइका देा कुमारथें तःधि जुया वल । क्रमशः ज्ञान प्राप्त जुया भिंखुदँया वयसय् हे व्याकक शिलप शास्त्र निपुण जुत । वं अबुद्ध परलोक जुसेलि सेठया पद ग्रहण याना नगरया प्यखे प्यकूनय नं प्यंगू दानशाला, देशय् दथुइ छगू दान शाला अले थल च्वनेगु थासय् लिक्क छगू दानशाला थुकथं जम्मा खुगू दानशाला दयेके विया महादा याना च्वन । थःगु जीवनय् त्रं सदाचारया रक्षा जुइगु कथं उपोसथ ब्रतय् च्वनीगु जुया च्वन ।

छन्हु सुथ न्हापां बोधिसत्व निति नाना प्रकारया रसं युक्तगु भोजन तयार याना च्वबले छम्ह प्रत्येक बुद्ध छगु सप्ताह लिपा निरोध समापतिं दना भिक्षाया समय लोकय् याना “थौं जि भिक्षाया निति वाराणसी सेंठया गृहय वनेगु याये माली” धका विचाः याना नाग-लता चोकां दतिवन याना अनोतप्त दहलय् ख्वाः सिलाः मनोशिलाय् दना अन्तरवासं चिना विजुलीया लहरा थें च्वंगु कापः चीवर धारण याना थःगु ऋद्धिमय चाया पात्र धारण याना आकाश मार्ग वया बोधिसत्वयात भोजन न्ह्योने तःवये मात्रं हे छें या लुखाय् न्ह्योनय् दं विज्यात ।

बोधिसत्वं वसपोलयात खने मात्र हे थःगु आशनं दना सत्कार यासे सेवक पाखे स्वत । वं “स्वामी छु याये माल धका न्यसेलि ‘आर्य पात्र हति’ धका धाल । उगु हे क्षणय् पापी मारं दना ‘थ्व प्रत्येक बुद्धं थनिं न्हेन्हु न्हापा आहार प्राप्त याःगु खः । थौं प्राप्त मजुल धाःसा विनाश जुइ । उकिं जिं थ्वयात नं विनाश याना वी । अले सेठयात नं दान वीगुलि पना वी । थथे मनय् भाःपा उगु हे क्षणय् अन वया चुके दना चयकू हाकःगु मि ज्वाला ज्वालां थिना च्वच्वंगु व गाः क्यना अवीचि महा-नरक व गाः दयेके धुंका स्वयं आकाशय् दना च्वं च्वन । पात्र कायेत वंम्ह मनु उगु दृश्य खंका तःसकं ग्याना लिहाँ वल । बोधिसत्वं न्यन-“छाय् छ ल्याहाँ वयागु ?”

“स्वामी चुके तःसकं प्रज्वलितगु ज्योतिपनिगु गाः दु ।” अनं मेम्ह अनं मेम्ह यायाँ वंक्व फुकं भयभीत जुइका ग्याना विसी वन ।

बोधिसत्वं विचाः यात- थौं वशवर्ती मार जिगु दानय् बाधा वीत सना च्वंगु जुइमाः । तर वं मस्यु जुइ जि उजापिं मार सलंसः द्दलंदः खना नं ग्याइम्ह मखु । यःगु थजु थौं मार व जि निम्हसिया दथुइ सुयागु शक्ति महान सु अप्वः आनुभाव दुम्ह धयागु सी हे सीके ।

अले बोधिसत्व ज्वलं खायेका तइतःगु भोजन थःथम्हं ज्वना छें प्याहाँ वल । चुके च्वंगु मिगाःया सिथय् दना आकाशय् थःस्वया मारयात खनेवं धाल - “छ सु ?”

“जि मार खः ।”

“थ्व मिगाः छं दयेका तइगु ला ?”

“खः जिं दयेकागु”

“छाय् दयेका तया ?”

“छंगु दानय् पनेत व प्रत्येक बुद्धया प्राण विनाश यायेत ।”

बोधिसत्त्वं धालं, “न छन्त जिं जिगु दानय् बाधा वीके वी, न प्रत्येक-बुद्धया प्राण हे नं विनाश याके वी । स्वये छ व जि भी निम्हय् सुया शक्ति महान, सुयाके अप्वः आनुभाव सी हे सीके” थुलि धया मिगाःया फुसय् दना “भन्ते प्रत्येक बुद्ध ! जि थ्व हे मिगालय् छयनं चुया कुतुं वने मातले नं थनं चिला वने मखु । छपिसं केवल जिं वियागु भोजन दान स्वीकार याना विज्याहूँ ।” थथे धया थुगु गाथा ब्वन-

कामं पतामि निरयं, उद्धपादो अबसिरो ।

नानरियं करिस्सामि, हन्द पिण्डं पटिग्गह ॥

भन्ते प्रत्येक-बुद्ध ! जिं छःपिन्त थ्व पिण्डपात्र दान विया यदि जि छयं क्वय् तुति च्वय् लानाः थुगु नरकय् कुतुं वने माले थःमाले । ब्यु जिं अनार्य कर्म याये मखु । भन्ते छःपिसं जिगु पिण्डपात्र स्वीकार याना विज्याहूँ ।”

थुलि धया दूढ निश्चयपूर्वक बोधिसत्त्व भोजन पात्र ज्वन मिगाः पाखे न्त्योने वन । अबले हे चय्कू हाःकगु मिगाःलं तँ नं तँ सच्छिम्हः दुगु तःफोगु पलेस्वाँ छफो बुया वया बोधिसत्त्वया तुति फया कात । उकिं हानं रेणु उत्पन्न जुया वया महासत्त्वया छयनय् च्वना म्ह छम्हं सुवर्ण चूर्ण ह्वला तःथें याना बिल । बोधिसत्त्वया पलेस्वाँया पुखुली च्वना नाना प्रकारया रसं युक्तगु भोजन स्वीकार याना दानानुमोदन याना पात्र आकाशय् वाँ छवया आपालं जनसमूहं खंक खंक थःनं आकाश मार्गय् थहाँ वना नाना प्रकारया सुपाँयया भवःयात न्हुतुमुत न्हूइथें याना हिमालय पाखे हे स्वया विज्यात । बोधिसत्त्वं पलेया द्योनेसं तुं च्वना आपालं जनसमूहयात दान व शीलया वर्णन यासे धर्मोपदेश विया आपालं जन समूह चाहुयेका थःगु निवास स्थानय् वन । जीवन दतले दानादि पुण्य-कर्म यायां कर्मानुसार परलोक वन ।

बुद्ध आज्ञा जुया विज्यागत, ‘गृहपति ! छंगु थ्व ज्या छुं आश्चर्यगु मखु । छ आः दृष्टि सम्पन्न जुसे उम्ह देवी पाखें कम्पित मजुल । तर न्हापायापिं पण्डितपिसं याना वंगु हे धात्थें आश्चर्यजनक जू । थथे आज्ञा जुसे थुगु धर्म-देसना हया अनुसन्धि घटे याना जातकया खँ मिले याना विज्यात ।

उगु समयया प्रत्येक बुद्ध ला अन हे परिनिर्वाण जुल । मारयात त्याका पद्माशनय् दना प्रत्येक बुद्धयात भिक्षा दान वियाम्ह वाराणसी सेंठ ला जि हे खः ।

मघ वत्थु

“अप्पमादेन मघवा’ति” थुगु धर्म देशना शास्ता वैशाली कूटागारशालाय् विहार याना विज्याना च्वंगु बखते शक्र देवराज इन्द्रया सम्बन्धय् आज्ञा जुया विज्यागु खः ।

वैशाली महालि धयाम्ह लिच्छवि छम्ह दु । छन्हु वं तथागतं देशना याना विज्यागु ‘सक्कमञ्ज सुत्त’ न्यना सम्यकसम्बुद्धं इन्द्रया सम्पत्तिया आपालं महानता क्यना धया विज्यात छु थ्व धात्थें हे तथागतं खना हे कना विज्यागु ला अथवा मखंसा, इन्द्रया वारे तथागतं स्यूगु खला मखु, छको न्यना स्वये माल धका मती तसे गन भगवान् बुद्ध विज्याना च्वंगु खः अन वन । अन भगवान् यात अभिवादन याना छखे फेतुना थथे न्यन, “भन्ते भगवान् ! इन्द्रयात खना विज्याःला ?”

भगवान्- मालि ! जिं इन्द्रयात खना ।

मालि- भन्ते भगवान् ! इन्द्र खने थाक् मखुला ?

भगवान्- मालि ! जिं इन्द्रयात बाँलाक खनागु दु हानं जिं इन्द्र जू वनेगु धर्मयात नं बाँलाक स्यू गुगु धर्मयात पालन यायेवं इन्द्र जू वने फइगु खः । उकियात जिं यथार्थ हे दु । मालि ! इन्द्र न्हापा मनुष्य लोके मघ धयाम्ह मनु जुया वंगु दु । उकिं हे वयागु नां मघवा जू वन ।

मालि ! इन्द्र न्हापा मनुष्य जुया च्वंवेले समानतां, पूर्ण रुपं अहं सत्कारपूर्वक दान वियावन । उकिं हे वयागु नां पुरिन्दो जूवंगु खः ।

मालि ! इन्द्र न्हापा मनुष्य जुया च्वंगु बखते समान कथं सत्कारपूर्वक आश्रय दान याना वन, उकिं वयात वासव धका नं धा: वन ।

मालि ! इन्द्र पलख पलखं हे द्वलं दो अर्थयात थ्वीके फु उकिं वयात सहस्सखो धाल ।

मालि ! इन्द्र सुजाता असुर कन्याया पत्ति ख: । उकिं वयात सुजम्पत्ति धका धाल । मालि ! इन्द्र तावतिस भूवने देवतापिनि दथुइ इसरीयाधिपति कया राज्य याना च्वंम्ह ख: । उकिं वयात देवानमिन्दो धका धाल ।

मालि ! इन्द्र न्हापा मनुष्य धायेका च्वंबले थुगु न्हेता धर्मयात बाँलाक पालन याना वया च्वन । इपिं न्हेता धर्म थुपिं ख: -

(१) यावजीवन माँ - अबुया सेवा याना वन ।

(२) यावजीवन कुले थकालिपित आदर गौरव तथा थकालि हना वन ।

(३) यावजीवन छक वचन ल्हायेगु तोता जनप्रिय वचन ल्हाना वन ।

(४) यावजीवन चुकलि खँ त्याग याना वन ।

(५) यावजीवन मच्छर स्वभाव कपटि स्वभाव त्याग याना चकंगु ल्हातं याचकपित दान बिया वन ।

(६) यावजीवन सत्य खँ ल्हाना वन ।

(७) यावजीवन अक्रोधि जुया वन । यदि छुं जुया पिहाँ वल धासां वयात कोत्यला छ्वया च्वन ।

मालि ! इन्द्र न्हापा मनुष्य लोके च्वना थ्व हे न्हेता धर्मयात बाँलाक पालन याना वंगु जुल । थुगु प्रकारं बाँलाक श्रद्धातया सत्कारपूर्वक धर्माचरण याना वंम्ह जुया निरतिं शक्र धागु ख: ।

गाथा

माता पत्ति भरंजन्तु, कले जेष्टापचायिनं ।

सन्हं सखिल सम्भासं, पेसुणेय्य प्पहायिनं ॥

मच्छेर विनये युत्तं, सच्च कोघाभिभुं नरं ।

तं वे देवा तावतिसा, आहु सत्पुरिसो इति ॥

गुम्हेसिनं माँ-अबुयात पालन पोषण याइ, थकालिपित आदर गौरव तइ, शान्त स्वभावम्ह जुइ, चुकलि यायेगु स्वभाव मदुम्ह कपटिम्ह जुइ मखु, गुम्ह सत्यवादि सहनशीला दुम्ह जुइ थुम्हसित हे त्रायतिंशा देवतापिस सत्पुरप धका धाई ।

मालि ! इन्द्र मघ मानवकया समये थुगु प्रकार श्रद्धा तथा धर्माचरण याना वंगु जुल धका कना विज्यासेलि मालिं हानं प्रार्थना यात, भन्ते भगवान् ! मघ मानवकया जीवन खँ गुकथं गथे ख: । भति बिस्तार पूर्वक न्यनेगु इच्छा जुल । तथागतं जित दया तथा आज्ञा जुया विज्याहुँ ।

तथागतं अले आज्ञा जुया विज्यात- मालि ! अथेसा बाँलाक न्यं । थथे धका आज्ञा जुसे पूर्व इतिहास सुरु याना विज्यात ।

अतीतया खँ

न्हापा छगू समये मगध देशे मचल धयागु गां छगु दु । व हे गामे मघया जन्म जुल । मघ मानवक गामं पिने ज्याया: वंथाय् थ: च्वनेगु थासे तुति धू खिना वं माथं वंका बाँलाक थाय् दयेका च्वन । अले व च्वना च्वं थाय् मेम्ह मनु वया वयात ल्हातिं दाया ध्वाना थ: अन च्वनीगु । तर वं भतिचा हे तं पिमकास्ये ध्वागु ध्वाकां तुं वना मेथाय् हे बाँलाक थाय् दयेका अन च्वनेगु यात । अन नं हानं मेम्ह मनु वया वयात दाया ध्वाना च्वं वल । वं व खना नं तं मम्बस्ये मेथाय् वना च्वं वन । वं गन गन थाय् बाँलाकल, अन अन मेमेपिं वया वयात दाया ध्वाना पितना थ: थ: च्वनेगु यात । तर वं सुं खनानं तं पिमकासे सकसितं सुखी हे ज्वीमा धका धया थ्व ज्यां जिं सकलयात सुख हे बियागु जुल, थुकिं जित पुण्य दत्त, धका मती तथा सति खुनु निस्ये कू, तोकू ज्वना खल मण्डल प्रमाणं बाँलाक थाय् दयेका बिल । अले सकलें अन हे फेतु वइगु जुल ।

अले वं वथासे चिकुला जुइवं मि छ्वेका बी, ताला जुल धायेवं लःतया बी । वं विचाः यात, बाँलागु थाय् जितः नं यो मेपिसं नं यो, मयो धयापिं सुं मदु । आः थन उखें जि लँ दयेकेगु ज्या याय् माल धका मती तया, सुथ न्हापां दना लँ दयेकः वन । सिमा पाले माः थाय् सिमा पाल । भारपा फारे याना लँ बाँलाकल ।

वं थुजोगु तालं ज्यायाना च्वंगु खना छम्ह मनुखं न्यन, 'पासा ! आम छं छु याना च्वनागु ?'

मघ- 'पासा ! जिं स्वर्ग वनेगु लँ दयेका च्वना ।'

पासा ! अथे जूसा जिं नं याय् मज्यूला ?

मघ- पासा ज्यू याना दिसँ । स्वर्ग धयागु सकसियां यो । सुख आपा दुगु थाय् खः धका वयात नं मघं थः ज्या यायेजुली पासा नाल । अले लँ दयेक जुइपिं निम्ह दत । इमिसं ज्या याना च्वंगु खना मेमेपिसं नं छु याना च्वनागु धका न्य वल । न्यं वकसित स्वर्ग वनेगु लँ दयेका च्वनागु धका कनिगु जुया च्वन । अले इमिगु खँ मेमेपिं नं लँ दयेकेत इमि पासा जू वल । थुगु प्रकारं पासापिं वढे जुजुं इपिं स्वीस्वम्ह खात । इपिं स्वीस्वम्हसिनं नं कू लोकू आदि ज्वना लँ देकु देकुं छगू योजन निगू योजन यायां तातापाक नं लँ देकः वनीपिं जुल ।

इपिं सना जूगु खना छन्हु गांया मुख्यां मती तल थुमिसँ म्वाःगु ज्या याना सना जुल । यदि थुमिसं जंगले वना ला, न्या हया अय्ला दयेका त्वना जूगु जुसा अथवा मेमेगु हे छुं नं छुं ज्या याना सना जूगु जुसा जित नं ला छु नं छु भाग दइगु खः । थये मती तया छन्हु इमित थःथाय् सःता न्यन, 'अय् छिपिं छु याना सना जुयागु ?'

मघं धाल, 'स्वामि, जिमिसं स्वर्ग वनेगु लँ दयेका च्वना ।'

मुखिया - 'स्वः छिपिं छे च्वना आमथे म्वाःगु ज्या याना सना जुइ मत्य हँ । जंगले वना ला, न्या हयेगु या । अथवा अय्ला त्वनेगु या । अथे नं मखुसा मेमेगु हे छुं नं छुं ज्या याना न्यगु स्व । आपथे याना सना जुइ मते ।' तर इमिसँ व मुखियायागु खँ छुं वास्ता मतः । मुखियां तको मछि धाल नं इमिसं थःगु ज्या मतोतु, थःगु तालं हे लँ दयेका गुण धर्मयात पालन याना जुया हे च्वन ।

न्ह्याक्व धासां इमिसं खँ मन्योंगुलि छन्हु मुखियां तं पिकया थुमित मस्यंकूस्येला छाय् तोते धका जुजुया थाय् वना जाहेर याः वन, 'महाराज ! खुंत छथः चाचाः हिला जुया च्वन ।'

जुजुं अथेसा इमित ज्वना थन हति धका हुकुम जुल । अले व वना इपिं फुकसितं ज्वना चिना जुजुया न्ह्योने तये हल । जुजुं न्याय अन्याय छुं हे विचाः मयासे छथुं फुकसित किसिं न्हूविका स्यायेगु हुकुम जुल ।

मघं फुक पासापिं सन्बोधन याना धाल, 'पासापिं ! बाँलाक चित सन्भाले याना मैत्री भावना या । मैत्री भावना बाहेक मेगु भीत आश्रय आधार थन छुं नं मन्त । आः छिपिं सकसिनं जुजुयात नं गांया मुख्यायात नं किसियात नं थःत समेतं मैत्री ति सुं खना नं तं पिकाये मत्य ।'

इपिं सकसिनं नं मघया उपदेशानुसार मैत्रीचित्त दयेका च्वन । इमिगु मैत्रीया प्रभावं किसि इमिगु न्ह्योने वनेगु साहस याये मफुत । थये गोम्हखे किसि हलनं फुकं अन थ्यनेव लिज्यां वना ब्युस्युंतुं वनीगु जुल ।

अले जुजुं मन आपा खना ग्यात जुइ धका इपिं फुकसित सिमाहलं तोपुका किसि तोता ब्यू धैगु हुकुम जुल । हानं इपिं सकसितं सिंमाहः हया तोपुया किसि तोता बिल । अथे नं किसि इमि पाखे मवंस्ये विस्सुं वन । थ्व खँ नं जुजुयात कवन । जुजुं अवश्य थन छगू हेतु दयेमा धका विचाः याना धाल, 'स्वस्व थुमि म्हे छुं वाःस दु ला, गुकिया प्रभावं किसि विस्सुं वनीगु खः ।'

धाथे राजदुतपिसं म्हे वातु वाला स्वत । छुं मखं । वना जुजुयात धाल महाराज थुमि म्हे छुं नं मदु ।

जुजुं अथेसा थुमिसं छुं मन्त्र जपे याना च्वंगु दइका न्यना स्व धका धाल ।

राजदूत वना न्यन, 'अय् दलवन्दित ! छिमिसं छुं मन्त्र जपे याना च्वनागु दु ला ?'

मघं लिसः बिल, अथे ला दु । राजदूतं जुजुयात वना धाल, थुमिसं मन्त्र जपे याना च्वंगु दु ।

जुजुं धाल, अथेसा थन सःति ।

इपिं अन जुजुया थाय् वनेवं जुजुं इमित थःथाय् सःता न्यन, अय् मघ ! छिमिसं छुं मन्त्र जपे याना च्वनागु दु ला ?

मघ- दु सरकार ।

जुजु- अथेसा आम मन्त्र छु खः जित कँ ।

मघ- महाराज, जिमि मेगु जादु मन्त्र छु नं मदु । जिपिं स्वीम्हेसिनं नं जुलसां प्राणी हिंसा मयाना, खुँ ज्या मयाना, मिथ्याचार मयाना, भूठ खुँ मल्हाना, अय्ला थुँ मत्वना, मैत्री चित्त तया दान याना थम्हं फुथे लँ दयेका जुया चवना, पुखू दयेका, आरामशाला दयेका जुया, थ्व हे थन जिमि मन्त्र खः ।

जुजु न्यन, अले छिमित दलवन्दि खुँ धका थन छाया जाहेर जुया च्वन ले ?

‘महाराज आम खुँ सुना धागु ?’

गाँया मुख्यां ।

महाराज ! जिपिं खुँ मखु । जिपिं सकलें मिले जुया थःत स्वर्ग वनेगु भविष्य सुधार जुडगु ज्या याना जुयापिं खः । गाँया मुखियाँ जिमित मखुगु लँ पुइ संगु खः । तर जिपिं वेकलं धाःगु खुँ मवना । उकिं जिपिं खना तं पिकया जिमित फुकेत थ्व ग्वःसा ग्वःगु खः ।

जुजु इमिगु खुँ न्यना लयूताल । हानं धाल, तात ! थ्व तिरिच्छाण पशुं हे नं छिमिगु गुण बाँलाक सीकल । तर जि जुजु जुया नं सीके मफुत । थुकी जित क्षमा या धका क्षमा कया हानं चुकलि खोर मुखियाया काय् कलाः समेत मघया दास याना बिल । मुखियायात बिया तःगु गां नं लित कया मघयात तुं बिल । किसिं मघयात बिल अन्न मघयात गाँया मुखिया समेत यात । मघ थनया थनं तुं थः थमं यानागु पुण्यानिसंस यात खना तच्चतं खुसि जुल । किसिं च्वना उखें थुखें वना यथारुचि पुण्य यायां छन्दु पासापित सःता धाल ‘पासापिं भ्नीसं आः न्हापा स्वया आपालं पुण्य धर्म यायेमाः । प्यंकार्लया दथ्वी तःधक आपालं मनूत च्वने जीक बाँलागु धर्मशाला छगु दयेके माल ।’ थथे सल्लाः याना कःमि सःता धर्मशाला दयेकल, तर मिसातयेगु इच्छा कमह जुया मिसातयेत धर्मशालाय् छुं पुण्य यायगु ज्याः सुं मिसातयेत मब्यू ।

मघया छें धाःसा नन्दा, चित्ता, सुधम्मा, सुजाता याना प्यम्ह मध्ये सुधम्मा न्हापालाक हे चलाख जुया सिकः मिया थाय् वना दाजु ! मघं दयेकगु धर्म शालाय् चितः मुख्यम्ह याना दिल धासा छित जिं थथे बी धका कःमियात धन लाभ ब्यना थःगु ल्हाती काल ।

सिकःमिनं सुधम्माया खुँ वना ज्यू धका माःगु भरोसा बिया सल्ला दुथ्याका गजू तयेगु खुँ ठीक याना सिमा ध्यंका गंका छाया माथाय् छाना गजू दयेका उकि थ्व धर्मशालाया नां सुधम्मा धका चवया कापते हिना ठीक याना तया तल ।

अन सिकःमिं धर्मशालाय् याय माको ज्या याना केवल गजू छगु जक तय्वाकि याना ब्याक सिधयेका तल ।

मघ वया धर्मशालाय् ज्या फुक सिधल ला धका न्यन । कःमिं धाल, अहो मालिक, छगू लोमना च्वन खनि ।

मघ- छाया छु ज्या लोमन ?

कःमि- गजू छगू तयेगु ज्या ला लो हे मना च्वन । दकले मूलगु ज्या हे ल्यन का नत्र मेगु ला फुक सिधस धासां हे जिल ।

मघ- गजू तयेमानिसा याकनं दयेका तयेमालका याकनं दयेकी ।

कःमि- मालिक व ला अथे याकनं दयेके ज्यूगु चीज हे मखु । अथे धयाँ प्याःगु सिंया देकां देके ज्यूगु मखु । बरु सुनानं दयेका तःगु दःसा माला तये हये ज्यू ।

मघ- अथेसा सुनां देकातगु दु माला मू पुला कया हति हुं धका मायके छवत । माःवंगु बखते सुधम्माया छें दुगु जुल । अले सुधम्मायात दोच्छ दां बी हति धका धालं मब्यू । थ्व जिं मी मखु, बरु जित तयेके बिल धासा जिं स्वयम थः थमं तुं तया बी ।

मघ जिं थ्व धर्म शालाय् सुं मिस्तयेत छुं तयेके बी मखु ।

कःमि- मालिक, छिं छु धया दियागु ? बह्मलोक तोता मिसा खालिगु थाय् गन जक दु धका ? सुधम्मायात नं धर्म शालाय् भाग बिया दिसं । गजू छगु तये सिधल धायेवं धर्मशालाया ज्या फुक सिधल हे धाःसां ज्यू ।

मघं साधु धका गजू सुधम्मायात तुं तयेके बिल गजू तये धुनेवं धर्मशाला स्वभाग थल । छगू भागे तःतःधपिं श्रीमानपिं च्वनेगु यात, छगू भागे गरीवत च्वनेगु यात, छगू भागे बिरामीत ।

अन स्वीस्वम्हेसिनं स्वीस्वपू तःतःफाःगु सिपू तल । अन वया च्वपिसं बाँलाक विचाःयायूत पाः तया बिल । अले व धर्मशालाय् सुंवया सुयागु सिपुती च्वनी वयात इमिसं सिपू थुवाः यागु छें व्वना यंकीः अले व छें वयात तुति तिकेगु, म्हःतिकेगु, लः बियेगु नयेत्वने बियेगु सकतां ठीक याना बी ।

पाः च्वपिसं थथे वया सुया सुयागु सिपुति च्वनीगु खः वया वयागु छेँ व्वना यकि । अले व पाहाँ त माकथंः सिपु थुवालं सेवा याइगु जुल ।

मघं धर्मशालाया सतिक कोबिलार धयागु सिमा नं पिना बिल । उकि तःले तःतः फःगु लोहं लाया बिल ।

थुके धर्मशालाय् द्वाहाँ वक वकसिनं गजू स्वया उकी च्वया तःगु आखः व्वना सुधम्मा धर्मशाला धका सीका वनी स्वीस्वम्हेसियागु नां सुनानं मकाः ।

छन्हु नन्दां मती तल । थ्व धर्मशालाय् जिमित छुं हक मब्यू । सुधम्मा जक चलाख जुया गजू तया धर्मशाला छगुलिं थःगु यात । आः जि नं मेगु हे छुं पुण्य याय्माल । छु याःसा ठीक ज्वी धका बिचाः याना स्वःबले लः तया ब्यूसा ठीक ज्वी धका पुखू म्ह्वीकलः । गुकिं धर्मशालाय् वःपिं सकले मोल्हया लः त्वना यांउक च्वना च्वनी ।

हानं छन्हु सुचितां मती तल, सुधम्मां गजू तल, नन्दां पुखू म्ह्वीकल, आःजिं छु याये । जि नं ला पुण्य याये माःधका बिचाः यायां वं थथे खन, थ्व धर्मशालाय् वःपिंत लः त्वनेत मोल्हवीत पुखुला दत । तर न्ह्याइपुक चाहुलेत बगीचा मदु । आः जिं बगीचा दयेका वी । अले मन हे यांउक न्ह्याइपुक चाहिला स्वाँ थ्वया स्वाँमा हना कोखना वनी । थथे मती तया सुचितां बगीचा दयेका हल । गुगु बगीचाय् थ्व स्वाँ थ्व फल छता जा मदु धका धाय्म्वाक सकतां धयाथे सम्पन्न याना बिल ।

सुजाता जक जि मघया पाजुया म्हायाय् खः, हान पादचारिका नं खः । उकिं मघं याजु ज्या जिं हे यानागु खः, जिं यानागु ज्या मघंयागु थें हे खः धका छुं हे पुण्य मयासे मान मत्तां चूर जुया हे समय फुका च्वन ।

मघं माँ अबुया सेवा याना कुले थकालि हना सत्यवादी जुया नाइस्य याउंस्य च्वंक खँ ल्हाइम्ह जुया चुकलि यायेगु कपटी जुइगु क्रोधी जुइगु बानी तोता नेता धर्मयात बाँलाक पालन याना वया च्वन ।

थुगु प्रकारया धर्म पालन याना सकसिनं प्रशंसा याका जीवनया अन्ते सिना त्रायतिंस भुवने शक्र धायेका जन्म काःवन । वया पासापिं नं काल क्रमशः सिना मघ नापंतुं बढकी विश्वकर्मा धयापिं देव पुत्र धायेका जन्म काःवन ।

अबले त्रायतिंस भुवने असुरजनपिं नं च्वना च्वंगु जुल । अमिसं न्हून्हीपिं देवपुत्रपिं दया वःगु सीका दिव्यपान दयेकल इन्द्र थः परिषदपिंत सुनानं दिव्यपान मत्वनेगु संकेत बिल । असुरगण दिव्यपान त्वना थ्वं कायेका छुंहे मचायेका च्वन । अबले शक्रं मती तल, थ्व थपाय्कुचागु थासे च्वना राज्य याना छु यायेगु । थथे मती तया थः पासापिंत इशारा याना फुक असुरगण तयेगु तुति ज्वज्वं महासमुद्रे वां ब्छया बिल । अले इपिं फुक महासमुद्रे लाः वन ।

अन इमिगु पुण्यया प्रभावं सुमेरु पर्वतया तःले असुर विमान उत्पन्न जुल । चितपाटलि धयागु विमान नं उत्पन्न जुल ।

देव असुरपिनि युद्धे देवतापिनि जिवय जुल । अबले हे भीदोल योजन प्रमाण त्रायतिंस देवलोक तःधना वल । व नगरया प्राचीन अर्थात् पच्छिम पाखेया ध्वाखाय् अन्तरे भीदोल योजन तक्कु जू । अथे हे दच्छिन उत्तर पाखेया ध्वाखाय् नं । व नगरे भिदोल योजन तापाः । द्दिछिगु ध्वाखा दु । विश्राम शाला, पुखु आदि सकतां सुशोभायमान जुया च्वन । शालाया छ्वाखेलं स्वंगू योजन तक ध्वज पताकां छायापाः जाया च्वंगु दु ।

न्हेगू योजन तःधना च्वंगु सप्तरत्नया वेजेन्त प्रासाद नं उत्पन्न जुल । अन सुवर्णया कठि मणिया ध्वजा मणिकया कठिं सुवर्णया ध्वजा, पवालाया (पन्ना) या कठिमुत्ता (मोति) या ध्वजा, मोतिया कठि पवालाया ध्वजा सप्तरत्न ध्वजा सप्तरत्नया कठिस सप्तरत्नया हे ध्वजा स्वंगू योजन तक च्वया च्वंगु दु ।

थ्व प्रासाद दोछिगु योजन तःधना च्वन । सकभनं सप्तरत्नं परिपूर्ण जुया च्वन । मघं कोबिलार धयागु सिमापिना थःगु पुण्य निसन्देह छ्वाखेलं स्वंगू योजन तक तोपुगु धाके जुजू पारिछत्त उत्पन्न जुल । हानं सिमा तःले लोहँत सिया तःगु पुण्यं पारिछत्तया मूले हाकः कथं ख्वीगु योजन ब्याकथं न्येगु योजन जाःकथं भिन्त्यागु योजन दुगु जय सुमन धयागु पल्येस्वाँया रंग जुया च्वंगु पण्डु कम्बल सिंहासन उत्पन्न जुल । आशानय् फेत्वीगु बखते स्वतुना वनी , दनिगु बखते हानं थाहाँ तुं वइ ।

किसि नं सिना ऐरावत धयाम्ह देवपुत्र धायेका जन्म काःवन । देवलोकें तिरिच्छाण (पशु) जाति दइ मखु । व देवता चाह्यु वनिगु बखते थःगु देव भेषहीका निगूत्या योजन दुम्ह तः धिम्ह ऐरावत धयाम्ह किसि जुया च्वनी । व किसिं स्वीम्ह देवपुत्रयात तिगावत अथवा बागु योजन तःगोगु घः दयेकि , फुक व या दथ्वी इन्द्रयात सुदर्शन धयागु नां तया स्वीगु योजन तःगोगु घः दयेकी । व घःया छोने भिनिगु योजन तःजाय्क रत्नया मण्डप दयेकी । वया दथुइ दथुइ योजन योजन प्रमाणगु न्हेगू रत्नया ध्वजा व्ययकि । छ्वाखेलं किकिनि जाल च्वया च्वनी । गुकि बिस्तारं फसं कया च्वनीगु बखते पञ्चांगिक तुरिय शब्द वया च्वनी । दिव्य संगीतया सः वःथें थ्वया च्वनी । मण्डपया दथ्वी इन्द्रया निमित्तं छगु योजन तःधंगु मणिकया पलंक तया तइ । शक्र वया अन फेत्तुइ ।

हानं स्त्रीस्वम्ह देवपुत्र वया थःथःगु घले न्हेपु न्हेपु दन्त जडे याइ, छपू-छपू दन्त न्येगू न्येगू योजन दु । व दन्त पतिं न्हेगू न्हेगू पुखू दु । छगू पुखुली न्हेमा न्हेमा पत्वस्वां मां दु । छपा छपा पत्वस्वां माय् न्हेपव न्हेपव पत्वस्वां ह्वया च्वंगु दु । छपवः छपवः पत्वस्वाने न्हेहः न्हेहः स्वांहः दु । छहः-छहः पत्वस्वां हले न्हेम्ह न्हेम्ह अप्सरा प्याखं हुया च्वंगु दु । थुगु प्रकार न्येगू योजनया छचाखेलं किसिया दन्ते प्याखं जक खने दया च्वनी । इन्द्र थज्वोगु महान यश, महान ऐश्वर्य हानं अनुभव याना सुखानन्दं समय बिते याना च्वनी ।

थुखे सुधम्मा सिना अन हे जन्म काःवन । अन सुधम्मा धयागु गुगुं योजन दुगु देव भुवन उत्पन्न जुल । वथें बाँलागु मेगु थाय् मदु । लच्छिया च्याकः अन धर्म उपदेश न्येने दु । गनं बाँलागु थाय् खन कि सुधम्मा देव सभाथें हे बाँलाका धका धाइगु जुल ।

नन्दा नं सिना अन हे जन्म काः वन । न्यागु योजन दुगु नन्दा धयागु सोभायमानगु पुखु उत्पन्न जुल । सुचिता नं मृत्यु पश्चात अन हे जन्म काःवन । वयात नं न्यागु योजन दुगु चित्त लतावन धयागु उद्यान उत्पत्ति जुल । ईपिं देवलोके खनेदेक वयेवं देवतापिसं इमित व्वना मोहनं मुग्ध जुया उखे थुखे चाचा हिला जुल ।

सुजाता छम्ह जक सिना छथाय् पहाडया कुंचाय् लोहं तःले गुफाय् ब्वहः जुया जन्म जू वन । इन्द्र थःगु सम्पत्ति स्वया थः सेवकत विचाः याना स्वःगु बखते सुधम्मा, नन्दा, व सुचिता खन , तर सुजाता मखं । अले आः थ्व गन जन्म काःवन धका विचा याना स्वःगु बखते ब्वहः जुया च्वंगु खन । अले धाल मूर्खम्ह मिसां छु पुण्य मयाः उकिं तिरिच्छण योनी जन्म जुल । आः खुनु थ्व पशुयात चेतना बिया पुण्य याका थन व्वना हये माल धका थःगु भेष हिला अन वना वयात धाल, अय् छ छु याना च्वना ? इन्द्रया प्रतापं खँल्लहाये फयेवं ब्वहनं न्यन, 'छि सु ?'

भेषधारी इन्द्रं धाल, जि छं स्वामि मघ खः ।

ब्वहः- अले छि गन जन्म काःवन ?

इन्द्र- जि त्रायतिंश भूवने वना जन्म काःवना । छं छिमि पासापिं जन्म जुवंगु थाय् स्युला ?

ब्वहः धाल - मस्यु स्वामी ।

इन्द्रं वयात ईपिं नं जिथाय् हे जन्म काःवःगु दु । छं छिमि पासापिं सोवने न्ह्यांला धका न्यन ।

न्ह्या ला न्ह्या तर जि अन गथे याना वनेगु ?

जिं छंत यंका बी धका इन्द्रं ब्वहःयात थःगु ल्हाती तया देवलोके यंका नन्दायागु पुखू सिथे तया सुधम्मापिं थाय् वना धाल, छिमिसं पासा सुजाता स्वे न्ह्याला ?

देव ! व गन दु ?

नन्दायागु पुखुली दु ।

अले सुधम्मापिं स्वम्हं वया स्वः वल । सुजाता ब्वहः खनेवं न्हिला अहो अय्या गुलि बाँलागु रुप ज्वना वल । थ्व फुक अत्त भावया घमण्डया फल मखा जुइ । त्वाः स्व गुलि तःहा तुति स्व गुलि बाँला, धात्थें हे बाँला मखुसा धका थुगु प्रकार छयो हे ल्होने मछालापुक धया वन ।

इन्द्र हानं अन ब्वहः यात धाल, खन मखुला छिमि पासापिं ?

ब्वहलं खने धुन, तर जित इमिसं ध्याचु नका वन । आः जित अन हे यंका ब्यू धका धाल ।

इन्द्रं वयात न्हापा गन च्वना च्वंगु खः अन हे हया लखे तोता बिया न्यन, छं इमिगु सम्पत्ति खन मखुला ?

खना हे देव !

आः छं नं अन जन्म जू वनेगु ज्या याये न्ह्याला ?

देव ! छु याःसा अन वने दइ ?

जिं छन्त अन वनेगु उपदेश बी छं पालन याय् फुला ?

फु देव !

अथेसा अप्रमादि जुया पञ्चशील बाँलाक पालन या धका पञ्चशीलया शिक्षा बिया वन ।

वं अनं निसें केवल सीपिं न्यात जक माला माला नइह जुल ।

उखे इन्द्र गुलिचां मदुवं हे वयात परीक्षा यायेत वया फिसले सीह न्याथें च्वक चता वाना च्वन । वं व न्या खना सीह धका ज्वं वन । वं वयात नयेत सनेवं व तीजक सना हल । अले म्वा:नि खनि धका सुमुक यंका लखे तोता बिल ।

व न्या हानं ससं तिन्हुला फिसले तुं चता वा:वल । वं हानं सीह न्या धका ज्वं वन । तर वन्यां ब्वहल नयेत सनेवं न्हिपं संका बिल । वं न्हिप संकुग खना म्वा:ह तिनिंका धका तोता बिल । थुगु प्रकारं स्वको तक परीक्षा याना स्वया वयागु शील बाँलागु खना खुसी जया थ:गु भेष क्यना धाल “जि छंगू शील परीक्षाया निमित्तं वयागु ख: । छं शील ला पालन याना च्वन । थये हे बाँलाक शील पालन या ।”

थुगु प्रकारं शील रक्षा यात धा:सा छ, याकनं हे जि दुथाय् वये फइ । थये उपदेश बिया न्या बिया इन्द्र थ:गु भुवने लिहाँ वन ।

अन वयात सीह न्या गबलें द:सा गबलें म्दु । त: न्हुमछि हे सीह चू मलासेति व नये मखना गना वंवं अथें हे सिना वन । वयागु शीलया प्रभावं वाराणसी देशे कुम्हा:या म्हायाय् धायेका जन्म जू: वन ।

भिन्यादं भिखूदंया वैश जुसेलि इन्द्र व सिना गन जन्म जु वन जुइ धयागु धका सोगु बखते वाराणसी जन्म जूवन धका सीका अनमोलगु छंगू वस्तु ज्वना सप्तरत्न गाडाय् जायेक तथा छह व्यापारीया भेषकया वाराणसीं वया छथाय् च्वना त:तसलं अनमोल वस्तु न्यायेयोला धका हाला च्वन ।

मनूत वया न्यन, आम वस्तुया मू गुलि ले ?

वं लिस: बिल, थ्व दामं मखु । शील दुम्हेसित जक वीगु ख: ।

भाइ ! शील धयागु छु ? हाकुस्ये च्वंगु लाकि वाउंस्ये च्वंगु ?

अय् ! छिमिसं शील धयागु नं मस्यू ? हुँ छिपि शील दुपिं मखु । थ्व शील रक्षा याना च्वम्हेसित हे जक दइगु ख: ।

अय् भाइ ! अथेसा थन कुम्हा:या म्हाय् छह दु, शील पालन याा च्वना च्वंमह । आम वयात हे ब्यूसा । व मय्जुं नं अन वया धाल, आम जित बिया दिसँ ।

व- छ सु ?

मय्जु- जि अखण्ड पञ्चशील पालन याना च्वनामह स: ।

व्यापारिं अले नुसा चीज छंत हयागु ख: । छंगु छें वनेनु धका छें व्वना यंका गाडाय् तथा ह:गु सम्पत्ति फुकं वयात तुं बिया एकान्ते थ:गु रुप सम्पत्ति क्यना छन्त नयेत थ्व सम्पत्ति भरी पूर्ण जू । आ:छें बाँलाक शील रक्षा या धका इन्द्र देवलोके तुं वन ।

व कुम्हा: मय्जुं यावजीवन बाँलाक शील पालन याना अनं सिना इन्द्रया हे वैरी असुर जेष्ठया कुले जन्म जू वन । निगू जन्म नं अखण्ड पञ्चशील पालन याना व:मह जुया रुप सम्पत्ति तच्चतं बाँलामह जुया जन्म जुल ।

वेपचित्त असुरं थ:म्याय् तच्चंच बाँलागुलि व असुर कन्या पवं वक सितं जिमि म्हाय्यात छिपिं मत्व: धका सुयात नं वीगु खँ मल्हा: । जिमि म्हाय्याचं थ:त थमं तुं ल्व:मह स्वामी ल्य: वनी धका धाइगु जुया च्वन ।

छन्हु असुर युवकत फुकं मुंका म्हाय्याम्हेसित स्वाँभुप्पा ज्वंका का मै ! छन्त योमह स्वामी छं हे ल्य धका तोता बिल ।

अबले हे इन्द्र वयागु बारे विचार याना स्व:गु जुया च्वन । अले व अन जुया च्वंगु घटना फुक थुइका देवलोके तुरंत क्वहां वया असुरयागु भेष कया अन सभाय् च्वं वल ।

सुजातां नं अबुया वचन न्यना थ:गु स्वयंम्वरे थ:त सु योग्य जुइ धका उखें थुखें युवकतयेगु दथुइ मिखा ब्वया स्व:गु बखते महलकमह इन्द्र असुरयात खन । व खनेवं पूर्व स्नेह स्वाना व खना आशक्त जुया जिह स्वामी व हे जुइ धका वयाम्हे स्वाँ त्वला बिल ।

असुरगणत जिल्ल जुल । धया हल, जिह जुजुं थौंतक थ:म्याय्यात योग्यमह पुरुष म्दु धका हानं व सुयातनं मव्युसे तथा तल । आ: थौं ल्यलं वं बाज्या: धाय् लोमह बुढामह जित: योग्य धका लज्जा चाइपुक स्वामी ल्वल ।

थुखे इन्द्रं सुजाता ल्हाती लाका आकाश मार्ग वन ।

उखे असुरगण फुकसिनं ताल । अले- अय् ! जुजुया म्हायचं भीत छले यात धाधां इन्द्रयात लिना यंकल । अन देवलोके मातलि धयाम्ह सारथिं वेजेन्त रथ हया लें विचे वया च्वना च्वंगु जुल । अले इन्द्र अन थ्यनेवं उगु रथे च्वना देवनगर स्वया वन । व रथ सिपिलि वने थ्यंगु वखते रथ शब्द खना ग्याना गरुड मचात चिंचा दना हाला हल । इमिगु शब्द न्यना इन्द्र मातलि थ्व छुकिया शब्द धका न्यन ।

मातलि- देव ! थ्व गरुड मचात हाःगु खः ।

इन्द्र- थथे छाःय् हाःगु ?

मातलि- देह ! थुपिं रथया सः ताया सी खना ग्याना हाःगु जुल ।

इन्द्र -मातलि ! थुलि मछि, द्वीजत रथं चूर्ण विचूर्ण जुइगु जूसा रथ लित यकिं म्वाल नु इमित स्यंके मते । थथे धया अनं मातलिं रथलित हल ।

असुरगणत-रथ शब्द ताया जराशक्क असुरपुर व्युसुं वना हानं रथ ज्वना थुखे हे सोया वयाच्वन अवश्य नं वयात अन मदत दत जुइ धका ग्याना इपिं वंगु लें पुं तुं ल्यहाँ वया थःगु असुर भुवने द्वाहाँ वना ग्यागुलिं छयोंतक नं ल्होना थमस्वः ।

इन्द्र असुर कन्या सुजातायात देवलोके यंका छगुकोटी मयाक अप्सरापिंगु दथुइ मुख्यम्ह अप्सरा याना तल । सुजाताँ छन्हु इन्द्रयात खुसीयाना थथे वरदान पवन, 'महाराज ! जि थन देवलोके न माँ दु, न बौ दु, न दाजु किजा तता तहकेपिं हे दु । थन थः धायपिं जि सुं मद्दु । उकिं जिं थ्व पवना च्वना, छि गन गन भायेगु खः जित अन अन हे व्वना यकिं ।' इन्द्र नं सुजाताया खँ स्वीकार याना ज्यू धैगु वर बिल । अनलि इन्द्र गन गन वनीगु खः सुजातायात नं नापं व्वना यकिंगु जुल ।

थुखे असुरतयेगु दथुइ चित्त पाटलि धैगु स्वाँ ह्वैगु समय न्हापा थः च्वनागु थाय् लुमंका अय् जिपिं च्वनाथाय् दिव्य परिछत्र स्वां ह्वैगु ई जुल धका ल्वायेगु मति तया देवलोक स्वया थाहाँ वइगु जुया च्वन । उकिं इन्द्र समुद्रया तःले नागगणत पाले पहरा तया बिल । अनं च्वे सुपण्णान धयापिं तल । अनं च्वे कुम्भाण्ड धयापिं तल । अनं च्वे यक्षगण । अनं च्वे चतुमहाराजपिं पहरा तयाबिल । अले हानं फुक उपद्रव वचे यायेगु नितिं देवलोके हे वजिर हत्य धका इन्द्रया हे मूर्ति तया बिल ।

असुर गणं नागादि गणपित त्याका थाहाँ वल धाःसा इन्द्र मूर्ति खना इन्द्र हे ल्वायेत पिहाँ वया च्वन धका ग्याना फुक विस्सुं वनीगु जुल ।

माली, इन्द्रं थुगु प्रकारं मघ माणवकया समय अप्रमादि जुया धर्माचरण याना निगू देवलोके नं सुख पुर्वक राज्य याना उकिं बुद्धपिसं नं प्रशंसा याना विज्यात अप्रमादि जुगु कारणं हे सकसितं लौकिक-लोकूतर सम्पत्ति प्राप्त जुगु खः धका थुगु धर्मदेशना हया थथे आज्ञा जुया विज्यात ।

अप्पमादेन मघवा, देवानं सेट्टतं गतो ।

अप्पमादं पसंसन्ति, पमादो गरीहतो सदा ।

अप्रमादया कारणं याना इन्द्र देवतापिति राजा धायेका च्वन । प्रमादिया न्ह्याबलें निन्दा जक जुया च्वनी । अप्रमादी या न्ह्याथासं प्रशंसा जुइ । थथे उपदेश व्युस्येलि गाथाया अवसाने मालि श्रोतापत्ति जुल ।

मघ माजवकया बाखँ व्वचाल ।

महाकप्पिन कथावत्थु

"धम्मपीति सुखं सेति" थ्व धर्म देशना भगवान् बुद्ध जेतवनय् विहार याना विज्याना च्वंबले महाकप्पिन स्थविरया उद्देश्य तया कना विज्यागु खः ।

प्राचीनकालय् आयुष्मान महाकप्पिन पदमुत्तर तथागतया पादमुलय् प्रार्थना यानातःगु दुम्ह जुया संसारय् जन्म मरणया चक्रय् चाट्युट्युं काशी देशया लिक्क छगु थासय् थाज्या कःमितये नायः जुया जन्म जुल ।

अबले हिमालयय् द्वःछिम्ह प्रत्येक बुद्धपिं दुगु खः । बसपोलिपिं च्याला तक हिमालयय् च्वना वर्षावास प्यला जनपदय् च्वं विज्याइगु जुयाच्वन ।

छको वस्पोल प्रत्येक बुद्धपिं हिमालय काशी देशय ल्याहाँ विज्यात । अन वस्पोलपिसं बास स्थान निर्माणया नितिं च्याम्ह प्रत्येक बुद्धपिंत काशी जुजुया थाय् छवया विज्यात ।

अबले काशी जुजुया आषाढ महिनाया वा पीगु मंगल उत्सव याना च्वंगु जुया च्वन । जुजुं प्रत्येक बुद्धपिं विज्याःगु खबर ताल । व हे क्षणय् दरवारं पिहाँ वया वस्पोलपिं विज्यागु कारण न्यन । अले निवेदन यात, “भन्ते, क्षमा याना विज्याहुँ, थौं व कन्हे जि फुसद मदु । कन्हे आषाढ महिना वा पीगु मंगल उत्सव न्याः । कंस जिं छलपोलपिनिगु लागी आश्रम दयेकेगु प्रबन्ध याना वी ।” थुलि न्वंवाना प्रत्येक बुद्धपिन्त निमन्त्रणा हे मव्यूसे जुजु दरवारय् वन । प्रत्येक बुद्धपिं नं मेथाय् वनेगु विचाः तया ल्याहाँ विज्यात । अबले लाक्क लँसं थाज्या कःमि नायःया जहानम्ह नाप लात, गुम्ह छुं कारणवश वाराणसी स्वया वया च्वं च्वंगु खः । उम्ह पेसकारि प्रत्येक बुद्धपिन्त सादर वन्दना याना ल्हाः जोजलपा विन्ति यात - “भन्ते, थुगु अवस्थाय् लिवाक्क गन विज्यानागु ?”

प्रत्येक बुद्धपिसं उम्ह पेसकारीयात ब्याक खँ न्यंकल श्रद्धा सम्पन्नम्ह उम्ह पेसकारिं उगु खँ न्यना वस्पोलपिन्त निमन्त्रणा बिल, “कन्हेसिगु भोजन जिथाय् स्वीकार याना विज्याहुँ ।”

प्रत्येक बुद्ध- “केहे मय्जु, जिमिगु संख्या यक्व दु ।”

पेसकारि- “गुलि दु भन्ते ?”

प्रत्येक बुद्ध- “द्वःछि दु ।”

पेसकारिं प्रार्थना यात, “भन्ते, जिमि गामय् द्वःछिखा छे द्वःछि थाज्या कःमित छेखा पतिं म्हतिं छम्हसिन छलपोलपिन्त भोजन दान वी, स्वीकार याना विज्याहुँ । छलपोलपिं च्वना विज्यायेत थाय् नं दयेका वी ’ प्रत्येक बुद्धपिसं उगु निमन्त्रणा स्वीकार याना विज्यात । अले पेसकारि थःगु गामय् वना गामय् च्वपिन्त घोषणा यात, भो ग्रामवासी इष्टमित्रपिं, थुखे मन विद्या खँ न्यना दिसँ । थौं जिं द्वःछिम्ह प्रत्येक बुद्धपिन्त निमन्त्रणा याना वया । द्वःछिम्ह प्रत्येक बुद्धपिनि लागि च्वनेगु थाय् नं दयेका दिसं । न्हापनं जलपानया नितिं यागुया नं बन्दोबस्त याना दिसँ, साथे न्हिनय्सित भोजनया प्रबन्ध नं । तुरुन्त सकल ग्रामवासीपिसं प्रत्येकबुद्धपिं विज्याइबले च्वनेत गांया दध्वी मण्डल छगू नं दयेका आसन इत्यादि ठीक यात ।

कन्हे खुनु प्रत्येक बुद्धपिन्त निमन्त्रणा याना उत्तम स्वादिष्ट खाद्य पदार्थ प्रदान याना पुण्य सञ्चय यात । भोजन धुंका उम्ह पेसकारिं थःगु गामय् च्वपिं सकले मिसा जातिपिं मुंका प्रत्येक बुद्धपिनि न्हियोने आदर पूर्वक दण्डवत याना प्रार्थना यात, “भन्ते, छलपोलपिन्त थ्व वर्षावास स्वलाया नितिं प्रार्थना दु । कृपा तया स्वीकार याना विज्याहुँ ।”

प्रत्येक बुद्धपिसं स्वीकारयाना विज्याःगु सीव हर्ष उल्लास युक्त जुया उम्ह उपासिकां हानं गामय् घाषणा यात- “भो गांया जि योपिं तःकेहेपिं, दाजु किजापिं, प्रत्येक छेखँ पुरुषपिसं थःथःपिनि छे दयेकेगु सामानत ज्वना वयेगु हानं मगाःगु जंगले वना पं, खर, सिरोमा स्याउ आदि हया पूजनीय प्रत्येक बुद्धपिं च्वनेगु थाय् दयेका दिसँ ।”

ग्रामवासी श्रद्धावन्तपिसं उम्ह जेष्ठ उपासिकाया आग्रह शिरोपर याना ग्रामवासी प्रत्येक जनपिसं छगू छगू पर्णशाला दयेका बिल ।

गुम्ह गुम्हसिनं दयेका ब्यूगु पर्णशालाय् छम्ह छम्ह प्रत्येक बुद्ध च्वना विज्यात, हानं उम्ह उम्हसिनं हे प्रत्येक बुद्धयात श्रद्धा पूर्वक वर्षावास जोछि बाँलाक सेवा सत्कार याःगु जुल ।

वर्षावास समाप्त जुसेलि आश्रम दातापिसं थः थः पर्णशालाय् च्वना विज्याःपिं प्रत्येक बुद्धपिन्त दान बिया नितिं सकसिनं त्रिचवर वस्त्र तयार यात । अले वस्पोलपिंत म्हतिं म्हतिं द्वःछि द्वःछि वंगु चीवर बिया महत्फल महानिश्चया पुण्य प्राप्त यात । उगु पुण्य कार्यय् प्रत्येक बुद्धपिसं पुण्यानुमोदन वस्पोलपिं हिमालय पाखे स्वया विज्यात ।

उगु पुण्यया प्रभावं इपिं ग्रामवासीपिं थः थःगु आय् मदया वसेलि उगु थासं च्यूत जुया त्रयत्रिंश स्वर्ग लोकय् ‘गणदेव’ धायेका देवता जुया उत्पन्न जुल ।

अनं इमिसं देवलोकया दिव्य सुख अनुभव याना च्वं च्वन । अन्तय् जब कश्यप सम्यक् सम्बुद्ध लोकय् प्रकट जुया विज्यात । इपिं सकले उगु समयय् काशी देशया कटुम्बिपिनि छे जन्म जू वल । पूर्वजन्मया गुम्ह थाज्या कःमि नायः खः व जेष्ठम्ह कटुम्बिकया जेष्ठया जेष्ठ-पुत्रजुया जन्म जुल । वया न्हापायाम्ह जहान नं अथे हे जेष्ठ कटुम्बिकया कुलय् म्थ्याय्मचा जुया जन्म जुल । निम्हं ल्याय्म्ह ल्यासि जुसेलि पूर्व जन्मं निसं निम्हतिपू जुया वपिं उगु जन्मय् नं इपिं अथे हे निम्हतिपू तुं जू वल । अथे हे मेमेपिं नं जन्म जुल ।

छ्हुं विहारय् धर्म देशना दु धयागु घोषणा जुल । भगवान् बुद्धया उपदेश न्यवन धका सकल कटुम्बिकपिं नाप विहारय् वन । विहारय् जक छु थ्यन धूमधाम वा वल । गुलिं थः थाय् छे विज्याइपिं वा थःथिति परे जपिं श्रामणेरे आदिपिनि कोथाय् दुहाँ वन । अथे म्हस्यूपिं मरुपिं उखे दुहाँ वने मछाला अथे पिनेसं वां दयेका च्वने माल । जब वा वयेगु दित्त, नायः जुया च्वंम्ह कटुम्बिक न्हयव्वाना थथे धाल-

“पासापिं ! भीगु दुर्दशा छको स्व, वां मदायेक च्वनेगु थाय् तकं भीत चू मलाः । कुलपुत्र धायेका च्वनापिं थ्व अपालं शरणया खँ खः । विचा याना दिसँ ।”

व जेष्ठं धाःगु खँ न्यना सकसिनं धाल “खः खः ! धात्थें खः आः छु याये माल धयादिसँ, जिपिं तयार दु ।”

जेष्ठ-“मेता खँ मखु पासापिं, थन भी विश्वासदुगु थाय् मदुगुलिं थथे जुइका च्वने माःगु खः । आः भीपिं सकलें मिले जुया धनसंग्रह यायेनु अले थन छगू पर्णशाला दयके ।”

उगु आदेशयात सकसिनं “साधु साधु” धका अनुमोदन याना स्वीकार यात । थकालिं दुःखि तल, अले मेपिं सकसिनं म्हतिं न्यासः न्यासः चन्दा तया बिल । उपासिकापिंसं जक निसःत्या निसःत्या हिसाबं तइब्यूगु जुल । सकसिगुं ध्येवा जम्मा याना दुःखिगू कोथा तया बुद्धयात तःसकं ल्वःगु कथं आपालं बांलाक दयेका महाविहार दयेकल । विहार तःधं जूगुलिं दयेका यंकूबले खर्च मगाना हानं लिपा बछि बछि हिसाब चन्दा बिया बल्ल विहार तयार यात । प्रतिस्थानया दिनय् तःधंक उत्सव मानेयाना भगवान् तथागत काश्यप बुद्धसहितं भिक्षु महासंघपिन्त न्हेन्हु तक महादान याना नीद्र (२००००) भिक्षु महासंघपिन्त छज्वः छज्वः चीवरया नं दान याःगु जुया च्वन । जेष्ठ कुटुम्बिया जहान श्रद्धावान व प्रजावानम्ह जुया ‘मेपिनं स्वया विशेष रुपं शास्तायात पुजा याये’ धयागु मति तया अनोज स्वाँ धकी तया अनोज स्वानं हे काश्यप तथागतया श्री चरणय् पुजा याना चीवर नं न्ह्योने तया थथे प्रार्थना यात, “भन्ते भगवान् ! थुगु पुण्यया प्रभावं जि गन गन जन्म जुल, अन अन जिगु थ्व शरीर अनोजा स्वाँथें जुईमा ।” नापं जिगु नां नं अनोजा देवी हे जुईमा ।

काश्यप बुद्ध “छं इच्छा पुर्ण जुईमा” धका पुण्यानुमोदन याना विज्यात ।

इपिं धर्म प्रेमी उपासक उपासिकापिं जन्म काःखि मत्थें लोकय् धर्मअनुसार जीवन हना अन्त्य मृत्यु जुयालिं सुगति स्वर्ग लोकय् उत्पन्न जुल । स्वर्ग लोकय् छगु बुद्धान्तर तक दिव्य सुख भोग याना च्वन । वर्तमान शाक्यमुनि तथागतया पालय् जेठाम्ह कुटुम्बिक चाहिं स्वर्ग लोकं क्वहाँ वया कककुटवती धया थाय् राजकुलय् जन्म जुल । हानं ल्याहेय्म्ह जुसेलि महाकपिन धयागु नामं जुजु जुल । मेपिं उपासकपिं अन हे राजदबारे कर्म चारी मन्त्रीपिनि कुलय् जन्म जुल । जेठाम्ह कुटुम्बिकया स्त्री चाहिं भद्र राज्यया सागल नगरय् राजकुमारी धायेका जन्म जुल । राजकुमारीया शरीर अनोजा (स्वाँ)या वर्ण (रङ्ग) जुया निमित्त वयात “अनोजा” धका नामाकरण यात ।

त्रमशः अनोजादेवी यौवन अवस्था थ्यंसेलि व हे राजा कपिन नाप व्या विवाह जुल । अनोजादेवी धयागु नामं महारानी जुल । उम्ह महारानीया मेपिं सकल धर्म पासापिं नं दवरिया मन्त्री कर्म चारीआदिपिनि छँ छँ जन्म काःवल । युवा अवस्थाय् थ्यंसेलि इपिं नं पूर्व संस्कार अनुसार अमात्यपिनि जहानपिं तुं जू वल ।

इपिं सकसिनं जुजुं थें हे सम्पत्ति अनुभव याये दुगु जुया च्वन । जुजु कपिन गुबले सम्पूर्ण अलंकारं छाये पिया सल किसि अथवा रथय् च्वना विचरणयाः जुई, अबले पूर्व जन्मं निसें नापं च्वना वःपिं इपिं मन्त्री कर्मचारीपिं नं सह पुण्यकारीपिं जुया वःगुलि समानगु दर्जाय् च्वना महाराज कपिनया नाप नापं विचरण याना जुइगु जुया च्वन ।

थुगु प्रकारं इपिसं पूर्व जन्मं निसें मिले चले जुया धर्मचरण याना वःगु अनुसारं थुगु जन्मय् नं नापं नापं छगू प्रकारं सुख सम्पत्ति परिभोग याये दुगु जुल ।

जुजु कपिनया न्याम्ह सल दया च्वन । इमि नं, खः (१) बल, (२) पलवाहन, (३) पुष्प, (४) पुष्पवाहन, (५) सुपत्ता । उपिं मध्यय् सुपत्ता धयाम्ह सल जुजु कपिन थःम्हं हे गइगु जुया च्वन । मेपिं सलत प्यम्ह जक डांक चले याये नितिं तोता ब्यूगु जुया च्वन ।

जुजु कपिनया छगू वानि थ्व दुगु जुया च्वन कि सकभनं चाहिलीपिं डांक बालातयेत इलय् नके त्वके याका भाइपिं आःखिपिं निगू स्वंगू योजन तक चाः चाः हिला व गनं बुद्ध, धर्म संघ उत्पन्न जूगु खबर दु मदु सीका जित खबर ब्यू वा धका ब्छया वीगु, इपिं डाँक बालात प्यम्हं नं न्हिथं प्यकुनेया प्यंगू ध्वाका पिहाँ वना निगू स्वंगू योजन तक चाहिला छुं पत्ता लगे याये मफयेव हानं लिहाँ तुं ऋगु जुया च्वन ।

छन्हु जुजु सुपत्ता सल गया दुःखि अमात्यपिसं चाहयेका बगीचाय् चाह्यू वन । जुजुं लँय् थाके जू ख्वाःवःपिं व्यापरीत शहरय् दुहाँ वना च्वंगु खन । मने थथे विचाःवयेकल, थुपिं तहाकः यात्रां वःपिं जुया थाके जू ख्वाः वः । थुमिके छुं शुभ समाचार न्यनेगु दयेमाः । थथे आशा कया जुजुं इपिं व्यापारी तयेत सःता न्यन ।

“व्यापारी भाइपिं ! छिकपिं गनं भ्नायापिं ?”

व्यापारी- “महाराज ! थन सखिब नीगू योजन उखे श्रावस्ती धयागु नगर छगू दु । जिपिं अन वना वयाः पिं खः ।”

जुजु- “अन छुं न्यने बहःगु विशेष हाल खबर दु ला ?”

व्यापारी- “महाराज ! मेगु ला छु विशेष न्यने बहःगु हाल खबर मद्दु धा सां ज्यू । तर अयनं थौकन्हे श्रावस्ती आपालं बाँलागु चहः चकजुया च्वंगु दु ।”

जुजु- “छु, गजागु बाँलागु चहचक ? न्यका दिसैं, जिमि नं न्यनेगु इच्छा जुया च्वन ।”

व्यापारी- “महाराज ! श्रावस्ती बडो प्रभाव शालीम्ह सम्यक्सम्बुद्ध विराजमान जुया च्वंगु दु, जनतापिं भगवान् बुद्धयागु ज्ञानया उपदेश कृतार्थ जुया च्वंगु दु ।”

व्यापारीपिनिगु खँ जुजु कपिनं “माला जुयागु थौ तिनि बल्लं लुल” धयागु भावनां बुद्ध शब्द न्यने मात्रं तत्क्षण्य हे न्याता प्रकारया प्रीति स्पर्श जूगु शरीर दुम्ह जुया विस्मृतिम्ह थें पलख निस्तब्ध जुया व्यापारीतये पाखे स्वस्वं न्यन, “मित्रपिं छिकपिंसं जितः नकतिनि छु धइ दिया ? हानं छको धइ दिसैं सा ।”

व्यापारी - “महाराज ! श्रावस्ती सम्यक्सम्बुद्ध विराजमान जुया च्वंगु दु ।”

स्वको तक थये जुजुं दोहरे याना न्यन । प्यकोगु खुसि जुजु कपिनं “बुद्ध लोक्य उत्पन्न जुल” धैगु समाचार न्यंकूगुली व्यापारीतयत छगू लाख दाँ उपहार विल । अले मने हर्ष ताया न्हिला ख्याः याना हानं व्यापारीतयेके न्यन, “मित्रपिं ! अले बावाँलागु खँत मे मेगु नं न्यने लाइकगु दनि ला ?”

व्यापारी- “दु महाराज ! भगवान् बुद्धया श्रीमुखं अमृतमय दुःख मोचक उपदेश जुया च्वंगु दु, गुकिं लोक्य धर्म रत्न नं उत्पन्न जुइ धुंकुगु दु ।”

“धर्म” शब्द न्यना नं जुजु कपिनयात उलि हे मनय प्रीति उत्पन्न जुल । न्हापाथें स्वको तक व हे शब्द दोहरे याना न्यना स्वको तक प्रीतिया अनुभव यात । हानं छगू लाख दाँ उपहारया रूप्य विल ।

अथे हे संघरत्नयागु मंगल समाचार न्यना नं महाराज कपिनं प्रीति प्रमोद व आनन्दं विभोर जुइका हानं छगू लाख दाँ उपहार स्वरुप बक्से जुल । थुगु प्रकारं दुर्लभ शब्द, मंगल समाचार न्यने दया जुजु कपिनयात आनन्दया सीमाना हे मंत । उगु आनन्दमय बुद्ध, धर्म व संघया सुसमाचार न्यंकूपिं परदेशी व्यापारीतयेत स्वंगू शब्दया स्वंगू लाख दाँ उपहार बक्से जुल । उपहार पावे जुगुलिं व्यापारीत सन्तोष व कृतार्थ जुया महाराजया जय जय माने यात ।

जुजु कपिनया मनय स्वंगु प्रकारया आनन्दमय शब्द द्वाहाँ वना गारे जुल । अले जुजु कपिनं थः नाप वया च्वपिं मन्त्रीपिं नाप सल्लाह यात । मन्त्रीपिंसं ल्हाः बिनित्ति याना धाल, “महाराज ! सरकारया गुजागु विचार द ?”

जुजु- “पासापिं ! जि ला बुद्ध, धर्म व संघ (त्रिरत्न) उदय जूगु अवस्थाय जीवन व्यर्थय वरबाद यायेगु विचार मद्दु । हानं छक्क राजदरवार पाखे स्वया लिहाँ वनेगु मन नं मंत । थनं हे जिगु जीवनयात बुद्ध, धर्म व संघ या नामं समर्पण याना भगवान् बुद्धया शरणागत जुया प्रवज्या ग्रहण याः वने त्यना ।”

मन्त्री- “महाराज ! सरकार विधाता जुया विज्याम्ह खः, यदि सरकारया हे उजागू विचार दःसा जिमिसं नं छःपिं नापं भिक्षु चर्या ग्रहण याये ।”

अले जुजु कपिनं थःम्ह महारानी अनोजादेवीयात चिड्डी च्वया ब्छत, “महारानी ! थुपिं व्यापारीतयेत स्वंगू लाख दाँ राज्य कोषं पुरस्कार व्यु । छा्य धाःसा थुमि पाखें भगवान् बुद्ध, धर्म व संघ दुर्लभ समाचार न्यने खन । उगु सुख शान्तिप्रद अमूल्य समाचार न्यंकुगु उपलक्ष्यय थुमित थ्व दाँ जिगु पाखें उपहार वियागु खः । जिपिं सकलें उम्ह तथागत सम्यक्सम्बुद्धया शरणय वना च्वना । राज्य भार छन्त वियाहइ च्वना । राज्यया व्यवस्था छं चले या ।” थये लेख याना इपिं व्यापारीतयेत विया छवत । मन्त्रीगणापिंसं नं थःथः पिनि छें, छें, चिड्डी च्वया इपिं व्यापारीपिनि ल्हाती विया छवत । व्यापारीपिन्त विदा विया महाराज कपिन मन्त्रीपिं नापं श्रावस्ती पाखे स्वया विज्यात । “सांसारिक सुख सुख मखु, दुःख खः राजपिं ऐश्वर्य सम्पत्ति मखु, विपत्तिजन खः” थुगु कथं विचार याना भगवान् बुद्धया दर्शनार्थ वनावं च्वन ।

उखे भगवान् बुद्धं कपिन जुजु दुल्लि सैन्यपिं व मन्त्रीपिं नाप वया च्वंगु ध्यान द्वारा सीका जुजुया विषयय विचार याना भगवानं थःगु ध्यानं जुजु कपिन व मन्त्रीपिनि पूर्व संस्कार व भविष्यया खँ सीका कन्हे खुनु जुजु कपिनयात करुणा तथा पात्र चीवर धारण याना भगवान् थःहे चन्द्र भागा खुसिया सिथे, वर्माया क्वय आसनय च्वना खुगू रशिमं प्रकाश याना विराजमान जुया विज्यात ।

थुखे जुजु कपिनं लें ववं छगू खुसि नाप लात अले जुजुं मन्त्रीपिंके न्यन-“मन्त्रीपिं ! थ्व खुसिया नां छु खः ?” मन्त्री- “महाराज ! थ्व खुसियात अरवच्छ खुसि धाई ।” जुजु- थ्व खुसि गुलि गा वं ज्वी ?

मन्त्री- “महाराज ! थ्व खुसि गा वंगु छगू गावुल (क्वेछि) प्रमाण दु । ब्याय् निगू गावुत प्रमाण दु धका धाई” । जुजुं- “थ्व खुसि पारी वनेगु उपाय छु दु ?”

मन्त्री- “गो महाराज ! व ला छु नँ मखना ।”

जुजुं- “गथे यायले? हुंगा दयेका च्वनेवले भीगी अमुत्य समय ब्यर्थ वनी । भीपिं संसार खना विरक्त जुया त्रिरत्नया शरणे वइ च्वना । त्रिरत्न सिवे मेगु सहाय छुं नं मदु । व हे त्रिरत्नया प्रभावं पृथ्वी समान जुया वने फयेमा” धका व हे त्रिरत्नया शरणया आधार काल ।

“इतिपिं सो भगवा अरहं सम्मासम्बुद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो” धका बुद्धया गुणानुस्मरण याना सल गया खुसिया लं वन । भगवान् बुद्धया शरणय् विश्वास या:गु या प्रभावं खुसि ल: ल: थें मच्चसे मानु पृथ्वीया लँ वं थें जुया पार जुल । सलया तुति ल: भति भति जक प्यात । याउँक हे पार तरे खुसि पार जुया वनेवं हानं मेगु खुसि खने दत । जुजु कप्पिनं न्यन- मन्त्रीपिं ! थ्व हानं छु खुसि ?

मन्त्री-“महाराज ! थ्व नील वाहिनी खुसि खः”

जुजु- थ्व खुसि गुलि गा:वं अले गुलि ब्या दु ?

मन्त्री- “महाराज ! थ्व खुसि वते बाक्वे योजन गा: व ब्या क्वेछि दु ।”

व नील वाहिनी खुसि नं न्हापाथें धर्मया गुण स्मरणयायां पार जुल । अनं ववं हानं खुसि खने दत । अले जुजुं न्यन-“हानं थ्व छु खुसि खः?” मन्त्री-“महाराज ! थ्व खुसियात चद्रभागा खुसि, धाई ।” जुजु- थ्व खुसि गुलि गा:वं व गुली ब्या दु ?” मन्त्री- “महाराज ! थ्व खुसि नं छगू छगू योजन मात्र दु अनं नं सर्कासिनं “सुपत्तिपन्नो भगवतो सावक संघो” धका संघया गुण स्मरण यायां न्हापाथें याउँक तुं खुसि पार लगे जुल ।

स्वंगू खुसि पार जुसेलि तापाकं हे वर्माया क्वे सुवर्ण प्रभाया ज्योति जुजु कप्पिनं दर्शन यात । जुजुया मने- “थ्व आभास छुकिया ज्योति ज्वी, थ्वजा नं: चन्द्रमाया ज: ख: न सूर्यया । न थ्व बहद्यया हे ज: ख: न नागया । थ्व सुं देवताया प्रकाश नं मखु, अवश्य थ्व आलोक व हे सम्येकसम्बुद्धया ज: ज्वीमा: ।” धका अन हे सलम्हं क्वहाँ वयासर्कासिनं लाकां तोता अतिकं आदर पूर्वकं ल्हा: ल्हा: जोजलपा छ्यो क्वछुना खुगु वर्णया रश्मिप्रकाश जुया च्वगु खना । भगवान् बुद्ध विज्याना च्वंगु दर्शन प्राप्त जुल । शास्ताया न्यथेने मलावं हे मानो शीलरस प्याना वथें प्रीति प्रफुलित जुया रश्मि खया दुने थ्यंका तथागतया श्री चरणे वन्दना याना छेखे लिना फेतुत । भगवान् बुद्ध इपिं वैराग जुयाच्चपिं जुजु कप्पिनया खलपिन्त क्रमश: उपदेश बिल । आजुपूर्वी बाखँ उपदेश याना विज्यात । अले इपिं जुजुया परिवार ब्याक्क श्रोतापति मार्गफले प्रतिस्थित जुल श्रोतापन्न जुसेलि सकलें दना ल्हातं जोजलप: प्रार्थना यात, “भगवान् ! शास्ताया दयां जिमिसं अमृतमय् उपदेश न्यने दत । धर्मोपदेशया सार बोध नं जुल । थ्व असार संसारे च्वनेगु मन मन्त जिपिं सकलयात प्रबज्या फोने ।”

तथागतं बिचा:याना विज्यात “थुमिसं पुर्व जन्मय् पुण्य याना व:गु दु । थुपिं निर्दोषीपिं ख: । निष्कलङ्ग थुमित ऋद्धिमय पात्र चीवर प्राप्त ज्वीमा:” धका अधिष्ठान याना ज:गु ल्हा: च:कंका “एथ भिक्खवे चरथ ब्रह्मचारीय सम्मा दुक्खस्स अन्त किरियाय” अर्थात् का वा भिक्षुपिं ! यथार्थ थ:गु दु:खया अन्त याय्या लागि ब्रह्मचर्य पालन या' धका आज्ञा जुसे जुजु कप्पिनया ज: पिन्त प्रबज्या याना भिक्षु चर्या प्रदान याना विज्यात ।

शास्ताया अधिष्ठान मुताविक इपिं तत्क्षणय् अष्टपरिष्कार सहित भिक्षु जुल । भिक्षु जुसेलि इपिं सकलें खुसी जुया छक: आकाशे थाहाँ वना हानं त्याहाँ वया भगवान्या श्री चरणय् सादर वन्दना याना थ: थ:गु योग्य स्थाने फेतुत ।

उखे व्यापारीपिं जुजु कप्पिनया दरवारे थ्यसेलि ध्वाखाय् च्वपिन्त परिचय विद्या धाल, जिपिं महाराज कप्पिनया समाचार ज्वना वयापिं ख:, महारानीया हजुरी जाहेर विद्या दिसँ ।

ध्वाखाय् पा: च्वपिंसं महारानीया हजुरी थ्यंका विसेली महारानीं 'वेब्यु' धका अनुमति बिल । व्यापारीपिं दुने वना महारानीयात आदर पूर्वकं चिठ्ठी ल: ल्हात । महारानीं चिठ्ठी प्वला स्वत । त्रिरत्नया चिठ्ठी खने मात्र महारानीं व्यापारीतयेके न्यनेगु विचा: यात, “व्यापारी दाजु किजापिं ! छिकपिसं जुजुयात गन नाप लात ? अले छु खँ न्यंका जुजुयात: खुशी याना ? गुगु समाचार न्यनाली जुजुं मनुष्य जन्म सार यायेगु साधना पावेजुल ? दाजु किजापिं ! व समाचार जित नं दया तथा कना दिसँ ।” थथे धाधां महारानी अनसं फेतुत । व्यापारीतयेसं गुकथं जुजु कप्पिनयात त्रिरत्नया शुभसमाचार न्यंकुगु ख: व हे ब्याक्क खँ महारानीयात न्यंका बिल । महारानीयात नं जुजुयात थें मने प्रीति उत्पन्न जुल । स्वको तक बुद्ध शब्द न्यने मात्र प्रीतिया रस अनुभव यात । खुशी जुया महारानीं व्यापारीतयेके न्वनकि, “किजापिं ! थ्व अमृतमय शब्द न्यना जुजुया पाखें गुलि ध्येवा बक्सेजुल ?” व्यापारी- “अन्नदाता महारानी ! थ्व प्रीति शब्द न्यना जुजुया पाखें जिमित बुद्ध, धर्म व संघ स्वंगू शब्दया लागि स्वगू लाख दां उपहार बक्सिस पावे जुल ।”

महारानी, “किजापिं ! छिकपिन्त महाराजं सिर्फ स्वंगू लाख हे जक बक्से जुल खनि, थुजोगु संसारे दुर्लभ शब्द न्यनाया मूल्य स्वंगू स्वंगू लाख उपहार स्वरुपे जिं वी” धका जुजुं बक्से जुगु स्वंगू लाख व महारानीं गुंगू लाख जम्मा भिनिगू लाख दां राभणदारं पिकया उपिं व्यापारी तयेत बक्से जुल । व्यापारीतयेसं महारानीया जय जय माने याना उपहार स्वीकार यात ।

महारानी- “किजापिं ! थुगु अवस्थाय् महाराज कप्पिन गन विज्याना च्वन ?”

व्यापारी- “महाराज भगवान् बुद्ध दर्शन यायेत श्रावस्ती पाखे स्वया विज्याना च्वन ।”

महारानी- “मन्त्रीपिं ले ?”

व्यापारी- “मन्त्रीपिं नं नापं हे वन ।”

व्यापारीपिन्त विदा विद्या महारानी मन्त्रिनीपिन्त सःता सकलें मुंका सल्लाह यात ।

तता केहेपिं ! जिम्ह स्वामी लिसें छिमि स्वामीपिं नं बुद्ध भगवान्या दर्शनार्थ श्रावस्ती पाखे स्वया विज्यात, धैगु खँ न्यने दु । अन वनालि भिक्षु ज्वी धैगु खबर दु । छिमिगु छु विचार दु ?

मन्त्रिनीपिं-“अनं छुं खबर वोगु दु ला ?”

महारानी- महाराजया पाखें व मन्त्रिपिनि पाखें नं चिष्टी च्वया हःगु दु । चिष्टी थ्व खबर दु, “जिपिं सकसिनं गृहजाल त्याग याये धुन । आमकन छिमि थःथःपिनि दुगु धन सम्पत्ति छिमि खुशी इच्छा अनुसार उपभोग या ।” आः छिमि छु विचार दु ?

मन्त्रिनीपिं- “अन्नदाता महारानी ! छपिनि छु विचार ?”

महारानी - “केहेपिं ! जि ला थ्व हे विचार मायामोह भोग विलासे लुप्त जुया च्वने सिवे तोता वनेगु हे बेश । विलासी जिम्ह स्वामिं ला थपाय् धंगु राज्य वैभावयात त्याग यात धासेलि जित जक छुकिया थ्व ममता ? थ्व ऐश्वर्यं छुं नं सार पदार्थ मखु । न सीवले नापं वइगु खल न म्वाना च्वनीवले थ्वं शान्ती वी । शत्रुया भय कृविया च्वने माःगु थ्व जि योगु मखु । जि नं थ्व व्याकक तोता तथागत बुद्धया दर्शन याः वने । जुजुं ईफाना वंगु राज्यया सवाःकया जि च्वने मखु । जिनं भगवान् बुद्धया शासनय् प्रव्रजित जू वने । थ्व प्रपञ्चया बन्धने जि च्वँ च्वनेगु विचार मदु ।”

मन्त्रिनीपिं-“अन्नदाता महारानीथें जाम्ह थुलिमछि अपार सम्पत्ति त्याग याना विज्यासा जिपिथें जापिसं छुकिया ममता याना च्वनेगु ? जिपिं नं छपिं नापं प्रव्रजित जू वये ।”

महारानी-“यदि छिमि नं थ्वहे विचार दःसा साधु ! साधु धया मन ले ताया । ऐजुसा थौं हे भिपिं तयार ज्वी नु ।”

मन्त्रिपिं- “अन्नदाता ! जिपिं तयार हे दु ।”

महारानी अनोजादेवी द्वःछिगु रथ ठिक याके बिल । अले द्वःछिम्ह मन्त्रीनीपिं नाप महारानी अनोजादेवी रथय् च्वना श्रावस्ती पाखे स्वया विज्यात । लय् ववं छगू खुसि नापलात । अन महारानीं जुजु कप्पिनं थें प्रश्न न्यन । महारानीं थन गन सलयागु पलाः ख्वाय् दु लाः बँय् छको स्वल । धात्थें मन्त्रिनीपिसं उखें थुखें स्वत । तर गनं खके मफया “मदु प्रभु, थन उखे सल रथःया चिं बँय् खने मदु । महारानीं विचाः यात जिम्ह स्वामि थपाय् धंगु खुसी गथे याना तरे जुल ज्वी ? अवश्य नं भगवान् बुद्धया शरणे वनाहे जक पार वगु जुइमा । थये विश्वास याना राग रहित वैराग चित्त याना पार जुल ज्वी । जिनं उम्ह हे भगवान् बुद्धया हे शरणया अनुकरण याना व्याक ऐश्वर्य त्याग याना वयाम्ह खः । व हे भगवान्या अनुकम्पां लः लःथें मजुसैं पृथ्वी थें ज्वीमा ! धका प्रार्थना यात । त्रिरत्नया गुणानुस्मरण याना अनन्य विश्वासं याउक हे खुसि पार जुल । रथया चक्काया सिथे भति भति जक लःखं छुं प्यातः अन्यथा गनं मप्या ।

मे मेगु खुसि नं उगु हे प्रकारं याउक पार लगे जुल । महारानी अनोजादेवी व मन्त्रिनीपिं वया च्वंगु थुखे भगवान् तथागतं ध्यानं खँका विज्यात । अले आयुष्मान कप्पिन सहित् द्वलछि भिक्षुपिन्त थःगु ऋद्धिबलं मखनिगु किसिमं तया विज्यात ।

महारानीया हूल लस्कर मुना वन । इमिसं तथागतया शरीरं प्रकाशं जूगु रश्मि (तेज) खन । अले अनं निसें आदरपूर्वकं छुं क्वछुका निपाल्लाः विन्ति याना छुं भचा लिपा, छुं लिना फेतुत । अले महारानीं भगवान् तथागतयाके प्रार्थना यात । “भगवान् ! महाराज कप्पिन व अनया द्विछि मन्त्रीपिं थन तथागतया दर्शनार्थ विज्यागु खः । वसपोलपिं आः गन दु ? वसपोलपिन्त जिमिसं दर्शन याये फइला ?” भगवान्- “ महारानी ! यदि महाराज यात दर्शन यायेगु इच्छा जूसा थन च्व च्वं हे दर्शन याये दइ ।” भगवानया आज्ञा न्यना महारानी नापं सकलें लय्ताया थः स्वामीपिनी दर्शन याये दइगु आशा याना श्रद्धाचित्त तया च्वं च्वन ।

शास्ता भगवान् बुद्ध महारानीया परिषदयात आनुपूर्वी-बाखं दानबाखं, शीलबाखं, भागवाबाखं स्वर्ग बाखं नर्कबाखं वैराग्यबाखं व निर्वाणबाखं इत्यादि उपदेश विद्या विज्यात । उपदेश न्यना महारानी सहितं व्याकसिनं यथार्थ धर्मया खँ बोध याना सत्कायदिट्ठि, विचिकिच्छा, शीलवत् परामसं अलग जुया उत्तमगु श्रोतापन्न पदय् प्रतिस्थित जुल ।

महारानीयात ब्यूगु उपदेशं अदृश्य महकप्पिन स्थविरया दत्तपिन्त प्रतिसम्भदा ज्ञान युक्त अर्हन्त पद प्राप्त जुल ।

थुलि ज्वी धुंका लिपा भगवान् बुद्धं खने मदेक तथा तःपिं महाकप्पिन व वया परिषदयात खने दयका विज्यात । महारानीया लस्करं दर्शन याये दया सकसिनं पुलिं चुया सादर वन्दना यात । ल्हाजोजलपाः महारानीं महाकप्पिन भन्तेयात थये धाल “भन्ते ! छपिनि मनोकामना पुरे जुल । थुलि धका महारानीं हानं भगवान् पाखे स्वया प्रार्थना यात, भगवान ! जिमिसं नं प्रव्रज्या ग्रहण याये ।”

अन भगवान् बुद्धं थःगु बलद्वारा उप्पतवर्ण भिक्षुनी यात आराधना याना विज्यात । अले तदनुसार उप्पलवर्ण उपस्थित जुल । वं भगवान् बुद्धयात वन्दना याना छके सिथे फेतुत ।

भगवान्- “उप्पलवर्ण, थुपिं अनोमादेवी व वया परिषद् पित्त यंका प्रव्रज्या याना ब्यू ।” शास्ताया आज्ञानुसार उप्पलवर्ण महारानी सहित ब्याक वया पासापिं नाप वन । लँय् थाय् थासय् आपालं समूहपिनिगु सत्कार, सम्मान स्वीकार यायां १२० योजन लँय् न्यासि वना राजकाराम भिक्षुनी आश्रमे थ्यंका महास्थविरनी पाखें अनोमादेवी नापं ब्याक मिसातयेत प्रव्रजित याना विज्यात । इमिसं यथार्थ स्वभाव धर्म यात बोध याना अर्हन्त प्राप्त याना काल ।

छन्हुया दिने कप्पिन स्थविर एकान्ते च्वना अहो सुख ! अहो सुख ! धन्य सुख ! धका आनन्दया अनुभव सुख उदानय् मान जुया च्वं च्वन । मेपिं भिक्षुपिसं उगु विषयया सुचं भगवान् बुद्धया समक्ष विन्ति यात, “भन्त भगवान् ! आयुष्मान् कप्पिन प्रव्रजित ज्वी धुंका नं राज्य सुखया खँत लुमंका अहो सुख ! अहो सुख ! धन्य सुख ! धया आनन्दया अनुभव याना च्वन ।”

भिक्षुपिनिगु खँ न्यना भगवान् तथागतं आयुष्मान् कप्पिनयात सतिके बिया खँ न्यना विज्यात,-धात्थे खःला आयुष्मान् छं थये धया च्वना ला ?

महाकप्पिन-“भगवान् ! जिगु मनय् दु भावना दु । उगु भगवानं सिया विज्यागु दर्ई । जिं न्हापाया खँ लुमंका अहो सुख धयागु मखु । शास्ता ! जिं ला थःगु प्रव्रज्या जीवने प्रीति लुमंका थये धका विचाः याना ।”

अले भगवानं भिक्षुपिन्त महाप्पिनया मनोभावना थुइका वीगु कुतः यात-“भिक्षुपिं ! कुल पुत्र कप्पिनं त्याग द्वारा धर्मरस अनुभव पान याना निर्वाणया अमृत रसपान याये दया अहो सुख ! धया प्रीति उदान संभायन याःगु खः ।”

धम्म पीति सुखसेति, विप्पसन्नेन चेतसा ।

अरियप्पवेदिते धम्मे, सदा रमति पण्डित ॥

अर्थात् धर्मया प्रीति गुंगू प्रकारया लोकूतर धर्म यात अभ्यास बोध याःम्हयात धर्मया प्रीति पावेज्वी वं सुखपूर्वक विहार याइ, तत्व स्वभावयात यथार्थ बोध जूगु शक्ति विमुक्ति निर्वाण लाःम्ह ज्वी ।

धर्म देशनाया अवसानय् श्रोतागणपित्त महान श्रोतापन्न पद प्राप्त जुल ।

महाकप्पिनया कथावत्थु व्वचाल ।

Dhamma.Digital

सेठयात सारिपुत्रया उपदेश

रोगंग्रस्त अनाथपिण्डक गृहपति

थये जिं न्यना - छगू समय भगवान् श्रावस्ती अनाथपिण्डक गृहपतिया जेतवन विहारय् विज्याना च्वंगु जुल ।

अबले अनाथपिण्डक महाजन रोगं पीडितजुया अति हे दुःख जुइका च्वंगु जुल । अले अनाथपिण्डक महाजनं छम्ह पुरुषयात सःता “हे पुरुष । हँ ! गन भगवान् विज्याना च्वंगु दु अन वना जिगु वचनं भगवान्‍या चरणकमलय् शीर वन्दना याना निवेदन या-‘भन्ते ! अनाथपिण्डक महाजन रोगंग्रस्त जुइक तःसकं विरामी जुया च्वन’ वथे दुःखित न. भगवान्‍या चरण कमलय् वन्दना याना हःगु दु । अले गन आयुष्मान सारिपुत्र दु अन नाना जिगु वचनं आयुष्मान सारिपुत्रया चरण कमलय् शीर वन्दना याना-भन्ते ! अनाथपिण्डक गृहपति रोगंग्रस्त जुइका विरामी जुया च्वन, आपालं दुःखित नं । आयुष्मान सारिपुत्रया चरण कमलय् शीर वन्दना याना थये निवेदन व प्रार्थनायात-साधु भन्ते ! अनुकम्पातसें आयुष्मान सारिपुत्र गन अनाथपिण्डक गृहपतिया निवास स्थान दु अन विज्यात धाःसा वेस जुइ ।

सारिपुत्रोपदेश

अर्नलि आयुष्मान सारिपुत्र चीवर पारुपन याना पात्र चीवर धारण याना आयुष्मान आनन्द सहितं मेपिं भिक्षुपिं लिउने तया गन अनाथपिण्डक च्वना च्वंगु खः अन विज्याना लायतगु आसनय् फेतुना विज्यात । अले आयुष्मान सारिपुत्रं अनाथपिण्डक गृहपति याके थथे न्यना विज्यात ।

हे गृहपति ! क्षमनीय जुला, यापनीय जुया ? दुःख वेदना कम जुया च्वन लाकि बढेजुया च्वन ?

“भन्ते ! जित न क्षमनीयजू यापनीय हे । जिगु दुःख वेदना कममजू बढेजुगु हे आपाः खने दु । कम जूगु खने मदु ।

१-भन्ते सारिपुत्र ! गथे कि सुंगुम्ह बलवान् पुरुषं धार दुगु तलवारया च्वका छयने सुतु सूथे जिगु छयने तःसकं वायु सुया च्वन । जित क्षमनीय व यापनीय मजू । दुःख वेदना बढे हे जुया वै च्वन कमजुया म वः आपालं दुःख वेदना बढे हे जुया च्वगु खनेदु कमजुगु खने मदु ।

२-भन्ते सारिपुत्र ! गथे कि सुं गुम्ह बलवान् पुरुषं बल्लागु खिपतं छयने तःसकं कुसेयाना चिना व्युगुथे जिगु छयने तःसकं वेदना जुया च्वन । जित क्षमनीय व यापनीय मजू जित आपालं दुःख वेदना जुया हे च्वंगु खन दु । कमजुगु खने मदु ।

३-भन्ते सारिपुत्र ! गथे कि सुं गुम्ह दक्षम्ह गोघातकं वा वया अन्तेवासिकं धार दुगु चुपीं प्वाथे चिरे याःगु थें जिगु प्वाथें वायु सुयाच्वन । जित क्षमनीयं मजू न जितः यापनीय हे जू । आपालं दुःख वेदना हे जुया च्वंगु दु । कम मजू दुःख वेदना बढे हे जक जुया च्वंगु खनेदु कमजुगु खने मदु ।

४-भन्ते सारिपुत्र ! गथे कि सुं गुम्ह बलवानपिं निम्ह पुरुषपिस बमलाम्ह पुरुषयात ल्हातुती ज्वना थूखें उखें उखेंथुखें त्यांगरा त्यांगरा पुइक च्वतु च्वगुथं जिगु शरीर नं आपालं डाह जुया च्वन । जित क्षमनीय मजू न यापनीय हे । आपालं दुःख वेदना बढे जुया हे वया च्वंगु खनेदु, कमजुगु खने मदु । आपालं दुःख वेदना बढे जूगु हे खनेदु, कमजुगु खने मदु ।

गृहपति ! अथे जुसा छं थथे सयेका कायेमाः-

दुने यागु खूगु आयतन (१) जि चक्षुइ आसक्त जुइ मखु, अतः चक्षुया हेतुं उत्पन्न जुइगु चक्षु विज्ञान नं जिके दइ मखु, एवं प्रकार, (२) श्रोत, (३) घान, (४) जिह्वा, (५) काय (६) मनय नं आसक्त जुइ मखु, अतः मनया हेतुं उत्पन्न जुइगु मनोविज्ञान नं जिके दइ मखु धका छं सयेका कायेमा पिनेयागु खुगु आयतन (खः) - (१) जि रुपे आसक्त जुइमखु अतःरुपया हेतुं उत्पन्न जुइगु रुप-विज्ञान नं जिके दइ मखु, (२) शब्द, (३) गन्ध, (४) रस, (५) स्पर्श (६) व धर्म (मनया विषय) य् नं जि आसक्त जुइ मखु, अतः धर्मया हेतुं उत्पन्न जुइगु धर्म विज्ञान नं जिके दइमखु धका छं सयेका कायेमाः ।

खुगु विज्ञान-काय (ग) (१) जि चक्षु विज्ञाने आसक्त जुइमखु, अतः चक्षु-विज्ञानया हेतुं उत्पन्न जुइगु विज्ञान नं जिके दइमखु, अथे हे, (२) श्रोत, (३) घान, (४) जिह्वा, (५) काय (६) वं चित्त विज्ञानय् नं आसक्त जुइमखु अतः चित्त विज्ञानया हेतुं उत्पन्न जुइगु विज्ञान नं जिके दइ मखु धका छं सयेका कायेमाः ।

खुगु स्पर्श-काय (घ)- (१) जि चक्षु संस्पर्शिनं आसक्त जुइमखु, अतः चक्षु-संस्पर्शया हेतुं उत्पन्न जुइगु विज्ञान नं जिके दइमखु, अथे हे, (२) श्रोत, (३) घान, (४) जिह्वा, (५) काय (६) वं चित्त संस्पर्शय् नं आसक्त जुइमखु अतः चित्त संस्पर्शया हेतुं उत्पन्न जुइगु विज्ञान नं जिके दइ मखु धका छं सयेका कायेमाः ।

खुगु वेदना-काय (ङ)-(१) जि चक्षु संस्पर्शद्वारा उत्पन्न जुइगु वेदनाय् नं आसक्त जुइमखु, अतः चक्षु संस्पर्शद्वारा उत्पन्न जुइगु वेदना या हेतुं उत्पन्न जुइगु विज्ञान नं जि के दइ मखु (२) श्रोत, (३) घान, (४) जिह्वा, (५) काय (६) वं चित्त संस्पर्श द्वारा उत्पन्न जुइगु वेदनाया हेतुं उत्पन्न जुइगु विज्ञान नं जिके दई मखु, धका छं सयेका कायेमाः ।

खुगु धातु (च)- (१) जि पृथ्वी धातुइ नं आसक्त जुइमखु, अतः पृथ्वी- धातुया हेतुं उत्पन्न जुइगु विज्ञान नं जिके दइमखु । (२) आप धातुइ नं आसक्त जुइमखु अतः आप धातु या हेतुं उत्पन्न जुइगु विज्ञान नं जिके दइ मखु (३) व थेंतुं तेज धातु (४) वायुधातु (५) आकाश धातु व (६) विज्ञान धातु अतः विज्ञान- धातुइ नं आसक्त जुइ मखु अतः विज्ञान धातुया हेतुं उत्पन्न जुइगु विज्ञान नं जिके दइमखु धका छं सयेका कायेमाः ।

पञ्चस्कन्ध (छ) (१) जि रुपेनं आसक्त जुइमखु अतः रुपया हेतुं उत्पन्न जुइगु विज्ञान नं जिके दई मखु (२) वेदना (३) संज्ञा (४) संस्कार व (५) विज्ञाने नं आसक्त जईमखु अतः विज्ञानया हेतुं उत्पन्न जुइगु विज्ञान नं जिके दइ मखु धका छं सयेका कायेमाः ।

प्यंगु अरुप (ज) - (१) जि आकाशानत्यायतने नं आसक्त जुइमखु अतः आकाशानत्यायतनया हेतुं उत्पन्न जुइगु विज्ञानं नं जिके दइ मखु । (२) विज्ञानत्यायतने न आसक्त जुइ मखु अतः विज्ञानत्यायतनया हेतुं उत्पन्न जुइगु विज्ञान नं जिके दइ मखु । (३) आकिञ्चान्यायतने नं आसक्त जुइमखु अतः आकिञ्चान्यायतनया हेतुं उत्पन्न जुइगु विज्ञान नं जिके दइमखु । (४) नेवसंज्ञानासंज्ञायतनने न आसक्त जुइमखु अतः नेवसंज्ञानासंज्ञायतनया हेतुं उत्पन्न जुइगु विज्ञान नं जिकेदइ मखु धका छं सयेका कायेमाः ।

थुगु लोक (झ) - जि थुगु लोके नं आसक्त जुइमखु, अतः इहलोकया कारणं उत्पन्न जुइगु विज्ञान नं जिके दइ मखु धका छं सयेका कायेमाः ।

परलोक (ञ) - जि परलोकेनं आसक्त जुइमखु, अतः परलोकया हेतुं उत्पन्न जुइगु विज्ञान नं जिके दइमखु धका छं सयेका कायेमाः ।

स्वयज्ञान (ट) - गुगु जिं खनागु, तायागु, धियागु, स्यूगु प्राप्त यानागु माला जुयागु लिउ माला माला जुयागु उखे थुखे जुयागु खः उकी नं आसक्त जुइमखु अतः गुकिंया हेतुं विज्ञान उत्पत्ति जुइगुखः वनं जिके दइ मखु धका छं सयेका कायेमाः ।

आयुष्मान सारिपुत्रयागु उगु उपदेश न्यने धुंका अनाथपिण्डिक गृहपतिं मिखां स्वविवेकल । अले आयुष्मान आनन्द अनाथपिण्डिक गृहपतियाके, “ हे गृहपति ! छंगु चित्त थःगु सम्पत्ति आसक्त जुया च्वनला तक्यना च्वनलाकि छु ?” धका न्यना विज्यात “ भो भन्ते ! न जि आसक्त जुया च्वनागु दु, न जि उकी तक्याना च्वनागु दु वरु भन्ते ! थुलिमछि समय तक जिं शास्ताया उपासना याना, ध्यानी भिक्षुपिनिनं उपासना याना तर थुजोगु (गम्भीर) धर्मोपदेश थनं न्ह्यो वः गवले न न्यने मनंगु जुल ।

सारिपुत्रः-

हे गृहपति ! केवल शुद्धजीवन वितेयाना च्वनीपिं गृहपति पिनि निमित्तं थुजोगु (गम्भीर) धर्म खँ सु-बोधनीय जुइमखु उमिसं सयेकी मखु अथवा इमिगु मन उकी लगेजुइमखु थुजोगु (गम्भीर) धर्म खँ प्रव्रजित पित्त जक बोध याये अःपु जू इमिसं थुजोगु खँत सयेका च्वं अथवा उकी मन तथा च्वं ।

“भन्ते सारिपुत्र ! अथेसा शुद्धजीवी गृहस्थीपिसं नं थुजोगु धर्म खँत न्यने थः दपेव्यु भन्ते ! सारिपुत्र थन अल्पक्लेश स्वभाव दुपिं कुलपुत्रपिं नं दयेफु धर्म श्रवणया अभावं इपिं परिहानी नं जुइफु धर्मयात अवबोध याये फुपिं नं दयेफु ।”

थुलि अन्तिम उपदेश अनाथपिण्डिकयात वियालि आयुष्मान सारिपुत्र व आनन्द जेतवन महाविहार पाखे स्वया, ल्याहाँ विज्यात ।

शीलव जातक

न्हापा छगू समये वाराणसी ब्रह्मदत्त जुजुं राज्य याना च्वन । उगु समये बोधिसत्त्व कुमारया नाँ शीलव खः म्ह क्षायुवले हे व्याक शास्त्र ज्ञानं निपुण जुल ।

अले हानं थःम्ह अबु मृत्यु जुसेलि व राज्यया अधिकारी जुल । व तःसकं पुण्यवान् अले थः प्रजागणपित्त नं काय् बरावर याना व्यवहार याइम्ह जुया ज्वन ।

छगू अवस्थाय् छम्ह अमात्यं उगु राज्ये मखुगु कर्म यागुलिं वया परिवार सहित उगु राज्यं पतिना बिल । उम्ह अमात्यं उगु काशी राज्यं वना कथं कोशल जुजुया सेवाय् च्वन । छुं दिन लिपा उम्ह कोशलया विश्वास पात्र नं जुल ।

छन्हुया दिने वं जुजुयात धाल- महाराज, काशीराजा छम्ह दण्डविहीनम्ह जुजु खः । अन च्वंम्ह जुजु आपालं धार्मिक अले कोमल स्वभावम्ह । उकिं उगु राज्य याउकं हे त्याका काय्फु ।

छन्हु कोशल जुजुं वयाके सःता न्यन । अमात्यं धाल, मखु महाराज, जिं धात्ये धया च्वना । यदि विश्वास मजुसा वाय गामे लुटे याक्व व्यु । जुजुं दण्ड मब्युसे अखवत इमित धन बिया लित व्छइहल

उगु खँ न्यनालि कोशल नरेशं धात्ये उगु देशे लुटे याके छवत । परन्तु दण्ड मब्युसे शीलव महाराजं इपिं खुंतेत धन बिया लित छवया हल । लिपा छिमिसँ थथे याय् मते धका शिक्षा नं बिया हल । कोशल जुजुं लिपा हानं द्रलंढः धन लुटे याके बिल परन्तु शीलव महाराजं इमित नं दण्ड

मव्यूसे धन विया न लित छवया हल । अले काशी जुजुयात त्याकेत कोशलं थपिनि सेनात व्वना यंकल । शीलव जुजुया साथे द्दलंढः शूरवीरपिं सेनापिसं, कोशल जुजुया सेनापितं त्याके फुपिं जूसां परन्तु शीलव महाराजं युद्ध मयायेगु लिसः विल । शीलव जुजुं धाल जिगु नितिं सुयातं दुःख थमजु ।

कोशल जुजुं छुं हे विरोध मयासे थथे धया छवत, युद्ध यायगु ला कि राज्य तोता वीगु । शीलव महाराजां थ्व हे लिसः विल कि- जि युद्ध यायगु इच्छा मद्दु । छपिसं राज्य हे का धका देश धवाखा चायका विल । अले सरासर वना कोशल जुजुं सिंहासने फेतु वन । अले कोशल जुजुं थम्ह सेनायात सताः राज्य सभा यायेत इमित आज्ञा विलकि शीलव महाराजा तथा वया सेनापिन्त चिना यंकालि श्मशाने छयों छग जक खनेदेक स्वथुना वा । गुकिं याना इमिसं ल्हातं छुन संके थमफु । अले चाइ रात्री ध्वंत वया इमिगु ला नया वी । जुजुया आज्ञानुसार शीलव महाराज तथा वया मेपिं विरोधि पित दाय्या दाय्या वें स्वथुना विल उलियात नं शीलव महाराजं उम्ह निर्दयी जुजुयात द्वेष मया । थःपिनि सेनापिन्त नं तं पिकायके मव्यू ।

चान्हे जुसेलि ध्वंत इमिगु ला नेत वल । परन्तु इमिसं विशब्दःम्लहा व्युसेलि विस्सुं वन । हानं इमित सुनानं लिनाहःपिं मखना हानं इमि ला नयत वल । अले हानं न्हापायें हाल । अले इपि मग्यात । अःखवत इमित नयत सन । अन शीलव जुजुयात नयत संबले मेपिसं थःगु उत्साह पिकयाव ध्वंचित ज्वना विल । उकिं व ध्वं विस्सुं वने मफुत । गुलिखे सना हल । तर उम्के जुइ मफुत । मेपिं ध्वंत नं विस्सुवन । थुगु प्रकारं शीलव जुजुयात पिकाल अले मेमेपिं नं प्याहाँ वल ।

उगु समये निम्ह राक्षसया दथुइ छम्हसिनं सीम्ह मनू तोतावन । इपिं राक्षसतसें उम्ह मृतक शरीरयात बाँलाक ल्वापु मजुइक इनानये मफुत । अले अन हे दुम्ह शीलव महाराज समदर्शीम्ह धका सीका वया थाम् वया इमिसं , जिपिं निम्हसित वरावर जूइक इनाब्यू धका प्रार्थना यात । परन्तु शीलव महाराजं थः अशुद्ध सम्भे जुया परिशुद्ध जुइक मोल्हया इनावीगु खँ हात । अले यक्षपिसं थःगु ऋद्धिबलं याकनं कोशल जुजुया महले तयातःगु नाना सुगन्धि जल स्वच्छ वस्त्र, आभूषण अले शीलव महाराजया भोजनया लागि सुगन्धित रुचिकार भोजन निर्मल लः तथा स्वादिष्ट ग्वा, ग्वयू न हया विल । अनलि शीलव महाराजं थःमागु स्थान भोजन सिधेका उगु मृतक शरीरयात बाँलाक निभाग याना निम्ह राक्षसपितं इना विल ।

मनुया ला नयालि यक्षत वरो प्रसन्न जुल । अले इमिसं शीलव महाराजयाके न्यना- थःगु बलं शीलव महाराजयात कोशल जुजु च्वंगु कोथायू थ्यंकाविल । उगु समये कोशल जुजुया तसकं हे न्ह्योवेका च्वंगु जुल । शीलव महाराजं तलवारया च्चका, वया म्वाथे सुइत थिक याःबले कोशल अतिकं भयेभित जुया न्यन, महाराज थुगु समये थुलिमछि, पालापहरापिन्त मिखा पीका जिगु कोथायू तलवार ज्वना गथे थ्यंका वया ? अले शीलव महाराजं थःगु जूगु ब्याक्क खँ कना विल । व ब्याक्क खँ न्यना, वरो नम्रता पूर्वकं धाल - मनुया ला नैइपिं राक्षसं हे नं छपिनि गुणयात म्हसीकल , परन्तु जिं थःछम्ह मनुजुया नं म्हसिक्य मफुत । उकिं आर्विल छपिनि प्रति जिं गुवलें द्वेष याये मखुत ।

कन्हेखुनु म्हापानं कोशल नरेशं उगु देशे घोषणा यात अमात्य, ब्राह्मण तथा गृहपतिपिन्त सःता सभाया विचे शीलव महाराजयाके जिं क्षमा याचना याना धका, थमं त्याका काःगु राज्य शीलव राजायात तुं लित विल । वं मभिपिं खुं तेगु नं भय निवारणया ज्या याना विल ।

थुगु प्रकारं शीलव महाराजं अहिंसा पूर्वकं कोशल नरेश यात त्याकल ।

थ्व जातक बाखनं सिद्ध जइ कि :-

नहि वेरेन वेरानि- सम्मन्तीध कुदाचनं

अवेरेन च सम्मन्ति- एस धम्मो सनन्तनो ॥

अर्थ- संसारे वैरभावं वैरभाव गुवलें हे शान्त जुइ मखु, परन्तु मित्रतां हे जक शान्त जुइ धैगु थ्व हे नियम सनातन नियम खः ।

शीलव जातक क्वचाल

वेलाम ब्राह्मणया दान विवरण

“हे गृहपति ! न्हापा वेलाम धैम्ह ब्राह्मण छम्ह दया च्वन । वं जुलसां थुगु प्रकारं दान व्यूगु जुयाच्वनः- ध्यवा जाःगु ८४ द्वः लुँयागु पात्र, लुँ जायाच्वंगु ८४ द्वः, वहयागु पात्र, हिरण्यं जाया च्वंगु ८४ द्वः केंयागु पात्र, सुवर्णालंकृत, सुवर्ण ध्वजापताका व हेम जालं विभूषित ८४ द्वल किसित सिंहाया छयंगु उत्तमगु कम्बल छायापिया तःगु सुवर्णालंकार सुवर्ण ध्वजा व हेम जालंकार छायेपिया तःगु धुँयागु छयंगु मृगया छयंगु ८४ चेप्यद्वल रथ, अनेक वस्त्रालंकृतगु अले दुरु तयेगु केंयागु थल समेतं ८४ चेप्यद्वल सात दान विल । आमुक्तमणि कुण्डल विभूषित ८४ चेप्यद्वल कन्यापिं नं दान विल । निखेपाखें नं ह्याउगु तकिया दुगु अनेक प्रकारया लासात सहितगु फायगु कापत सहित दुगु ८४ चेप्यद्वल पलङ्ग , ८४ चेप्यद्वल न्यागज दुगु सन कापत, रेशमी कापः कम्बल सूती कापः त व गा नापं याना व्याक्क सहश्र

कोटी कापःत दान विल । अन्न पान खाद्य भोज्य लेय्य (फेयेगु) पेय्यं (त्वनेगु) वस्तुयाला खँ ल्हानां हे मव्या । मानो दान वस्तुया ला खुसि वाहे न्हयाथें च्वगु जुल ।

“हे गृहपति ! शायद छंगु मने उजागु प्रकारं दान ब्यूहा वेलाम ब्राह्मण सु जुई ! दका थथे मती बयेफु । छं थथे मती तये माःगु हे मदु । अवले उजागु महान् दान ब्यूह वेलाम ब्राह्मण धैह् जिहे जुया च्वनागु खः । उगु बखते दक्षिणय (श्रोतापन्न, सकृदागामी, अनागामी तथा अरहन्त पित्त दक्षिणेय्य धाई) पुरुषिपिं सुं हे मदुगु खः । न त उगु दान सुं छम्हनं प्रति ग्राहक पाखें विशुद्ध अर्थात् महत्फल हे जुइ फूगु खः । उगु बखते उजोपिं दक्षिणेय्य सुंहे खनेमदुगुलिं सुंहे प्रतिग्राहक पाखें दानया फल विशुद्ध मजगु जुयाच्वन अर्थात् दानपात्र पाखें महत्फल मजगु जुयाच्वन ।

दान-विशुद्धिः-

“हे गृहपति ! अवले गुगु अपायधंगु महान दान वेलाम ब्राह्मण विल उगु दानया फलसिकं सुं गुम्ह दृष्टि सम्पन्न पुरुष यात ब्यूगु दानया फल महान जुइगु जुयाच्वन । १- “सच्छि दृष्टि सम्पन्नम्हसित ब्यूगु दानया फल सिकं छम्ह सकृदागामी जुम्हसित ब्यूगु दानया फल महान जुइगु जुयाच्वन ।”

२- “सच्छि सकृदागामी जुम्हसित ब्यूगु दानया फल सिकं छम्ह अनागामी जुम्हसित ब्यूगु दानया फल महान जुइगु जुयाच्वन ।”

३- “सच्छि अनागामी जुम्हसित ब्यूगु दानया फल सिकं छम्ह अरहन्तयात ब्यूगु दानया फल महान जुइगु जुयाच्वन ।”

४- “सच्छि अरहन्तपित्त ब्यूगु दानया फल सिकं छम्ह प्रत्येक बुद्धयात ब्यूगु दानया फल महान जुइगु जुयाच्वन ।”

५- “सच्छिम्ह प्रत्येक बुद्धयात ब्यूगु दानया फल सिकं छम्ह तथागत अरहत् सम्यकसम्बुद्धयात ब्यूगु दानया फल महान जुइगु जुयाच्वन ।”

६- “सच्छि गथागत अरहत् सम्यकसम्बुद्धयात ब्यूगु दानया फल सिकं बुद्धप्रमुख भिक्षुसंघपित्त ब्यूगु दानया फल महान जुइगु जुयाच्वन ।”

७- “सच्छि बुद्धप्रमुख भिक्षुसंघपित्त पित्त ब्यूगु दानया फल सिकं प्यंगु दिशां विज्यापिं भिक्षु संघपिनि निमित्त देका ब्यूगु विहार दानया फल महान जुइगु जुयाच्वन ।”

८- प्यंगु दिशांविज्यापिं सच्छि भिक्षु संघ पिनि निमित्त देका ब्यूगु विहार दानया फलसिकं प्रसन्न चित्तं बुद्ध, धर्म तथा संघया शरणे वंम्हसिगु फल महान जुइगु जुयाच्वन ।

९- “बुद्ध धर्म तथा संघया शरणे वंम्हसिया फल सिकं प्रसन्न चित्तं शिक्षापद पालन यायेगुया फल च्वेलाइगु जुया च्वन ।

थन न्यागु शिक्षा धयागु प्राणी हिंसा मयायेगु आदी पञ्चशील यात हे धाःगु खः । वसिक् न्हान गन्ध नताइगु, दुरु न्हयायत छक्क साया दरुप्पल्य ल्हा तयेगु समयति मैत्री चित्त भावना यायेगुया फल महान् जुइगु जुयाच्वन ।

गुम्हसिनं छगु चुट्कीया समयतक जक अनित्य संज्ञा या भावना याइ इपिमध्ये छगू चुट्कीया समय तक जक जूसां अनित्य संज्ञाया भावना यायेगु हे दकसिवे महत्फल जुइगु जुया च्वन ।

थुलि उपदेश न्यना अनाथपिण्डक गृहपति प्रसन्न जुल ।

अले उम्हसे व नापं उम्हदेवी ऐश्वर्य सम्पन्न अवस्थाय् सेठ लिसे खँ ल्हाये मछाः । तर आः वं पती तयेगुयात-गरीव जुइ धुकल, आः थ्व जिगु खँ स्वीकार याये फु । अले व चान्हेसिया वाचाइल्य् सेठया क्वठाय् वन । हानं थःगु तेज पैःलेयाना आकाशय् दना च्वन ।

सेठ अनाथपिण्डकं वयात खना न्यन - “थ्व सु ?”

“सेठ ! जि प्यंगूगु ध्वाखाय् च्वं च्वनाम्ह देवी”

“छ छुया नितिं वयागु ?”

“छन्त-ओवाद व उपदेश वीत वया ।”

“अयसा धा ।”

“सेठ ! छं भविष्यया चिन्ता मयाः । काय् म्हाय्पिन्त वास्ता मतः । छं श्रमण गौतमया शासनय् आपालं धन खर्चयाये धुंकल । छं थथे हे चिरकालं निसं धन जक खर्च याना व्यापार इत्यादी छुं ज्या मयागुलिं श्रमण गौतमया कारणं छ तःसकं गरीब जुइ धुंकल । थपायसकं जुल नं छं श्रमण गौतमयात तोतुगु मखु । श्रमण भिक्षुपिं छंगु छं वया हे च्वन तिनि । न्हापा इमिसं गुगु वस्तु यंके धुंकल, व लिहां वइ निसं छं नं श्रमण गौतमया थाय् वने मते । वया श्रमणपिन्त नं छं दुकायेके बी मते । श्रमण गौतमयात मस्वसे थःगु व्यवहार व व्यापारया ज्याय् जक ध्यान विय थ थिति कुटुम्ब पाले यायेगु स्व ।”

सेठं धाल- “थ्व हे ला छं जित बी धयागु अर्ति बुद्धि ?”

“दशबलं जितः छथे जाःपिं सलसः दलद्वः लखं लख देवतापिं वया न कम्पित याये मफइगु कथ याना तइ विज्याये धुंकल । दशबलधारीया प्रति जिगु श्रद्धा सुपेरु पर्वतथे अचल व सुप्रतिष्ठत जुयाच्चने धुंकुगु । जिं कल्याणकारी त्रिरत्नया शासनय् थःगु धन खर्च याना च्वना । छं थ्व अनुचित खंलात । बुद्ध-शासनयात तःधंगु प्रहार यात । छथे जाःम्ह अलक्षिणी दुःशील दुराचारी नाप तिगु छखाछं च्वनेगु जुइफइ मखु हूँ । जिगु छं याकनं प्याहाँ हूँ । गनं मेथाय् वना छं च्व हूँ ।”

श्रोतापन्न आर्यश्रावक अनार्थपिण्डकया खं न्यना व देवता अन च्वने मफुत । व थःगु थासय् वना मस्त व्वना प्याहां वन । प्याहां वना गन मेथाय् चवने थाय् लुइके मफू । सेठयाके क्षमा फोना अनसं तु च्वने माली धइगु विचाः याना रक्षक देवपुत्रयाथाय् वन । वयात प्रणाम याना दना च्वन । न्यन, “छाय् वयागु ?” वं धाल - “स्वामी ! जिं मूर्ख जुया विचाः मयासें अनार्थपिण्डक सेठयात छुं खं धया । वं तमं जितः जि च्वना थासं पितिना हल । जितः सेठ याथाय् व्वना यंका वया पाखे क्षमा बीका च्वनेगु थाय् लूकू दयेका विया विज्याहूँ ।”

“छं सेठयात छु धयाले ?”

“स्वामी ! जिं सेठयात आवं निसं बुद्धया उपस्थान व संघया उपस्थान याये मत्य । श्रमण गौतमयात छं नं दुकाय मत्य” धया ।

“छं अनुचित खं धाल । बुद्ध शासनयात प्रहार यात ।”

“जिके छन्त सेठ याथाय् व्वना यंकेगु हिम्मत मदु ।”

वं वयाके छुं नं सहायता काये मफया चतुर महाराजापिंथाय् वन । अन नं अथेहे धाःगु न्यनालि शक्र देवेन्द्रयाथाय् वन । अन वं थःगु व्याक्क खं कन । अले नम्रतां याचना यात- “हे देव ! च्वनेगु थाय् मदया जि मचातयेगु लहाः ज्वज्वं, अशरण जुया चाहिला च्वना । छपिसं कृपा तया जित च्वनेगु थाय् बीका विज्याहूँ ।” देवेन्द्र वयात धाल - “छं मखुगु ज्या यात । बुद्ध शासनय् प्रहार विल । जि नं छंगु पक्षय् च्वना नापं खं लहाना बी मफु । तर छंगु उपाय जिं छन्त कने । गुकिं छन्त सेठं क्षमा बी फु ।”

“अयसा ज्यु देव, कना विज्याहूँ ।”

“मनूतयेसं भों लयेका सेठया ल्हातं भिंच्यागु कोटी धन कया तःगु दु । छं सेठया बहिदार रुपय् सुनानं मसिक उगु भों ज्वना ल्याय्महिं आपालं यक्षपिं लिसं व्वना छपा ल्हातं भों अले छपा ल्हातं कलम ज्वना इपिं मनूतये छं हूँ । अन छं थःगु यक्ष आनुभावं इमित ख्याना धा, “थ्व छिमिगु तमसुक भों खः । जिमि सेठं थः ऐश्वर्यशाली जुया च्वंवेले छिमित छुं न मधाः । आः सेठं गरीब जुल । उकिं छिमिसं कया तःगु कार्पाण हति । थथे धया थःगु यक्षया समर्थ क्यना उगु व्याक्क भिंच्यागु कोटि धन उठे याना सेठया फुपुलुगु कोयाय् जायेका ब्यू । मेगु अचिरवती नदीया किनारय् गारय् याना तःगु धन नदीया धः स्यना समुद्रय् चुइके यंका तइ तल । व नं थःगु सामर्थ्य हया फुसुलुगु कोथाय् जायेका ब्यू । मेगु नं फलानागु थासय् च्वंगु हकवाला मदुगु भिंच्यागु कोटी धन दनि । व नं हया खालिगु कोथाय् जायेका ब्यू । थुपिं न्येप्यंगु कोटी धनं खालिगु कोथाय् जायेका थःगु दण्ड-कर्म भोगुयाना महासेठयाके क्षमा फव ।”

थथे इन्द्र धायेवं “ज्यु देव” धयालि वया आदेशयात स्वीकार यात । हानं तदनुसारं व्याक्क धन हया कोथाय् जायेका विल । अले वाचाइले सेठया शोभायमानगु कोथाय् वना थःगु तेज फैले याना आकाशय् दना च्वन ।

“थ्व सु ?” “महाश्रेष्ठ ! जि छःपिनि प्यंगुगु धवाखाय् च्वना च्वंम्ह अन्ध मूर्खम्ह देवी खः । जिं मोहया कारणं व महान मूढतां याना बुद्ध गुणयात म्हासीके मफुगुलिं न्हापा जिं छपिन्त छु छु धाये लात । जिगु उगु दोष यात क्षमा याना दिसँ । जिं देवेन्द्र शक्रया आज्ञा अनुसार छपिनि ऋण असूल याना भिंच्यागु कोटि , समुद्रय् लानाच्वंगु भिंच्यागु कोटि , उगु उगु थासे लाना च्वंगु हकवाला मदुगु भिंच्यागु कोटि याना जम्मा न्येप्यंगु कोटी धन हया खालिगु कोथाय् जायेका बी धुंगु दु । दण्ड कर्म भोगे याये धुंगु दु । जेतवन विहारया निरितिं गुगु धन खर्च जूगु खः व व्यक्क संग्रह याना बी धुंगु दु । जि च्वनेगु थाय् प्राप्त मज्जुगुलिं तःसकं वाथावाथा कना च्वं च्वना । सेठ ! जिं थें जाःम्ह अज्ञानी धाःगु खें वास्ता तइ मव्युसे क्षमा याना विया दिसँ ।

अनाथपिण्डकं वयागु खँ न्यना मती तल, थ्व देवीं जिं दण्ड भोगेयाये धुन धका न धाइ च्वन, थःगु दोष नं स्वीकार याना च्वन । शास्तां थ्वयात विनीत याना थःगु गुण सीका बिया विज्याइ, सम्यक सम्बुद्धया दर्शन थ्वयात वीके यके ।” थुलि मती तथा धाल “हे देवी ! छं जिके क्षमा कायेगु जूसा, शास्ताया न्त्योने क्षमा प्रार्थना यायेगु !”

ज्यू अथे हे याये । जित शास्ताया थाय् यंका बिया दिसँ । सेठं स्वीकार यात । चा फःपुले धुंका छो तुइवं वयात तथागतयाथाय् ब्वना यंकल । अन शास्तायात वं याःगु ब्याक्क खँ न्यकल । शास्ता बुद्धं सेठयागु खँ न्यना ‘हे गृहपति ! गुबले तक पापीं पाप परिपक्क जूगु सी मखु अबलेतक भिं भमलपा व्वनी । तर गबले उगु पापफल पाके जुइ, अबले वं पाप मुक्त खंका च्वनी । वथे हे गबले तक पुण्य कर्म याइम्ह व्यक्तिं पुण्य फल पाके जुगु सी मखु, अबले तक व पाप मुक्त खंका च्वनी । तर गुबले उगु पुण्य-कर्म पाके जुइ, वं भिं मुक्त खंका च्वनी’ थथे आज्ञा जुया धम्मपदया थुगु निपु गाथा आज्ञाजुया विज्यात-

पापो’ पि पस्सति भद्रं, याव पापं नपच्चति ।

यदा च पच्चति पापं, अथ पापो पापानि पस्सति ॥

अर्थ - पापयागु फल मवःतले पापीं पापयात पुण्य भाःपाः च्वनी । पापयागु फल भोग याइगु बखते तिनि पापयात पाप धका खनी ।

भद्रो’ पि पस्सति पापं याव भद्रं न पच्चति ।

यदा च पच्चति भद्रं, अथ भद्रोभद्रानि पस्सति ॥

अर्थ- पुण्य फल भोग मयातले पुण्यात्मा नं पुण्ययात अपुण्य भाःपाः च्वनी । पुण्यफल भोग याइगु बखते तिनि पुण्ययात पुण्य धका खनी ।

थुगु गाथाया अन्तय व देवी श्रोतापति फलय् प्रतिष्ठित जुल । अले शास्ताया चक्रांकित चरणय् भोपुया क्षमा फवन- “भन्ते ! जि रागय् अनुरक्त जुया, दोषं दूषित जुया, मोहं अभिभूत जुया अविद्यां अन्धा जुया छपिनि गुण म्ह मस्युगुलिं मखुगु शब्द प्रयोग याये लात । जिगु उगु दोषय् जित क्षमा याना विज्याहुँ । थुकथं शास्ता बुद्धयाके क्षमा फवने धुंका महाश्रेष्ठी याके नं क्षमा फवन ।

उगु समयय् अनाथपिण्डकं शास्ताया सन्मुखय् थःगु गुण खँ प्रकाश यात । “भन्ते, थ्व देवीं बुद्ध-सेवा आदि याये मत्य धका धाल नं, जित पने मफु । दान वीमते धका थ्वं रोके यात नं जिं दान बिया हे च्वना । धाथे थ्व जिगु गुण हे मखुला भन्ते ?”

शास्ता- “हे गृहपति ! छं श्रोतापन्न खः । छं आर्यश्रावक अचल- श्रद्धालु विशुद्ध-दृष्टिम्ह खः । थ्व अत्य आनुभाव दुम्ह देवीं छन्त दान वीगुली रोके यानां छं रोकय् मजुत छुं आश्चर्य मखु । आश्चर्य ला थ्व खः न्हापा बुद्ध उत्पन्न मजुनि बले बुद्धि छिपे मजुनिगु अवस्थाय् च्वनानं पण्डितपिसं कामावचर लोकया स्वामी मार आकाशय् दना “का ब्यू छं दान थ्वहे नरकय् विपाक भोग याये माली धाधां चयवस् हाकगु मि ज्वालां ज्वाला थिना च्वंगु गाः क्यना “म्वाः, छं दान वी म्वा” धका राकय् यात नं आज्ञा जुया पलिस्वाया रेणुया दथुइ च्वना दान हे बिया वन । थ्व खं आज्ञा जुया अनाथपिण्डकं याचना यासेली न्हापायागु जन्मया खँ कना विज्यात ।

Dhamma.Digital

विसय्ह जातक

“अदासि दानानि” थ्व गाथा शास्ता जेतवन महाविहारय् विज्याना च्वबले अनाथपिण्डकया बारे आज्ञा जुया विज्यागु खः ।

क. वर्तमानया खँ

वर्तमान खँ पूर्वाक्त खदीरङ्गार जातकये विस्तृतं कने धुंगु दु । थुगु जातक शास्तां अनाथपिण्डकयात सम्बोधन याना “हे गृहपति ! पुलापिसं नं शक्र देवराजं आकाशय् दना ‘दान वी मते’ धका पं बल नं वयागु खँ मन्यसे दान बिया तुं च्वं च्वंगु खः” धका आज्ञा जुया विज्यात । अनाथपिण्डकं प्रार्थना यायेवं पूर्व जन्मया खँ कना विज्यात ।

ख. अतीतया खँ

न्हापा वाराणसी देशय् ब्रम्हदत्त जुजु राज्य याना च्वं च्वंगु खः । अबले बोधिसत्व चयगू कोटि धनया अधिकारी विसय्ह धयाम्ह सेठ जुया जन्म जुल । व जुलसा न्यागु शीलं सम्पन्नम्ह, स्वभावं दानीम्ह, दान विगुलि तःसकं न्त्याइपु ताइम्ह जुया च्वन । व नगरया प्यंगू ध्वाकाय् प्यंगू, नगरया दथुइ अले थःगु छेंया ध्वाकाय् थुकथं खुगू थासय् दानशाला दयेका दान वीगु याना च्वन । न्हिथं खुगू लाख खर्च

याङ्गु बोधिसत्त्वया व पव वइपिं भिखारीतय् नसा छ्गू हे प्रकारयागु जुया च्वन । उम्ह बोधिसत्त्वं जम्बुद्वीपय् बुं पालेगु तक दीमायेक दान ब्यूगुलिं देवराजया पाण्डु कम्बल शिलासन क्वाना वल ।

अले शक्रदेवं विचाः यात “सुनां जितः जिगु थासं च्यूत यायेगु मती तल थें” थथे शक्रं महासेठयात खंका मती तल “ थ्व विसय्हं तःसकं फेले जुइका सारा जम्बुद्वीपय् हे बुं पालेगु तक दी मायेका दान विया च्वं च्वन । थुगु दानं जितः च्युत याना थ्व स्वयं शक्र जुइ त्यम्ह मखा जुइ । वयनगु ब्याक्क धन नाश याना वयात फोर्गी याना गुकथं वं दान वी मफइगु खः उकथं याना व ।” शक्रं थथे मती तया वयागु सारा धन धान्य उलि जक मखु दास दासी, नोकर चाकर समेतं अन्तर्धान याना विल ।

अले दान प्रबन्धकपिं वया धाः वल “ महाजन, दानशाला खालि जुल । गन गुथाय् छु तया तःगु खः व छुं नं खने मन्त ।”

“दान वीगु तोफिके मत्य । मदुसा थनं यंकि ।”थथे धया थःम्ह जहानयात सःता धाल- “देवी दान चालु याये व्यु ।”

थ महाजननीनं कोठाय् स्वः वन । तर दांछि दां तकं खंके मपुत । अले धाल- “आयूर्य, भी पुना तइगु वस्त्र बाहेक मेगु छुं नं खंके मफु । ब्याक्क छें शून्य जुइ धुंकल ।” न्हेगू रत्नं जाःगु कोठा चायेका स्वत न छुं खंके मफु । महाजन व महाजननी तोता मेपि दास दासी नोकर चाकरपिं नं सुं सुं हे खने मन्त ।

अले महाजनं हानं थः म्ह महाजननीयात सःताः धाल- “भद्रे ! दान वीगु ज्या तोफिके मज्यू । छें छखां वात्तु वाला न्ह्यागु जूसां माला हति ।”

उगु समयय् छम्ह साजवाः ईचा खःमू व घाँय् चीगु खिपः लुखाय्सं तुं वां छवया विस्यु वंगु जुया च्वन । महाजननीनं वं खंका धाल,- “स्वामी ! थ्व बस्तु तोता मेगु छुं खंके मफु । ” महाजन धाल-“भद्रे !थनं न्हापा गुबले जि घाँय् लय् मनं । तर थौ घाँय् लया व हे घाँय् मिया, यथायोग्य दान वी । थुलि धया दान तुते जुइ धयागु भयं व हे ईचा खःमू व खिपः कया देशं पिने वया घाँय् लय्गु चौरै वना घाँय्लया “ छ्गू भाग थःत छ्गू भाग दान वीत, निगु भाग याना खमुली तया देशय् हल । अन व घाँय् मिया छ्गू भागया ध्येवा थः नयेत तल । छ्गू भागया ध्येवां दान विल । तर अन पवं वःपि आपालं दया च्वन ।” “जिमित नं माः जिमित नं माः” धाःपि सकसित थःगु छ्गू भाग नं विया छवत । उखुनु निम्हतिपुंसिन मनसें हे विते यात ।

थुगु हे प्रकारं खुन्हु विते जुल । न्हेन्हु खुनु घाँय् हया च्वम्ह न्हेन्हु तक निराहारम्ह अति सुकुमारम्ह बोधिसत्त्वया कपालय् निभाःया तेजं कय् मात्र मिखा चक्कर नल । स्मृति तये मफुत । थःत थःम घाँसं क्वचिकका गोतू वन । शक्र वयागु ज्याय् चिबव कयावं वना च्वंगु खः । व उगु हे अवस्थाय् अन वया आकाशय् दना थुगु न्हापांगु गाथा धाल-

अदानी दानानि पुरे विसय्ह, ददती च ते खय धम्मो अहोसि ।

इतो परञ्चे न ददेय्य दानं, तिद्वेय्युंते संयमन्तस्स भोगा ॥

विसय्ह ! छं थनं न्हापा छंगु छें धन दुबले सारा जम्बुद्वीपय् बुं पालेगु तक दी मायेका दान विया जुत । दान ब्यू ब्यू छंगु धन ह्राश जुया वन । आर्वलि छं सुयातं दान वीगु याये मते । छंगु धन न्हापाथें हे स्थिर जुइ । उकिं छं जिगु न्हयोने थ्व कवलित या “थनिं निसें जिं दान वी मखुत ।” छंत माक्क धन सम्पत्ति जिं वीगु जुल ।

महासत्त्वं वयागु खं न्यना धाल - “छ सु ?”

“जि शक्र खः !”

“शक्र धयाम्हा ला स्वयम् दान विया, शील पालन याना उपोसथ व्रत धारण याना न्हेतल व्रत पूर्ण याना शक्रत्वय् प्राप्त याःम्ह खः । परन्तु छं ला थःपिनि एश्वर्यया कारणं दान वीगु तकं रोके याना च्वन । छं ला अनार्यपिनि ज्या धका याना च्वन खनि ले ।”

थुलि धया बोधिसत्त्वं स्वपु गाथा न्यंकल :-

अनरिय मरियेन सहस्सनेत्त,

सुदुग्गतेनापि अकिच्चमाहु ।

मा वो धनं तं अहु देवराज,

यं भोग हेतु विजहेमु सद्धं ।१।

येन एको रथो याति, याति तेन परोरथो ।

पोराणं निहितं वट्टं, वत तञ्जेव वासव ।२।

यदि हेस्सति दस्साम, असन्ते कि ददामसे ।

एवं भूमापि दस्साम मादानं पमदम्हसे ।३।

हे शहस्त्र नेत्र, गुगु अनार्य पापकर्मयात परिशुद्ध आचार दुम्ह आर्य (सज्जनं) चा हे व दरिद्र हे थःजु, याये मज्जू धका बुद्धादि सत्पुरुषपिसं कना विज्यात । - तर छं जित उगु अनार्य पापकर्मया लंपु क्यना च्वन) । गुगु धनया परिभोगया नितिं जिमिसं दान श्रद्धायात त्याग याये माली, उगु जिमिगु नितिं छं ज्या ख्यले मदु ।

हे वासव, गुगु मार्ग छगू रथ न्ह्या वनी, मेगु रथ नं व हे मार्ग न्ह्या वनी । गुगु व्रत जिं न्हापां निसें धारण याना वया , जिगु जीवन दत्तले व व्रत चले हे जुया च्वने थ व्यु ।

जिगु ल्हाती छं छगू वीगु दया च्वंतले बिया हे च्वने । मदइगु घरी सुया छु लगे जू ? आ: जिपिं घाँय लइपिं जुइ मात्तले नं म्वाना च्वंतले दान बिया तुं च्वने । छायाधासा मबिल कि दान धयागु ल्वमना वने य: । जिं थःगु जीवन दत्तले दान धयागु ल्वमंके मखु । थथे ल्वमंका छवयेगु जिगु इच्छाया विरुद्ध ख: ।

शक्रं जब वयात पने मफुत्, अले न्यन- 'छं दान छुया नितिं बिया च्वना ?' बोधिसत्त्वं लिस: बिल, 'न जिं शक्रत्वया इच्छां, न ब्रह्मत्वया इच्छां दान बिया च्वना । जिं ला केवल सर्वज्ञत्वया प्रार्थना याना हे जक दान बिया च्वनागु ख: ।'

शक्रं वयागु खं न्यना तःसकं प्रसन्न जुया वया ह्मय् पित्त, पिल, बोधिसत्त्वया म्ह छम्हं उगु हे क्षणय् शारीरिक शक्तिं जाया वल । शक्रया प्रताप्र महाजनया व्याक्क धन नं न्हापाथें हे परिपूर्ण जुल । अले शक्रं उम्ह महाजनयात आपालं अपरिमित धन बिया दान वीगु नितिं आश्वाशन बिल, "महाश्रेष्ठि छं आवलिं न्हिथं भिंनीगू लाख खर्च याना दान वीगु या" थुलि धया शक्र थःगु भवनय् तुं लिहाँ वन ।

शास्तां थुगु धर्म-देशना हया जातकया खं मिले याना विज्यात, उगु समयया श्रेष्ठि भार्या राहुल माता ख:, विसय्ह महाजन ला जि स्वयं ख: ।

Dhamma.Digital